Raftul Denisei

Akira Yoshimura

Naufragii

roman

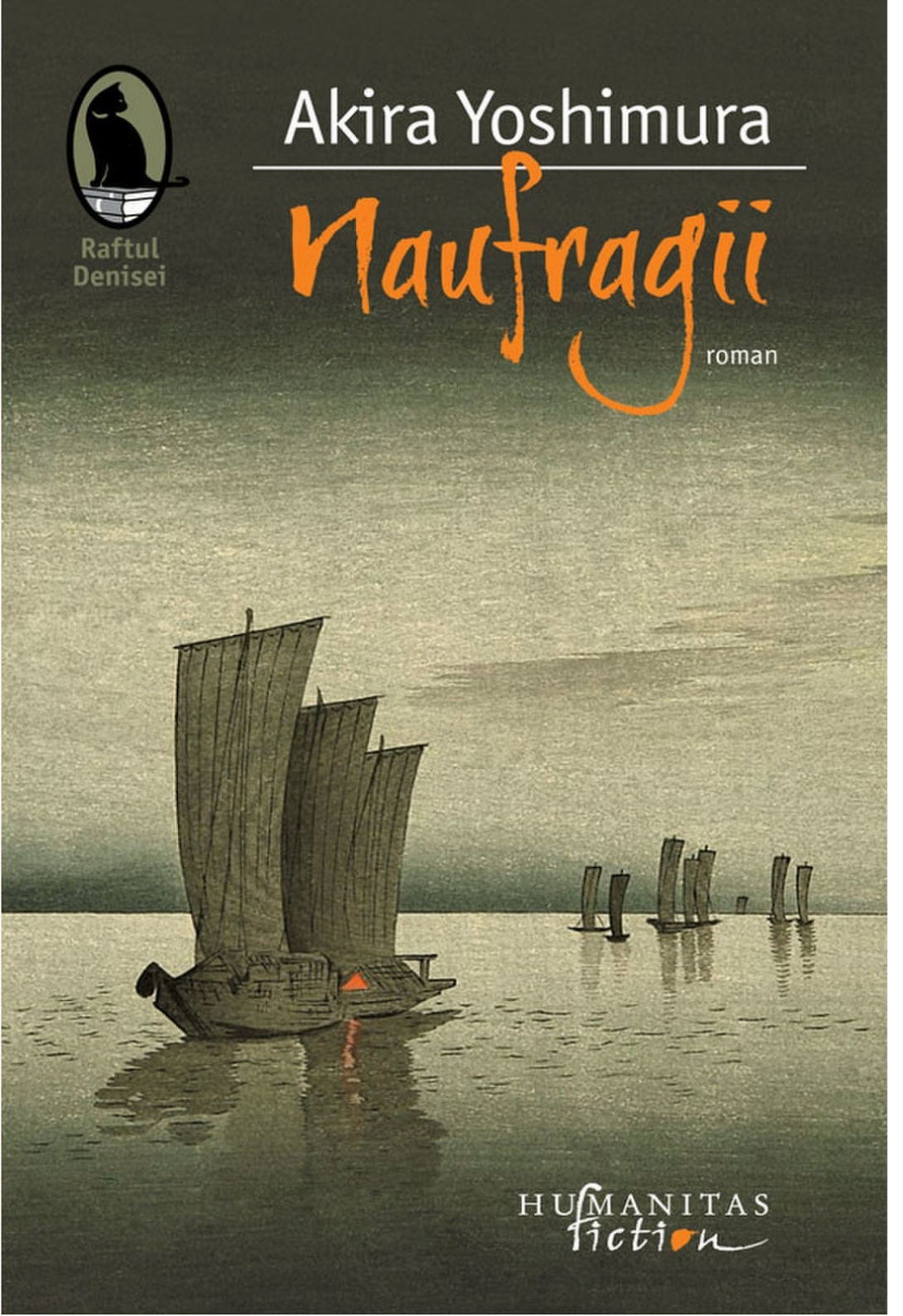

HUMANITAS fiction

Akira Yoshimura

Naufragii

Titlu original: HASEN
Traducere din japoneză de
FLORENTINA TOMA

Humanitas
2016

Cuprins

1

2

3

4

5

6

7

1

Pălării vechi de paie, țuguiate, se mișcau din loc în loc pe linia țărmului.

Stropi fini de apă, de la valurile ce se spărgeau de stâncile din depărtare, se ridicau și se apropiau din ce în ce mai mult de malul pe care stătea Isaku, până ce apa mării se umfla din nou.

Ploua, iar deasupra mării plutea o ceață deasă. Prin găurile pălăriei lui Isaku se scurgea ploaia, amestecată cu stropi de valuri. Țărmul străjuit de stânci era mărginit de o fâșie de nisip, de-a lungul căreia pălăriile ascuțite de paie se mișcau, adunând bucăți de lemn, aduse de mare.

Isaku așteptă să se retragă valul, apoi păși în apă și apucă o bucată de lemn, prinsă între stânci. Provenea, fără îndoială, de la un vas naufragiat: era ușor încovoiată și avea adâncituri asemenea unor găuri de cuie. Era prea grea pentru el, un copil de doar nouă ani. Trase lemnul, împingându-se bine cu picioarele în colțurile stâncii, iar acesta începu să se desprindă.

Se îndepărtă grăbit către mal, de îndată ce zări apropiindu-se creasta unui val, ce împrăștia stropi fini. În urma lui auzi valul spărgându-se, iar apa mării i se revărsă cu zgomot peste pălăria de paie, udând-o. Așteptă să se retragă, apoi păși în apa înspumată și apucă din nou lemnul plutitor.

După mai multe încercări, bucata de lemn se apropie puțin câte puțin de mal, până când, în cele din urmă, un val mare o aduse la țărm. Isaku se lipi de ea, pentru a nu fi luată iarăși de valuri. Își înfipse bine degetele în adâncițurile ei, o ridică și o trase spre poteca ce ducea către sat.

Oamenii cărau în spate legături de lemne adunate din mare, se îndepărtau de țărm și urcau pe drumul ce ducea către sat. Bucata de lemn pe care Isaku o trăgea după el

era mai mare decât a celorlalți și părea de o esență mai tare. Îi părea rău că o să fie folosită la arderea unui cadavru. Dacă ar fi dus-o acasă, ar fi făcut din ea destule lemne bune de foc.

Odată ajuns pe cărarea ce ducea către sat, o femeie ce purta o pălărie ascuțită de paie ieși din casa familiei îndoliate și îl ajută să tragă de lemn. Isaku deschise ușa din scânduri a casei și împreună cu femeia îl traseră înăuntru. Îl lăsară pe pământ, unde zăceau, unele peste altele, mai multe lemne adunate din mare.

Isaku își desfăcu șnurul pălăriei de paie, se așeză pe lemne și aruncă o privire în casă. Cel care murise, un bărbat de peste cincizeci de ani, pe nume Kinzo, nu purta decât o pânză înfășurată în jurul coapselor. De când căzuse la pat, își pierduse pofta de mâncare, iar în ultimele zile de viață familia îi dăduse doar apă. Nicio familie nu dădea de mâncare celor care nu mai aveau mult de trăit.

Înainte de a începeni, morții erau strâns legați cu o sfoară, cu genunchii îndoiți la piept, sprijiniți de un stâlp, în șezut, apoi urmau să fie puși în coșciuge în aceeași poziție. Oasele îi ieșeau prin piele, iar stomacul era neobișnuit de umflat, de parcă ar fi suferit de o boală cronică. Peste părul subțire și alb, prins în creștet, avea legată o amuletă în formă de cruce. Capul îi atârna, ușor adus în față.

Mama lui Isaku ștergea coșciugul așezat pe podea. În cuptor, într-o oală mare, fierbea mâncarea din orez și legume, ce urma să fie împărțită oamenilor din sat, iar mirosul plutea în toată încăperea.

Părea că ploaia se întețise. Vuietul valurilor se auzea mai slab, pe măsură ce casa era învăluită de răpăitul ploii.

Isaku se uita lung la mâna femeii care amesteca în oală cu o lingură mare de bambus.

În dimineața următoare ploaia încetă și cerul deveni senin, ca de toamnă.

Oamenii din sat se adunară la casa mortului. Înăuntru,

bătrânele intonau sutre, cu glas domol.

Isaku părăsi casa lui Kinzo, ducând în spate o legătură de vreascuri de foc, din lemnele ce fuseseră adunate din mare și apoi sparte împreună cu ceilalți bărbați. Aceștia cărau și ei legături de surcele uscate.

Mergând în urma lor, Isaku o luă pe poteca șerpuită ce ducea către vârful muntelui. Dincolo de sat, se vedeau, din loc în loc, stânci golașe, ușor aplecate. Casele mici ale celor șaptesprezece gospodării din sat păreau că se agață de linia îngustă a țărmului, ca să nu cadă în mare. Din pricina brizei ce sufla necontenit, pereții de scânduri ai caselor erau albi, de parcă ar fi fost dați cu făină. Pe acoperișurile din stuf fuseseră puse mai multe pietre, ca să nu le zboare vântul, dar și ele se albiseră. Fiecare casă avea în jur câte o bucată de teren arabil, în trepte, dar pământul plin de pietriș nu dădea roade nici cu îngrășăminte. Recoltele erau sărăcăcioase și nu puteau cultiva decât mohor, mei și meișor.

De pe cărarea de munte, Isaku intră în pădure, împreună cu ceilalți bărbați. Pământul era înecat în apă și pe alocuri se formaseră bălți. Cum mergea în spatele bărbaților, Isaku alunecă de câteva ori.

De îndată ce ieșiră din pădure, ajunseră într-un loc gol, unde se aliniau câteva pietre funerare mărunte și câteva tăbliță din lemn, inscripționate. Într-un colț se afla crematoriul, înconjurat din trei părți de un zid din piatră. Apropiindu-se de el, bărbații puseră jos legăturile de vreascuri și lemne uscate pe care le căraseră în spate.

Isaku se așeză alături de ei pe o piatră din apropiere. Era plăcut să simtă briza adiind peste sudoarea care i se prelingea pe frunte și pe gât. Din acel loc aruncă o privire spre sat.

Convoiul funerar lung și firav plecase din dreptul casei lui Kinzo și înainta pe poteca ce se întindea de-a lungul țărmului. În fața convoiului flutura o pânză albă lungă, prinsă în vârful unei nuiele de bambus, după care urma

coșciugul, cărat pe umeri, așezat pe un buștean rotund, iar la coadă se zăreau câțiva copii.

— N-aș vrea să ajung ca bătrânul de astăzi, o gură mai puțin de hrănit, spuse în șoaptă unul dintre bărbați.

În vara acelui an, Kinzo alunecase și se lovise destul de tare la şold într-un colţ de stâncă, atunci când mersese pe țărm să prindă caracatițe și fusese nevoit să stea acasă, țintuit la pat. Cum nu se putea mișca, nici sta în picioare, Kinzo devenise o povară pentru familie. Pentru cei din sat, a căror rezervă de alimente era limitată, moartea unui bolnav însemna o gură mai puțin de hrănit.

Moartea îi întrista la început pe membrii familiei și pe săteni, dar nu pentru mult timp, pentru că în sat exista credința că spiritele morților aveau să se întoarcă. Viața era un dar divin. După ce mureau, spiritele se duceau dincolo de mare, dar după o vreme se întorceau în sat, sălășluiau în pântecele femeilor și renășteau ca prunci. Moartea era o perioadă de odihnă profundă până la întoarcerea spiritului, iar sătenii credeau că tulburau odihna celor morți dacă se întristau o vreme îndelungată. În cimitir, pietrele funerare și tăblițele inscripționate erau îndreptate toate spre mare, din dorința ca spiritele să se întoarcă în sat.

De îndată ce intră pe poteca de munte, cortegiul încetini. Privindu-l, Isaku se gândi la tatăl său. În primăvara aceea fusese vândut în robie pentru trei ani unui armator dintr-un port, aflat la limita de sud a insulei, unde acostau frecvent vapoarele ce se îndreptau către vest. Tatăl său își dorise să meargă, iar acum, fără doar și poate, lucra pe vapor la munca de jos.

Isaku era primul copil. Mai avea un frate și o soră, mai mici decât el. Se părea că tatăl luase hotărârea de a pleca în robie la sfârșitul anului trecut, când i se mai născuse încă o fetiță.

Auzise că în unele locuri exista obiceiul ca nou-născuții să fie omorâți, dar la ei în sat pruncuciderea nu era

permisă, chiar dacă familia era săracă lipită pământului.

Isaku văzuse în mai multe rânduri cum noaptea, în camera întunecată, trupul tatălui său se mișca ritmic peste cel al mamei și cum picioarele acesteia se îndoiau de la genunchi și apoi se întindeau puternic. Știa că acela era un act de a îndemna spiritele strămoșilor să se întoarcă, dar mai știa și că prin nașterea unui alt prunc familia avea să ajungă la sapă de lemn.

Satul era mărginit la miazăzi de stâncile unui promontoriu ce ieșea, ascuțit, în mare și comunica cu alte sate doar printr-o cărare peste munte, spre nord. Cărarea abruptă străbătea stâncile, trecea prin două văi adânci și ajungea în cele din urmă pe creastă, după ce urca o pantă printr-un desiș de copaci și viță-de-vie. Un astfel de relief făcuse ca satul să fie izolat. Sătenii mergeau pe acel drum pentru a duce în celelalte sate produse de pescuit, pe care le schimbau de cele mai multe ori pe cereale. Dar nici asta nu era de-ajuns pentru a le potoli foamea.

O metodă la îndemână pentru a salva familia să nu moară de foame era vinderea în robie. În satul vecin de peste munte trăia un negustor de sare, care era și năimitor, plătind în schimbul servituții o sumă considerabilă într-o singură tranșă. Cu acei bani, restul familiei cumpăra cereale și le ducea acasă.

Erau vândute mai cu seamă fetele, dar uneori mergeau să se vândă și bărbații, capii de familie. O fată pe nume Tatsu, în vârstă de paisprezece ani, plecase din sat odată cu tatăl lui Isaku. Fusese vândută pentru o perioadă de zece ani de robie, pe suma de șaisprezece *momme*[1] de argint. Tatăl lui Isaku avea să primească aceeași sumă pentru trei ani, iar asta putea fi socotită o tranzacție neobișnuit de favorabilă. Motivul era, fără îndoială, acela că tatăl lui Isaku avea un trup robust, care ieșea ușor în evidență printre ale celor din sat, fiind și un foarte

1 Unitate de măsură a greutății; 1 *momme* reprezintă 3,75 g. *(n.tr.)*

priceput timonier.

— Mă voi întoarce peste trei ani. Până atunci, să nu lăsați copiii să moară de foame! spusese tatăl său aruncând o privire tăioasă către Isaku și mama acestuia, din pragul ușii casei năimitorului.

Cu o parte din arginți, mama cumpărase grăunțe, pe care ea și Isaku le aduseseră în spate din satul vecin pe drumul de munte. Isaku era mândru deoarece tatăl său primise atât de mulți bani, dorindu-și și el să fie așa de voinic.

Bărbații care își luaseră un moment de răgaz în cimitir aveau cu toții fete și băieți vânduți în robie. Bărbatul firav așezat lângă Isaku își vânduse soția toamna trecută, pentru cinci ani. Singurii capi de familie care mai rămăseseră în sat erau cei care căraseră lemnele de foc și crengile uscate în cimitir și cei patru care duceau sicriul.

Bărbații se ridicară când văzură convoiul intrând în pădure. Nivelară cenușa rămasă în crematoriu și curățară pământul și pulberea care înfundau hornurile din pereții de piatră. Desfăcură funia cu care fuseseră legate surcelele uscate și stivuiră lemnele înăuntrul pereților de piatră.

Se auzi un gong. Convoiul se apropia de mijlocul pădurii. Mama lui Isaku ducea la subsuoară nuiaua de bambus de care atârna pânza albă, iar când ieșiră din pădure o ridică mai sus. În urma bătrânului care bătea gongul se zăreau femeile intonând sutre, apoi coșciugul, legănându-se.

Mama lui Isaku înfipse nuiaua în pământ, iar coșciugul fu depus lângă crematoriu. Cei care-l duseseră se așezară care pe unde apucară, se deschiseră la gât ștergându-și sudoarea. Bărbații care pregătiseră incinerarea îndepărtară buturuga rotundă de care fusese legat coșciugul, îl ridicară și îl puseră pe rug. Urmând instrucțiunile bărbaților, Isaku vârî niște vreascuri printre lemnele de foc. Făcliile de cânepă aprinse fură aruncate peste surcelele uscate, din care se ridică un fuior de fum,

și vreascurile începură să ardă. Cei care stătuseră jos se ridicară în picioare, de jur-împrejurul pereților de piatră ai crematoriului. Se auzi din nou gongul, urmat de voci intonând sutre.

Focul se întinse la lemnele stivuite, iar coșciugul fu cuprins de văpăi. Flăcările se legănau în adierea brizei, fluturând ca o pânză în bătaia vântului. De fiecare dată când lemnele trosneau, săreau scântei.

Isaku și ceilalți bărbați înmuiară câteva rogojini în pârâul din apropierea cimitirului, apoi le aruncară peste flăcări. Cadavrul ardea mai bine dacă focul era supravegheat. Coșciugul se fărâmiță sub vâlvătaia focului, iar din cadavru începură să se înalțe flăcări viu colorate. Acum erau de un galben orbitor, acum se preschimbau în verde. Aruncară apoi câteva lemne peste foc, iar deasupra, rogojini ude.

După ce cadavrul se împuțină, celor de față li se împărțiră turte de mei. Isaku mesteca și privea flăcările.

Bărbații împunseră cu înverșunare cadavrul înnegrit cu un băț, stârnind scântei viu colorate. Treptat, flăcările se domoliră, iar cadavrul căpătă culoarea roșu aprins, precum cărbunele încins.

Soarele începea să apună.

Familia mortului avea să-și petreacă noaptea la adăpostul unei rogojini, întinsă ca un coviltir, în desișul de la marginea pădurii; a doua zi urma să aibă loc strângerea oaselor.

Sătenii părăsiră crematoriul, împreunându-și mâinile, în semn de rugăciune.

Isaku coborî cărarea ce străbătea pădurea, ținându-se după mama sa trupeșă. Nici nu mai știa de câte ori luase bătaie de la ea. Avea o forță uimitoare și, în câteva rânduri, pentru scurtă vreme, în urma loviturilor rămăsese surd de-o ureche.

Îl bătuse din diferite pricini, dar de cele mai multe ori pentru că era leneș.

— Uită-te la pești! Până și ei își mișcă trupul tot timpul! îl mustra ea mereu cu asprime, ca un tic verbal.

Îl înspăimânta, dar, chiar dacă se arăta neîndurătoare, o respecta și o admira.

După ce ieșiră din pădure, o apucară pe drumul de munte. Asfințitul scălda împrejurimile și marea strălucea. Câteva ciori pluteau în zbor deasupra unui mic promontoriu. Mama lui Isaku cobora cărarea de munte, vorbind cu o bătrână. Isaku avea un sentiment de satisfacție. Era pentru prima dată când se alătura bărbaților ce căraseră lemnele de foc pentru incinerare. Iar asta însemna că îl trataseră ca pe un adult și nu peste mult timp avea să care și el coșciugul, împreună cu ceilalți bărbați. Cu toate astea, era mai plăpând decât alți băieți de vârsta lui și mai slăbănog. Tatăl său urma să se întoarcă în sat peste doi ani și jumătate, când se încheia perioada de robie, și în locul lui avea să fie, fără îndoială, trimis el, dându-se cu doi-trei ani mai mare decât era, cum făceau toți băieții și fetele la vârsta adolescentei. Dacă și atunci avea să fie mic de statură, năimitorul putea refuza să-l primească la muncă, sau, chiar dacă l-ar fi acceptat, ar fi fost în schimbul unei sume neînsemnate.

Din obișnuință, Isaku coborî drumul de munte pe vârfuri, ca să pară mai înalt. Femeile care mergeau înainte se opriră, iar sătenii care le urmau rămaseră și ei pe loc. Cu toții își îndreptară privirea în același timp spre stânga. Isaku făcu și el la fel.

Dintre două coline ce se zăreau printre stânci, în depărtare se vedea un lanț de culmi muntoase, învelite în verde.

— Munții au început să prindă culoarea roșie, șopti cu voce scăzută femeia de lângă Isaku.

Culmile străluceau în lumina asfințitului, iar pe cel mai înalt vârf se zărea o umbră de un roșu stins, decolorat. Din cauza ploii care ținuse două zile, vârfurile fuseseră învăluite în ceață și probabil că în acest răstimp frunzele

copacilor se înroșiseră. Isaku rămase cu privirea ațintită la vârful muntelui.

An de an, colorarea frunzelor în roșu începea de la acel vârf și se lăsa încet-încet la celelalte culmi înlănțuite, iar în cele din urmă se întindea către poalele muntelui, colorând toată creasta, cu viteza unei avalanșe, într-un roșu aprins. Apoi trecea dincolo de văile adânci, la munții mai puțin înalți, și ajungea să cuprindă deopotrivă și muntele din spatele satului. De obicei, în acel moment, pe vârfurile îndepărtate se va fi așternut culoarea ruginie.

În sat era cu adevărat toamnă. Fânețele dăduseră în spic și tot atunci oamenii începeau să adune caracatițele mici, care veneau foarte aproape de mal. Erau nemaipomenit de gustoase și se mâncau crude sau fierte. În gospodării, copiii le întindeau pentru a fi puse la sărat și le înșirau pe o sfoară, între doi stâlpi de lemn.

După pescuitul caracatițelor de toamnă, frunzele copacilor își schimbau din nou culoarea, iar speranțele sătenilor renășteau.

Marea devenea agitată după ce culorile toamnei păleau și frunzele începeau să cadă. Dacă era calmă câteva zile la rând, după aceea devenea furioasă, iar spuma valurilor ajungea până la casele din sat. Marea dezlănțuită revărsa uneori binecuvântări neașteptate, cu mult mai îmbelșugate decât orice altceva dădea rod pe pământul sterp sau putea fi adunat de pe țărm, și astfel pentru câțiva ani nimeni din sat nu trebuia să se mai vândă în robie. Însă aceste binecuvântări nu veneau decât foarte rar, iar oamenii trăiau rugându-se pentru ele. Înroșirea frunzelor era semnul că se apropia timpul unei posibile binecuvântări.

Convoiul se puse în mișcare, aruncând încă o privire către vârful muntelui. În timp ce cobora poteca, Isaku se uită spre mare. Era ceasul refluxului, iar la baza promontoriului care țâșnea ascuțit spre mare se vedeau stâncile din dreptul satului, ale căror vârfuri ieșeau puțin la suprafață, iar în jurul lor apa spumega.

Printre ele sălășluiau caracatițe și scoici sau se aciuau peștii. La suprafața apei șerpuiau ierburi marine, iar stâncile erau acoperite de un strat gros de alge comestibile. Bărbații plecau cu bărcile după pește, iar femeile și copiii căutau printre stânci, de unde adunau alge și scoici. Pentru oamenii din sat, marea cu țărmul ei stâncos era atât un important loc pentru pescuit, care le asigura supraviețuirea, cât și un tărâm care le oferea hrană bogată, bani, îmbrăcăminte, delicatese, ustensile și atâtea altele.

Binecuvântările veneau neregulat: uneori, doi sau trei ani la rând, iar alteori se lăsau așteptate mai bine de zece ani. Ultima dată sosiseră în urmă cu șase ani, la începutul iernii când Isaku împlinise trei ani.

Avea doar vagi amintiri de când fusese mai mic, dar ce se petrecuse atunci îi rămăsese viu întipărit în memorie. În casă domnea buna dispoziție, iar părinții lui și ceilalți oameni din sat erau roșii în obraji și râdeau din toată inima. Însă el, înspăimântat de acea atmosferă neobișnuită, plângea întruna.

Abia cu doi ani în urmă aflase motivul acelei agitații care cuprinsese tot satul.

Conform obiceiului, și în acel an, în perioada când frunzele copacilor căpătau culoarea roșie, se ținu un ritual, la care participară toți sătenii. Isaku, care nu știa ce rost aveau acele rugăciuni, îl întrebă pe Sahei, care era de-o vârstă cu el:

— Nu știi? spuse acesta cu un aer disprețuitor.

Cuprins de rușine, Isaku o întrebă pe mama sa când ajunse acasă.

— Pentru *o-fune-sama*! îi răspunse aceasta.

Isaku o privi nedumerit.

— Uite, bolul de acolo este tot o binefacere de la *o-fune-sama,* îi explică mama, vizibil agasată, arătând înspre dulap.

Isaku vedea acum bolul într-o lumină nouă. Spre deosebire de bolurile cioplite grosolan, care erau doar o adâncitură în lemn, acesta era subțire și șlefuit uniform. Părea să fi fost lăcuit. Suprafața roșiatică a lemnului avea un luciu și două linii subțiri aurii erau trasate chiar pe margine. Acel bol nu era decât foarte rar întrebuințat și locul lui era pe dulap. Era folosit doar de Anul Nou și de Sărbătoarea Morților, când puneau în el ofrandele aduse Strămoșilor.

Mama nu-i mai spuse nimic.

Isaku nu pricepuse care era legătura între acel bol de lemn și ritualul din sat. Avea să afle de la Sahei, cel care își bătuse joc de neștiința lui, despre *o-fune-sama* și despre bolul de lemn.

Sahei îi spuse că *o-fune-sama* erau vapoarele eșuate pe țărmul plin de stânci, ce se întindea în fața satului. De obicei, erau încărcate cu alimente, ustensile, delicatese, textile și altele, bunuri care îmbunătățeau mult viața oamenilor din sat. De asemenea, lemnul vapoarelor naufragiate printre stânci sau pe marea zbuciumată era folosit pentru repararea caselor sau pentru mobilă. Ritualul organizat în sat înainte de venirea iernii consta de fapt în rugăciuni pentru ca vapoarele ce navigau pe mare să se zdrobească de stânci.

— Nu știi ce se întâmplă în grota de pe plaja ciorilor, nu-i așa? îl întrebă Sahei pe un ton de om matur, privind spre miazăzi cu ochii lipiți de urdori.

Într-acolo era un mic promontoriu ce ieșea în mare, împrejmuit de spuma albă a valurilor. Deasupra promontoriului creșteau câțiva pini și în apropiere se vedeau adesea ciori plutind în zbor.

— Despre grotă am auzit. Locul unde sunt aruncate cadavrele aduse de valuri la mal, nu? răspunse Isaku.

— Nu doar cele aduse de valuri, ci și cele ale echipajului de pe *o-fune-sama,* spuse Sahei cu un zâmbet abia schițat.

Isaku nu reuși să prindă sensul cuvintelor lui, dar

înțelese semnificația ritualului și de unde provenea bolul din casă.

Îi veniră în minte amintirile de la vârsta de trei ani și pricepu, în sfârșit, că în acel an sosise *o-fune-sama,* și de aceea părinții lui și ceilalți oameni din sat erau așa de veseli. Mai mult, își aminti că un an, doi după aceea mâncase bucate la care acum nici nu visa și văzuse tot felul de lucruri nemaipomenite.

La sărbători sau atunci când murea cineva în sat, mama scotea seara orez dintr-un vas de lut ars și făcea o fiertură subțire. Când Isaku avea febră, mama lua pe vârful degetului un praf alb dintr-un ulcior pe care îl ținea cu mare grijă la piept și îi dădea să lingă. Praful era atât de dulce, încât îl lua amețeala. Auzise că era un medicament numit zahăr alb, care vindeca orice boală.

Nu putea uita nici lumina lampioanelor pe care le văzuse în seara Sărbătorii Morților. Erau ca o baghetă subțire, cenușie, lungă de aproape două degete, iar atunci când fusese aprins fitilul lampionului din față, Isaku scosese un țipăt de uimire. Era atât de multă lumină, încât strălucirea ei îl orbea. I se părea extrem de straniu că un băț așa de mic poate să răspândească o lumină atât de puternică. Spre deosebire de făcliile sau fitilele cu untură de pește, acesta nu scotea fum negru, ci, dimpotrivă, avea un miros dulceag. Flacăra era frumoasă, iar când și când se auzea un pocnet ușor, lăsând să cadă câte un grăunte fin de lumină.

Și acelea fuseseră, fără îndoială, obiecte pe care *o-fune-sama* le adusese în sat ca pe o binefacere, dar dispăruseră cât ai clipi. Satul se îmbogățise de pe urma binecuvântărilor aduse de *o-fune-sama,* dar asta ținea deja de domeniul trecutului. Și totuși, urme ale acelor binecuvântări mai puteau fi văzute încă: rogojina învechită din casa vecinilor, cufărul cu inscripția „hepta” ce se afla în casa conducătorului satului sau gălețile mari de lemn, inscripționate cu ideograma pentru „foc”, păstrate în unele

gospodării. Era limpede că toate acestea, la fel ca bolul din casa lui Isaku, fuseseră aduse de pe *o-fune-sama.*

2

Cum toamna, anotimpul frunzelor multicolore, se apropia cu pași repezi de sat, Isaku privea roșul aprins ce acoperea vârfurile munților din depărtare cu alți ochi faţă de anul trecut.

Faptul că fusese inclus printre bărbații care incinerau morții îl făcea să simtă bucuria de a fi tratat ca un adult, dar în același timp era conștient de poziția sa în ierarhia satului, unde majoritatea oamenilor erau bătrâni, femei sau copii. Până cu un an în urmă, copil fiind, nu făcuse decât să privească ritualurile din sat, dar din acel an – se gândi el – trebuia să se implice alături de ceilalți adulți în desfășurarea acestora.

Sătenii se retraseră la gospodăriile lor. Isaku intră în casă după mama lui, trecând pe sub rogojina atârnată la intrare. Teru, sora sa, născută la sfârșitul anului trecut, plângea, umblând de-a busilea. După vocea răgușită, s-ar fi zis că plângea de multă vreme. Când își zări mama, se târî către ea. De parcă nici nu i-ar fi păsat, mama se apropie de vasul de lut ars, luă apă cu un bol ciobit, sorbi zgomotos, apoi se îndreptă către closetul din spatele casei. La scurt timp se întoarse aranjându-și poalele chimonoului, intră în cameră, se așeză pe podea și o luă nepăsătoare pe Teru pe genunchi. Își desfăcu reverul chimonoului, lăsând la vedere sânul bogat și negricios. Teru se repezi asupra lui, mișcându-și nerăbdătoare capul. Se auzea cum sugea; avea nasul înfundat. Din când în când își îndepărta fața de la sân și respira aspru, de n-ai fi zis că e doar un sugar, apoi apuca din nou sânul. În ziua când murea cineva și când era incinerat exista rânduiala să nu se muncească, pentru a nu tulbura liniștea celui mort. Isaku era bucuros că nu trebuia să iasă la pescuit; cu toate că era zi de doliu, se temea de reacția mamei sale, care ura odihna. Se

așezase pe marginea așternutului de rogoz și din când în când îi arunca câte o privire. Fratele și sora mai mică se jucau probabil pe munte, pentru că nu li se auzeau glasurile. Un fuior de fum violet se ridica din vreascurile din vatră, devenite cenușă.

— S-a înroșit muntele! îi spuse Isaku mamei, măgulitor.

Mama tăcu. În casă era semiîntuneric. Razele soarelui ce apunea se strecurau prin găurile rotunde din scândurile ușii, formând un mănunchi de lumină care se proiecta pe tălpile ușor îndoite ale lui Teru.

— Adu lemne de foc! îi spuse mama îndesându-și sânul în gura lui Teru.

Isaku se ridică degrabă și ieși afară pe ușa din spate. Pe panta stâncoasă se legănau din loc în loc spicele de stuf. Soarele scăpăta printre versanții munților și jumătate din sat se cufundase deja în întuneric. Isaku luă un braț de lemne din stiva rânduită de-a lungul peretelui din spatele casei.

În dimineața următoare Isaku plecă pe mare.

Până la venirea iernii, când marea devenea agitată și prada se împuțina, trebuia să aducă acasă cât mai mult pește și scoici. Din fericire, caracatițele de toamnă care veneau până în apropierea țărmului erau mult mai numeroase decât în anii trecuți.

Bărbați și băieți în jur de zece ani, în bărci mici, adunau caracatițe printre stâncile submarine ce se întindeau de-a lungul țărmului. Isaku împinse în mare barca lăsată de tatăl său și începu să mânuiască vâsla.

Opri barca și apucă un harpon cu coadă lungă. În vârful lui era prinsă o bucată de pânză roșie, iar Isaku o arunca înspre umbrele dintre stânci sau în apropierea pâlcurilor dense de alge. Caracatițele ascunse printre scobiturile stâncilor și printre alge ieșeau la iveală și se apropiau, luând bucata de pânză roșie care flutura drept hrană. Dintr-o mișcare abilă, Isaku le agăța imediat cu vârful

harponului.

Erau o sumedenie de caracatițe, și de fiecare dată când Isaku vâra harponul cu pânza în vârf în ascunzișurile dintre stânci, ieșeau câte trei-patru, iar el le străpungea imediat.

În urmă cu doi ani tatăl său îl învățase cum să pescuiască și să vâslească. Spre deosebire de mama sa, tatăl nu-l lovise niciodată, dar tăcerea apăsătoare a acestuia, când era supărat, îl îngrozea pe Isaku. De pildă, pe când învăța cum să prindă caracatițe, Isaku scăpase de nenumărate ori harponul în mare, dar tatăl său nu-i spusese nimic, ci doar îi aruncase o privire aspră ori de câte ori sărea în mare ca să-l recupereze.

Isaku știa foarte bine că nu va fi văzut ca un bărbat adevărat dacă nu se pricepea la pescuit. De aceea pescuia cu mult sârg și, chiar dacă nu era tocmai iscusit, începuse să iasă pe mare împreună cu ceilalți bărbați, după ce tatăl său plecase în robie.

Pe plajă, bătrânii și cei mai mici dintre copii adunau alge, în timp ce femeile înaintau în apa mării și strângeau scoici de pe stânci.

Isaku își îndrepta când și când privirea către vârfurile munților din depărtare, în timp ce continua să pescuiască caracatițe. De la o zi la alta, roșul aprins cobora dinspre creste, colorând muntele, astfel încât frunzele înroșite se întindeau acum până pe versanții din apropiere.

Temperatura scăzuse, iar apa mării era din ce în ce mai rece. Caracatițele se apropiau de țărm pâlcuri-pâlcuri și uneori se iteau chiar și zece dintre ele, momite de o simplă fluturare a pânzei roșii. Isaku smucea harponul, aștepta să dispară lichidul negru și apoi îl arunca din nou în apă.

Frunzele copacilor de pe muntele din spatele satului începeau să se înroșească. Ca-n fiecare an în aceeași perioadă, caracatițele se îndepărtau de țărm. Oricât de mult ar fi agitat harponul cu pânza în vârf, nu se mai arătau decât sporadic, pentru ca apoi să dispară de tot.

Perioada pescuitului caracatițelor de toamnă se sfârșise, dar captura din acel an fusese mai bogată decât în anii trecuți.

În gospodării, oamenii le agățaseră pe funii împletite din paie, desfăcute, și le lăsaseră la uscat sub razele soarelui de toamnă. Caracatița era unul dintre felurile de mâncare ce nu putea lipsi de pe masa de Anul Nou. De aceea o vindeau, după ce treceau prin satul vecin, în cătunele din munți, iar de banii primiți oamenii își cumpărau cereale.

Ritualul de atragere a lui *o-fune-sama* se ținea în perioada în care satul era acoperit de frunzele de toamnă, iar la el participau toți locuitorii.

O barcă cu o femeie de douăzeci și opt de ani, însărcinată, avându-l la cârmă pe soțul acesteia, se îndepărtă de fâșia de plajă. Femeia ținea deasupra capului o mică ghirlandă sacră din paie și privea în largul mării, în timp ce barca se legăna pe valuri.

Barca înainta dibace printre stânci și în cele din urmă se opri. Femeia aruncă ghirlanda în mare. Sătenii adunați pe mal își împreunară mâinile, în semn de rugăciune. Prin femeia însărcinată din barcă, sătenii se rugau pentru un pescuit îmbelșugat, iar aruncarea ghirlandei în apă simboliza dorința lor ca un vas ce naviga pe mare să naufragieze printre stâncile din fața satului.

Isaku, mama sa, ce o purta în spate pe Teru, fratele și sora mai mică, cu toții priveau cum barca se întorcea la țărm, ridicându-se și coborând printre valuri. Era maree înaltă și stâncile dispăruseră aproape în întregime în apă, dar pe alocuri marea era încă înspumată.

De îndată ce barca ajunse la țărm, femeia coborî pe nisip. În mijlocul oamenilor adunați pe plajă se făcuse cărare. Tânăra înainta printre ei, iar aceștia, rând pe rând, o urmau. De obicei veselă, urca acum panta țărmului cu o figură rigidă, de nerecunoscut.

Când ajunse la drum, femeia se îndreptă cu pași domoli spre casa conducătorului satului.

Isaku păși și el pe pământul bătătorit de la intrare, în urma celorlalți bărbați, privind cercetător interiorul casei, printre trupurile celor din fața lui. Bătrânul conducător al satului stătea așezat pe genunchi, având în față o măsuță în formă de cutie, pe care se afla un bol plin cu mâncare. Femeia îngenunche dinaintea lui, cu capul plecat deasupra mâinilor lipite de pământ. Era pentru prima dată când Isaku vedea acest ritual, până în acel an nefiindu-i permis să intre în casă.

Femeia se ridică în picioare, își prinse poalele chimonoului, se apropie de măsuță și o răsturnă cu o lovitură puternică de picior. Bolul zbură, iar mâncarea se împrăștie pe jos. Femeia se așeză din nou dinaintea conducătorului satului plecând capul. Întoarcerea măsuței cu susul în jos reprezenta dorința ca un vas să se răstoarne, iar cu aceasta ritualul luă sfârșit.

Sătenii se împrăștiară pe la casele lor. În ziua ritualului nu era voie să se muncească, așa că Isaku o urmă pe mama sa pe drumul îngust ce ducea către casa lor. La câțiva pași înainte mergeau Senkichi, cel mai priceput bărbat din sat la cioplirea bărcilor dintr-un singur trunchi de copac, și familia acestuia. În copilărie, Senkichi își rupsese femurul, rămânând cu un picior mult mai scurt decât celălalt. Fiica lui cea mare era vândută în robie și umbla vorba că și cea de-a doua fată, de cincisprezece ani, urma să fie vândută în curând.

Isaku o privea atent pe cea de-a treia fată, Tami, cum mergea în spatele tatălui ei. Semăna cu soția lui Senkichi și avea pielea ușor negricioasă, dar ochii îi erau pătrunzători și linia nasului bine conturată. Mișcările ei erau mlădioase, feline. De câte ori o vedea pe Tami, Isaku își simțea trupul înfierbântându-i-se într-un fel neobișnuit.

În sat era permis ca un tânăr ce împlinise cincisprezece ani să se apropie de fata pe care o voia de soție, pentru a-i cuceri dragostea. Exista obiceiul ca băiatul să se strecoare noaptea în casa fetei, iar familia să-i accepte tacit

prezența, dacă fata nu refuza să se culce cu el. Isaku își dorea cu ardoare să o poată strânge în brațe pe Tami. Îl îngrijora faptul că Tami era cu un an mai mare decât el și nu se împăca cu gândul că ea se putea oferi altui bărbat până când el avea să împlinească cincisprezece ani.

Îl neliniștea și faptul că Tami, asemenea surorilor ei mai mari, putea fi vândută în robie. De obicei, femeile erau vândute ca servitoare, dar puține se mai întorceau în sat după ce li se termina perioada de robie. Unele aveau oroare de sărăcia din sat, iar altele își găseau un bărbat în această perioadă și-și făceau o familie imediat ce se eliberau. Iar dacă se întorceau în sat, cele care lucraseră în slujba cuiva o perioadă de zece ani și trecuseră de vârsta măritișului se mai puteau căsători doar cu bărbați rămași văduvi. Erau și bărbați cu soții mai în vârstă decât ei, dar Isaku se-ndoia că va putea ajunge vreodată să trăiască sub același acoperiș cu Tami.

Ajunși la o răscruce, Tami și părinții ei o luară pe poteca ce se-ntindea de-a lungul țărmului. Isaku privi atent picioarele lui Tami, care se zăreau de sub chimonoul prea mic.

Vântul dinspre nord-vest începuse să adie peste sat.

Isaku muncea din greu, mergând în pădure să taie copaci, pe care-i căra acasă, să facă lemne pentru foc. În zilele când marea era calmă, ieșea cu barca la pescuit.

Roșul aprins de pe vârfurile din depărtare dispăruse, iar culoarea copacilor crescuți din abundență pe coasta din spatele satului pălea, pe măsură ce temperatura scădea de la o zi la alta.

Frunzele copacilor se uscau și cădeau necontenit. În zilele cu vânt puternic, o sumedenie de frunze uscate zburau dinspre munte, iar multe ajungeau până departe în mare, după ce cădeau pe cărările din sat și pe acoperișuri.

Marea deveni agitată. Valurile învolburate se spărgeau de stânci, iar stropii de apă împroșcau casele din

apropierea malului. Vuietul valurilor acoperea satul.

După asfințitul soarelui, pe plaja îngustă cu pietriș de lângă țărm, începu făcutul sării.

Femeile înșirară pe plajă aproximativ treizeci de tăvi subțiri, aduse din magazia casei conducătorului satului, le umplură cu nisip, peste care turnară apă de mare, adusă cu găleata. Nisipul uscat de razele soarelui era spălat din nou cu apă de mare, iar apa plină de sare astfel obținută era pusă în găleți și cărată pe țărmul stâncos, unde erau pregătite două cazane mari. Fiecare familie în parte punea în mod egal la dispoziție lemne, iar bărbații păzeau focul pe rând, până dimineața, când sarea era gata. Oamenii din sat nu se puteau lipsi de sare, iar obținerea ei era un fel de ritual pentru a grăbi sosirea lui *o-fune-sama.*

3

Isaku cobora poteca de munte, ducând în spate o legătură de lemne uscate.

Cerul se colorase rubiniu, iar marea era zbuciumată. Valurile înalte se izbeau puternic de mal sau de promontoriu și apoi se împrăștiau. Când venea iarna, de obicei marea era agitată patru zile, iar două era calmă, însă din pricina vântului și a valurilor furioase care nu mai conteneau de trei zile, sătenii nu puteau merge la pescuit.

Cărarea era mărginită de stânci, iar Isaku se străduia să nu se prăbușească sub greutatea lemnelor.

Acoperișurile caselor se zăreau din ce în ce mai aproape. Mama stătea în pragul ușii din spatele casei și privea spre el, făcându-i semn cu mâna să vină degrabă.

Isaku coborî în spatele casei, sprijinindu-se într-un toiag.

— Te-a căutat un trimis al conducătorului satului. Are treabă cu tine. Du-te imediat la el! spuse mama dintr-o suflare.

Isaku îl văzuse pe conducătorul satului de vreo câteva ori, dar acesta nu-i vorbise niciodată. Habar n-avea de ce l-ar fi putut chema.

— Mișcă-te mai repede! spuse mama, apropiindu-se de el, eliberându-l de povara din spinare – așa cum nu mai făcuse niciodată – și lovindu-l ușor pe spate ca să plece.

Isaku o luă încet la fugă. Rubiniul cerului păli, iar marea începu să se întunece. Valurile stropeau țărmul stâncos.

Isaku își continuă drumul și urcă scările de piatră. Bătrânul care lucra în casa conducătorului satului strângea niște cereale, înșirate pe o rogojină de paie.

Isaku intră în pridvor și îngenunche, plecându-și capul. Conducătorul satului era așezat lângă vatră.

Isaku își spuse numele șovăitor. Îi era teamă că va fi mustrat pentru ceva și genunchii începură să-i tremure.

— Din seara asta vei merge la făcut sare! Pentru că e prima noapte, stai pe lângă Kichizo și învață cum se face, apoi te vei descurca de unul singur! Să nu lași focul să se stingă.

Vocea conducătorului satului era subțire și ascuțită, ca de copil.

Isaku își plecă fruntea la pământ.

— Du-te!

După aceste cuvinte, Isaku se retrase pe genunchi spre ușă, se ridică în picioare și ieși.

Trupul îi ardea și un zâmbet îi lumina chipul. I se poruncise să păzească focul pentru făcutul sării, iar asta însemna că era considerat adult. Avusese un presentiment că așa va fi încă de când fusese lăsat să muncească alături de ceilalți bărbați la incinerarea bătrânului mort, dar acum, când devenise certitudine, îl cuprinse o bucurie greu de stăpânit. Alergă spre casă, pe drumul ce se-ntindea de-a lungul țărmului. Pe cer se așternuseră deja nuanțele serii.

Isaku plecă de acasă, ținând o făclie în mână. Auzind că băiatului ei i se poruncise să ajute la făcutul sării, mama devenise neobișnuit de binedispusă, prăjise boabe de soia și i le dăduse ca să aibă ce mânca pe timpul nopții.

Flacăra făcliei tremura în adierea vântului. Isaku coborî de pe drum pe țărm. Pe plaja din față se zăreau focul și o umbră de om mișcându-se.

Grăbi pasul și se apropie de acea umbră. Bărbatul îl privi cu un ochi. Celălalt ochi era alb-albăstrui, tulbure și fără vedere. Bun prieten cu tatăl lui, Kichizo era persoana potrivită care să-l învețe pe Isaku cum se făcea sarea.

Pe fâșia de nisip de pe plajă erau puse în două locuri niște pietre grele, ca temelie, și pe fiecare dintre ele erau așezate două cazane imense. Crengile uscate de sub unul dintre ele ardeau deja.

— Aprinde focul și la celălalt, spuse Kichizo, uitându-se

spre cazanul aflat la vreo zece metri depărtare.

Isaku încuviință tărăgănat, trase o legătură de crengi uscate de sub rogojina de paie, o luă în spate și o cără lângă cazan. O puse în interiorul postamentului de piatră și aruncă peste ea o creangă aprinsă. Când crengile începură să trosnească, Isaku adăugă câteva lemne.

Și de sub cel de-al doilea cazan începură să se înalțe flăcări, unduindu-se în bătaia vântului care sufla dinspre mare, împrăștiind scântei pe nisip. Isaku privea focul așezat lângă Kichizo pe o buturugă, în baraca improvizată din scânduri.

Kichizo se îmbolnăvise la ochi în urmă cu câțiva ani și, cum nu mai putea merge la pescuit, fusese nevoit să-și vândă soția în robie, pe trei ani. După ce își terminase serviciul într-un port de la marginea dinspre miazăzi a insulei, ea se întorsese în sat. Dar, din ziua în care își încheiase robia și până se întorsese, trecuse aproape jumătate de an, stârnind bănuiala soțului că în timpul robiei ea s-ar fi culcat cu un alt bărbat.

Printre oamenii din sat umbla zvonul că perioada de robie îi fusese prelungită pentru că rămăsese însărcinată și trebuia să scape de copilul pe care îl născuse, dar nimeni nu știa ce se întâmplase cu adevărat.

Kichizo o bătuse, o călcase în picioare și, în cele din urmă, îi tăiase părul. Ea venea plângând la Isaku acasă și de fiecare dată părinții acestuia interveneau ca să-i împace. Kichizo încetase să o mai trateze cu cruzime după ce conducătorul satului îl mustrase aspru, însă devenise un bărbat posomorât, ursuz.

Kichizo venea deseori serile acasă la Isaku. Uneori aducea sake făcut din meișor și asculta, încuviințând din cap, poveștile pescărești spuse de tatăl lui Isaku.

— Știi de ce se face sarea pe plajă, nu? îl întrebă Kichizo cu ochiul bun îndreptat spre el.

Sarea obținută era de-ajuns întregului sat pentru un an de zile și era împărțită fiecărei familii, după numărul de

persoane. Însă Isaku își dădu seama că altul era adevăratul motiv, din moment ce Kichizo întrebase de ce se face „pe plajă”.

— Ca o chemare pentru *o-fune-sama,* nu? spuse Isaku privindu-l în ochi pe Kichizo.

Acesta își întoarse privirea către cazan, fără să scoată o vorbă. Din expresia lui, Isaku simți că nu-l mulțumise răspunsul.

Isaku își zise că, din moment ce-i fusese încredințată sarcina de a face sare, trebuia să știe totul despre asta. Nu înțelegea multe dintre rânduielile din sat, dar acum, că fusese acceptat în rândul adulților, nu mai putea să le ignore. Data viitoare, când avea să-i vină rândul, trebuia să facă focurile de unul singur, așa că era mai bine să afle de la Kichizo totul, fără să-i scape nimic.

— Să faci sare nu este oare o rugăciune pentru ca *o-fune-sama* să eșueze pe plajă? întrebă Isaku.

— Nu este doar o rugăciune. Se urmărește atragerea pe plajă a vapoarelor care navighează în larg.

Pe figura lui Kichizo apăru o ușoară nerăbdare.

— Pentru a atrage vapoarele?

— Da. Când începe să bată vântul dinspre nord-vest, marea se înfurie și multe vapoare din larg dau de greu. Noaptea, dacă apa pătrunde pe punte, sunt nevoite să arunce încărcătura peste bord, ca vaporul să nu se scufunde. Atunci, dacă văd în întuneric focurile de la cazanele de făcut sare, marinarii se gândesc că acolo sunt case de oameni și îndreaptă vaporul în direcția țărmului.

Ochiul lui Kichizo strălucea cercetând figura lui Isaku, care la rândul lui îl privi pe Kichizo, apoi se uită înspre mare. Linia dintre cerul înstelat și marea întunecată se zărea vag. Sub apă erau stânci ce se întindeau pe o suprafață destul de mare. Pescarii din sat se puteau strecura cu bărcile printre ele, dar vapoarele mari aveau să-și zdrobească fără îndoială carena.

Isaku avu impresia că, în sfârșit, înțelege. Știa că făcutul

sării era un ritual de rugăciune pentru a atrage vapoarele să naufragieze, dar își dădu seama că era și o formă de a grăbi naufragiul.

Dacă scopul ar fi fost doar obținerea sării, era mai convenabil să se facă în timpul zilei, dar acum înțelesese motivul pentru care avea loc numai noaptea și de ce nu se făcea și în nopțile când marea era calmă, când vapoarele nu intrau în derivă din cauza vântului nefavorabil.

— Focul nu mai arde cu putere, spuse Kichizo îndreptându-se de mijloc.

Isaku se ridică în picioare și îl urmă. Desfăcu rogojina și luă în brațe o legătură de crengi uscate. Apoi se apropie de cazanul din dreapta și aruncă crengile sub el.

Se spunea că marinarii de pe vapor, a căror viață era în pericol în nopțile cu furtună pe mare, făceau orice să scape de moarte. Aruncau încărcătura în apă, își tăiau părul și se rugau pentru protecția divină, iar atunci când pericolul creștea, tăiau catargele pentru a-l stabiliza. În ochii lor, flăcările de la cazanele de făcut sare păreau a fi lumina din casele de pe țărm și, de bucurie că rugăciunile le-au fost ascultate, îndreptau vaporul în direcția lor.

Focul se înteți, după ce crengile fură cuprinse de flăcări. Când Isaku se întoarse în baracă, Kichizo se așeză pe o buturugă și începu să pună una peste alta câteva crengi. Aprinse una și o acoperi cu vreascuri. Isaku își întinse mâinile către foc. Frigul se înăsprise.

— *O-fune-sama* vine la chemarea acestor focuri, nu? întrebă Isaku îndreptându-și ochii strălucitori către Kichizo.

Acesta încuviință și spuse cu voce joasă:

— În ultima vreme nu prea, dar și când vor veni, vor veni una după alta. Când am început să merg cu tatăl meu la pescuit, *o-fune-sama* a sosit în fiecare an, patru ani la rând. Când aveam unsprezece ani, au venit și trei la rând într-o singură iarnă. De fiecare dată, atrase de focurile de la făcutul sării. Pe atunci nimeni nu era nevoit să se vândă în

robie.

Isaku se gândea că Kichizo era așa de vorbăreț pentru că se simțea în largul lui față de el, fiul unui prieten foarte apropiat. În același timp, motivul limbuției lui Kichizo ar fi putut fi și altul: faptul că fusese nevoit să-și vândă soția în robie. Chiar dacă se îmbolnăvise la ochi, nu ar fi fost silit s-o vândă, și căsnicia lor nu s-ar fi răcit, dacă ar fi sosit *o-fune-sama.*

Isaku privea marea. Îi veni în minte Tami, cea de-a treia fată a lui Senkichi, cel priceput să facă bărci din trunchiuri de copac. Fiica cea mare a lui Senkichi fusese dată în robie și se zvonea că urma și cea de-a doua fiică. Dacă marea nu avea să-i binecuvânteze în următorii câțiva ani, Tami putea avea și ea, negreșit, aceeași soartă ca surorile ei mai mari.

Isaku își pierdu calmul și începu să se agite. Nici tatăl lui nu ar fi fost nevoit să se vândă dacă ar fi venit *o-fune-sama.* Viața oamenilor din sat depindea în mare măsură de sosirea acesteia.

— Misiunea noastră la făcutul sării e să ținem tot timpul focurile aprinse și să observăm când vine *o-fune-sama,* spuse Kichizo cu ochiul strălucindu-i roșu, de la flacăra focului.

— Oare o să vină în iarna asta? întrebă Isaku privind spre mare.

— Nu se știe. Când începe să bată vântul dinspre nord-vest, cei care fac negoț pe mare nu mai trimit vapoarele în larg de frica valurilor. Dacă trebuie neapărat să transporte ceva, atunci aleg să ridice ancora într-o zi când marea este calmă. Majoritatea vapoarelor transportă orez, mormăi Kichizo.

Isaku se încălzi de la foc și dintr-odată simți cum somnul pune stăpânire pe el. Corpul îi înțepeni și pleoapele îi atârnau grele. Dacă s-ar fi lăsat învins de somn, nu i s-ar mai fi permis să stea de veghe la făcutul sării, iar mama s-ar fi înfuriat cumplit și l-ar fi snopit în bătaie. Gândul că putea fi disprețuit de oamenii din sat îl îngrozea.

Isaku se ridică în picioare, fugi afară din baracă și se apropie de unul dintre cazane. Bătea un vânt rece. Se ridică pe vârfuri și privi în cazan. Apa cu sare fierbea și aburii clocoteau. Se uită la foc, apoi mai luă un braț de vreascuri și le aruncă sub cazan. Somnul îi trecu pe nesimțite.

Se lumina de ziuă.

Focurile se stinseseră. Toată apa se evaporase și ceva alb se depusese pe fundul cazanelor, până aproape de margini. Ascultând indicațiile lui Kichizo, Isaku acoperi fiecare cazan cu câte o jumătate de capac mare. Obținerea sării era lăsată în seama femeilor, care aveau să coboare pe plajă, după ce cazanul se răcea complet.

Fața, mâinile și picioarele, până și hainele îi erau ude, de parcă ar fi fost îmbibate cu sare. Trupul îi ardea, după o noapte nedormită.

— Hai să mergem! spuse Kichizo pornind la pas de-a lungul malului. Isaku îl urmă, îndreptându-se către drumul ce ducea în sat.

Când intră în casă, din oala de pe foc ieșeau deja aburi, iar fratele și sora mai mică stăteau așezați lângă vatră. Isaku agăță câte o găleată de lemn de o parte și de alta a unei cobilițe și plecă să aducă apă de la fântâna din apropiere. Marea începuse să se lumineze, iar stelele clipeau stins într-un singur colț de pe cer. Întors acasă, se așeză într-o parte a vetrei și își puse într-un bol fiertura de cereale și legume. Ar fi vrut să-i spună mamei că terminase cu bine treaba la cazanele de sare, dar tăcerea ei îl făcu să ezite.

Mama le puse din fiertură și fratelui, și surorii mai mici a lui Isaku, iar oala se goli. Apoi, ca de obicei, turnă apă în oală.

Când apa fierse, Isaku își puse singur în bol și bău. Două boabe de cereale se lăsaseră pe fundul bolului.

Isaku murmură cu sfială că voia să doarmă puțin.

Mama tăcu, iar el se ridică și se băgă sub așternutul de

rogoz. Într-o clipă, îl fură somnul.

După vreo oră, simți cum cineva îi trage rogojina de pe el și-l bate peste obraz. Isaku încercă să se ferească.

— Până când ai de gând să dormi? Scoală și muncește. Marea e liniștită.

Înaintea ochilor îi apăru chipul mamei.

Isaku sări din așternut și coborî în pridvor. Mama își puse coșul de paie în spate și plecă. Isaku o urmă, luând cu el uneltele de pescuit.

Își simțea trupul greu de nesomn, se freca la ochi și căsca.

Pe plajă, femeile scoteau sarea din cazane în găleți și o cărau acasă la conducătorul satului, unde se împărțea fiecărei gospodării.

Pe țărm se zăreau femei, bătrâni și copii, cu trupurile aplecate. În zilele când marea era calmă, după o furtună îndelungată, scoici și alge de toate felurile erau aduse la țărm. Uneori erau azvârlite pe mal bucăți de lemn de la vapoarele naufragiate, fructe de la arborii purtați de mare din ținuturi îndepărtate sau fragmente de obiecte casnice. Mama se îndrepta cu pași repezi spre țărm.

Bărcile pluteau pe mare. Spre deosebire de noaptea de dinainte, vântul nu mai bătea, iar marea era liniștită, scăldată în lumina plăpândă a soarelui.

Isaku intră în apa rece, trase barca de la mal și o împinse în larg. De fiecare dată când apuca vâsla, își amintea de tatăl său. Mânerul vâslei era neted și, știind că palmele tatălui său îl șlefuiseră așa, îl simțea mereu aproape.

Începu să vâslească ușor.

Pe plajă se vedeau aliniate cazanele din fier. Sarea fusese scoasă dintr-unul, iar femeile se adunaseră în apropierea celuilalt. Dintr-odată se opriră și priviră în largul mării. Isaku își întoarse și el capul, urmărindu-le privirile.

În umbra promontoriului apăruse un vapor ce putea

transporta chiar și trei-patru sute de *koku*[2] de orez. Velele zdrențuite erau ușor umflate. În partea de sus se afla un însemn din două linii negre, iar pe punte se zăreau oamenii și încărcătura. Viteza vaporului era mică și se îndrepta încet către sud-est.

Isaku se holbă la vaporul care dispăru, în cele din urmă, în umbra micului promontoriu, deasupra căruia pluteau în zbor niște ciori.

La scurt timp după terminarea recoltării, începeau să treacă des vapoare încărcate cu orez. Unele navigau departe în larg, iar altele, paralel cu țărmul.

Vapoarele aparținând unui domeniu feudal aveau imprimată, mare, emblema domeniului în mijlocul velelor. Cel care trecuse prin fața satului în acea zi avea doar două linii negre în partea de sus a velelor, semn că aparținea fără îndoială unui negustor. Așteptase să se potolească furtuna și apoi plecase din port.

În zilele cu furtună pe mare, focurile pe plajă se aprindeau odată cu lăsarea serii.

Isaku află că și lui Sahei i se poruncise de către conducătorul satului să ajute la făcutul sării. Se spunea că acasă la Sahei majoratul acestuia fusese sărbătorit cu supă cu găluște din aluat de hrișcă și sake din mei. Isaku îl invidia pentru acest ospăț, dar gândindu-se la situația familiei sale, cu tatăl vândut în robie, știa că n-avea cum să fie sărbătorit astfel. Mai mult, simțea presiunea poziției în care era, de a-i proteja alături de mama sa pe fratele și sora mai mică, să nu moară de foame în lipsa tatălui.

Cam o dată la zece zile îi venea rândul la făcutul sării. Când se lăsa seara, cobora singur pe plajă și până se lumina de ziuă avea grijă să pună lemne pe foc. Dacă-l încerca somnul, sărea învârtindu-se în jurul barăcii, mergea pe mal sau intra cu picioarele în apa rece și se uita spre marea întunecată să vadă dacă nu cumva se apropia

2 Unitate de măsură a capacității vapoarelor ce transportau orez; 100 de *koku* reprezintă echivalentul a 15 tone. (n.tr.)

o-fune-sama.

Ziua, din când în când, se zărea câte un vapor. Cel mai adesea, când marea era calmă, dar uneori și când era zbuciumată. Vaporul se legăna puternic din pricina valurilor și se îndepărta cu o viteză destul de mare, după ce velele lăsate la jumătate erau umflate de vânt. Și Isaku, și ceilalți săteni se holbau la fiecare vapor care trecea.

De câte ori le vedea, știa că vor fi altele care vor străbate marea furtunoasă și pe timp de noapte.

Auzise o poveste înfricoșătoare de la Sahei, care apăru într-o dimineață, pe când Isaku își termina cel de-al treilea rând la făcutul sării și turna nisip peste jarul focului din baracă.

— Cum merge? îl întrebă Sahei, așezându-se pe buturuga din baracă.

Pe Isaku îl deranja faptul că Sahei îl privea de sus, dar era impresionat de trupul acestuia, mult mai robust decât al lui, și de felul în care vorbea, ca un adult. Uneori, ochii lui Sahei aveau sclipirea unui om trecut prin viață.

— Mă descurc, spuse Isaku, luându-și privirea de la Sahei.

— Ţi se face somn, nu-i așa? îl întrebă Sahei, încercând să-i vadă chipul.

Din cuvintele lui, Isaku înțelese că și Sahei se străduia să nu adoarmă și se mai liniști.

— Da, cam așa… zise Isaku, așezându-se lângă Sahei pe buturugă, și se frecă la ochi.

— Ți se face somn pentru că nu te concentrezi îndeajuns. Dacă te-ai gândi ce treabă importantă faci, ți-ar dispărea somnul.

Pe fața lui Sahei înflori un zâmbet.

Isaku își ținu gura. Dacă i-ar fi dat o cât de mică ocazie, Sahei l-ar fi pus la punct, fără să stea pe gânduri.

Conducătorul satului îi poruncise mai întâi lui Isaku să meargă la făcutul sării, și asta nu-i picase bine lui Sahei,

care își lua acum o atitudine provocatoare.

Cu toate astea, Isaku recunoștea că Sahei avea dreptate și că somnul nu l-ar mai fi chinuit dacă ar fi rămas încordat. Poate că Sahei se concentra la făcutul sării fără să i se facă somn și stătea de veghe, urmărind ce se întâmpla pe mare noaptea. Isaku clipi încet din ochi, resemnat.

— Ai auzit despre *o-fune-sama* și dregător, nu? întrebă Sahei uitându-se fix la Isaku din profil.

Isaku își îndreptă privirea către Sahei. Habar n-avea ce legătură putea fi între *o-fune-sama* și dregător. Nici tatăl, nici mama lui nu vorbeau aproape niciodată despre sat, dar acasă la Sahei, bunicul și părinții lui discutau despre tot felul de lucruri, așa se făcea că Sahei știa atât de multe.

Din această pricină Isaku șovăi față de Sahei.

— Dregător? șopti el îndoielnic.

— Nu știi? Nu știi, deși ai acceptat sarcina de a face sare… zise Sahei disprețuitor.

Isaku era mânios din pricina atitudinii lui, dar și neliniștit în același timp. Nu văzuse niciodată un dregător, dar auzise că erau ființe înfricoșătoare. Dregătorii îi prindeau pe oameni, îi legau cu sălbăticie, le tăiau capul, îi crucificau, le dădeau foc și îi împungeau întruna cu o suliță în coaste. Cuvintele lui Sahei, care făceau aluzie la faptul că nu era pregătit să participe la făcutul sării, din moment ce nu știa că acei dregători aveau legătură cu *o-fune-sama*, îl lăsară cu sufletul la gură.

— Nu-mi spui ce e cu dregătorul? îl întrebă pe Sahei.

Sahei se uita în tăcere la femeile care începuseră să care sarea pe plajă.

— Am auzit de la bunicul meu… începu Sahei.

Se întâmplase înainte de a se naște bunicul lui, în iarna unui an în care venise *o-fune-sama.* Era tot o noapte cu furtună pe mare, iar un vapor în derivă s-a apropiat de țărm, ademenit de focurile de pe plajă, și s-a zdrobit de

stânci. Era un vapor mare, iar încărcătura rămasă după ce o parte fusese aruncată în mare era destul de însemnată.

— Oamenii din sat parcă își pierduseră mințile de bucurie, dar când au dat cu ochii de vele au încremenit, spuse Sahei cu o figură aspră.

Pânzele au fost coborâte, iar emblema mare imprimată în mijloc indica faptul că vaporul aparținea unui domeniu feudal. Transporta bunuri oficiale, pentru care, dacă le-ar fi furat, aveau să fie aspru pedepsiți. Cuprinși de spaimă, sătenii s-au dus cu o barcă și i-au salvat cu greu pe căpitan și pe marinarii ce rămăseseră pe vaporul naufragiat. Au așteptat să se liniștească furtuna, au transportat încărcătura pe plajă și au ridicat la mal velele și bucățile distruse din lemnul vaporului. La baza promontoriului au descoperit cadavrele a doi reprezentanți ai domeniului, al unui marinar și al unui bucătar, ce muriseră înecați, după ce fuseseră aruncați de valuri peste bord.

Un mesager fusese trimis în satul vecin, de dincolo de munte, iar după șapte zile sosise un dregător tânăr, însoțit de două ajutoare. Sătenii, în frunte cu conducătorul, i-au întâmpinat în genunchi, în grădina casei acestuia.

Sătenilor le era teamă să nu se fi descoperit că focurile de la făcutul sării erau menite să atragă naufragiul vapoarelor care navigau pe mare. Conducătorul satului răspunsese doar cu „da” la întrebările oficialului, ținându-și fruntea lipită de pământ și tremurând din tot corpul.

Din fericire, dregătorul nu bănuia nimic. Făcutul sării pe plajă era un lucru normal și, prin urmare, comandantul vaporului luase focurile drept făcliile de la casele oamenilor și îndreptase vaporul către țărmul stâncos. Din mărturiile celor salvați, oficialul ajunsese la concluzia că intervenția sătenilor față de vasul naufragiat fusese exemplară. Întreg satul adunase încărcătura de pe vapor și resturile de lemn ale acestuia, le uscaseră la soare și le înghesuiseră în casa și în grădina conducătorului satului. Cele patru cadavre fuseseră îngropate pentru un timp într-

un colț din grădina conducătorului, unde se pusese și un steag de doliu.

Dregătorul își zisese că nu avea niciun motiv să-i învinovățească și părăsise satul, însoțit de cei ce supraviețuiseră naufragiului.

După o vreme, dregătorul se întorsese cu câțiva hamali mânând niște boi, adunaseră încărcătura de pe vas depozitată în casa conducătorului satului, o urcaseră pe spinarea boilor și plecaseră cu ea. Luaseră și pânza de la vele, dar lăsaseră în sat, drept răsplată, bucățile de lemn din vaporul distrus.

Binecuvântarea pentru sat fusese neînsemnată, dar sătenii erau liniștiți, mulțumiți că scăpaseră fără nicio pedeapsă. Dar tulburarea lor nu se domolise ușor, și în acel an hotărâseră să nu mai facă sare.

Și-au recăpătat liniștea abia când a venit primăvara, dar la scurt timp o nouă nenorocire avea să se abată asupra lor.

Într-o zi, trei bărbați ducând cu ei câțiva boi s-au ivit pe drumul de munte. Arătau sinistru, iar unul dintre ei, care avea o sabie scurtă, cu teaca tocită, s-a înfățișat acasă la conducătorul satului. Spunea că este dregător și pretindea că unii oameni din sat ascundeau din marfa de pe vaporul naufragiat.

Uluit, conducătorul căuta să se apere cu vocea tremurândă, dar bărbatul nu-l asculta. A doua zi au plecat pe drumul pe care veniseră, cu cireada de boi cărând în spinare hrană și alte provizii luate cu forța, sub amenințarea sabiei, din fiecare gospodărie, inclusiv din cea a conducătorului satului.

După ce au plecat, sătenii și-au dat seama că nu fuseseră decât niște falși dregători. Bărbații din sat își pregătiseră cuțite și bețe ca să-i omoare dacă aveau să se mai întoarcă, dar n-au mai călcat pe acolo.

— Vapoarele *daimyo*[3]-ului sunt mari și navighează în

3 *Daimyo* – stăpâni feudali aparținând elitei samurailor. *(n. tr.)*

larg, departe de țărm. Sunt solid construite și foarte rar ajung să naufragieze. *O-fune-sama,* vapoarele care naufragiază, navighează urmărind linia țărmului și aparțin negustorilor. Se întâmplă uneori ca un vapor al *daimyo*-ului să ajungă *o-fune-sama.* Și bunicul, și tata mi-au spus să mă uit mai întâi la însemnul de pe vele, dacă sunt cumva de serviciu la făcutul sării atunci când vine *o-fune-sama.* Pe tine nu te-au atenționat? spuse Sahei uitându-se țintă la Isaku.

Acesta dădu din cap că nu. Îi era necaz că Kichizo, cel care îl inițiase în făcutul sării, nu îi pomenise nimic despre vele. Se gândea că, dacă tatăl lui ar fi fost acasă, i-ar fi atras fără îndoială atenția asupra emblemei, așa cum făcuseră bunicul și tatăl lui Sahei.

— Mai e și altceva la care trebuie să fiu atent? întrebă Isaku, recunoscător în sinea sa lui Sahei pentru că-i spusese despre însemnul de pe vele.

Sahei își plecă capul într-o parte, privind spre plajă, și spuse de parcă atunci și-ar fi amintit:

— Tata mi-a spus că dacă văd *o-fune-sama* să alerg direct la conducătorul satului să-i spun înainte de a merge acasă sau oriunde altundeva.

Isaku se gândi că trebuia să rețină și acest lucru. Dacă ar fi văzut *o-fune-sama,* de uimire, primul gând ar fi fost să dea fuga acasă să-i spună mai întâi mamei.

Pe plajă femeile scoteau sarea din cazane, umpleau gălețile de lemn, apoi începeau să le care. Cerul era înnorat, iar spuma valurilor împroșca stâncile de lângă țărm.

— S-ar putea ca și tatăl meu să plece în robie, spuse Sahei aproape în șoaptă, cu ochii îndreptați spre plajă.

Isaku îl privi fix, din profil. Sahei mai avea o soră mai mare, deja măritată, o altă soră tot mai mare, de paisprezece ani, și un frate mai mic cu doi ani decât el. În seara în care lui Sahei i se poruncise să meargă la făcutul sării, sărbătoriseră cu toții acasă, deși erau poate la fel de

nevoiași și ei, ca și familia lui Isaku. Sora de paisprezece ani venea înaintea lui în ordinea vânzării în robie, dar la sfârșitul perioadei, când s-ar fi întors în sat, ar fi avut cu mult peste vârsta favorabilă măritișului și nu ar mai fi luat-o nimeni de soție. Tatăl lui Sahei hotărâse probabil să se vândă pe sine în robie, din milă față de fiica lui.

— Bunicul plânge, zice că s-ar fi dus el, dacă ar fi fost un pic mai tânăr.

Sahei își destinse obrajii încordați. Tatăl său nu ar mai fi fost nevoit să se vândă dacă ar fi venit *o-fune-sama.* Sahei stătea de pază la făcutul sării, rugându-se neîncetat să apară *o-fune-sama* și astfel tatăl său să nu mai trebuiască să plece din sat.

Isaku simți că somnul pune stăpânire pe el și se ridică în picioare.

— Mă duc să trag un pui de somn, îi spuse el lui Sahei, care rămăsese așezat pe buturugă. Luând în mână făclia stinsă, Isaku se îndreptă spre casă.

A doua zi dimineața căzu prima ninsoare, un strat subțire de zăpadă. Spulberată de vântul puternic, abia dacă se mai vedea. După-amiază ninsoarea se înteți, strecurându-se în casă, pe lângă rogojinile din paie agățate la intrare. Isaku tăia de zor lemne pentru foc, în timp ce mama sa peticea hainele – ajunse aproape niște zdrențe – ale copiilor. Pânza din care erau făcute fusese țesută din fibre din coajă de tei fraged, de pe munte.

În fiecare an, la începutul verii, tatăl lui Isaku mergea în pădure să adune coajă de tei fraged. Dar, în acel an, în lipsa tatălui, Isaku nu mai avusese timp și pentru asta, gândindu-se că va merge pe munte anul viitor, în perioada propice decojirii teilor. Fratele și surorile mai mici ale lui Isaku stăteau întinși unul lângă altul la capătul vetrei și se zgâiau la foc. Mai aveau o rezervă din cerealele cumpărate cu banii primiți pe robia tatălui, dar trebuia drămuită bine, ca să le ajungă până la primăvară, întrucât iarna nu-și

puteau procura de mâncare. Cuvintele tatălui – spuse pe un ton sever la plecare: „Să nu lăsați copiii să moară de foame” – apăsau ca o povară sufletul lui Isaku.

Ninse și în ziua următoare, iar a treia zi de dimineață se opri. Satul era acoperit de zăpadă.

Isaku plecă la pescuit cu bărbații din sat, iar mama se îndreptă către țărm să adune ce aduseseră valurile.

Întinse firul undiței, dar nu prinse decât plevușcă, și aceea puțină. Bancurile de pești se îndepărtaseră, duse de curenții mareei. Caracatițele și calamarii se ascunseseră fără îndoială printre stâncile subacvatice.

Când marea era liniștită, se vedeau vapoare trecând, și uneori, în zilele cu furtună, își țineau pânzele ridicate doar pe jumătate. Unele dintre ele aveau o emblemă mare, imprimată în mijlocul pânzelor.

Zilele se scurgeau cu repeziciune și veni Anul Nou.

În primele cinci zile, în sat se ținea ritualul de purificare: nimeni nu ieșea din casă, iar dimineața și seara aprindeau focuri în fața caselor, pentru a alunga spiritele rele. Nu era bine să râzi, deoarece se credea că râsul aduce nenorocire, și chiar și vorbitul era privit cu ochi răi.

În cea de-a șasea zi, ritualul de purificare înceta, dar atmosfera apăsătoare plutea încă peste sat. Transportul pe mare al orezului se apropia de sfârșit, doar câteva vapoare se mai vedeau trecând în zilele liniștite, iar cele surprinse de furtună nu se mai vedeau deloc. Nu mai sperau ca *o-fune-sama* să vină în acea iarnă, așa că tot ce puteau face era să aștepte sosirea primăverii.

Cu toate acestea, în nopțile cu furtună pe mare continuară să aprindă focurile pentru făcutul sării. Cantitatea de sare pe care o strânseseră depășea necesarul folosit în sat în decursul unui an întreg, dar surplusul era pus la păstrare pentru a fi vândut, primăvara, în satul de dincolo de munte și pentru a cumpăra, în schimb, cereale și unelte de pescuit.

Făcutul sării în nopțile cu zăpadă era un chin cumplit.

Isaku căra lemnele de foc înfruntând vântul și le arunca obosit sub cazane. Zăpada cădea năvalnic, strălucind roșie, în lumina flăcărilor.

Luna februarie începu cu o zăpadă mare. Casele fură îngropate sub nămeți, iar înăuntrul lor era aproape beznă. Isaku împreună cu mama sa dădură zăpada de pe acoperiș și din dreptul ferestrelor, făcând loc să se strecoare lumina soarelui.

Pe la jumătatea acelei luni, Teru, născută în urmă cu doi ani, avu temperatură mare. Mama puse o oală pe cuptor, fierse apă, umplând casa de aburi. Pregăti o infuzie din plante medicinale, dar Teru nu putea înghiți, așa că mama îi dădu direct pe gât, din gura ei.

A doua zi în zori, trupul lui Teru era rece. Cu ochii împăienjeniți de lacrimi, mama îi mângâia în liniște fața micuță.

Câțiva bărbați și femei din vecini îi însoțiră pe drumul de munte ce ducea la cimitir, mergând în spatele mamei, care o ducea în brațe pe Teru, înfășurată într-o rogojină. Când se aprinse focul în crematoriu, mama se aplecă peste el, cu spatele la țărm, plângând înfundat. Isaku privea marea, cu lacrimile curgându-i pe obraz. Tatăl le încredințase lui și mamei viețile fratelui și surorilor mai mici și îi părea nespus de rău că nu putuse să-și țină promisiunea. Își închipuia că mama se gândea, fără îndoială, la soțul ei.

Linia orizontului se zărea vag, ca prin ceață. Iarna era pe sfârșite.

4

Bărbații care merseseră să pună capcane pentru iepuri în pădure vestiră la întoarcerea în sat că văzuseră în vale flori de prun[4].

Fiind expus brizei, în sat nu existau pomi fructiferi, iar florile nu se puteau vedea decât mergând pe munte. În dimineața următoare, conducătorul satului îl însărcină pe unul dintre bătrânii de vază din sat să meargă să verifice spusele bărbaților, apoi hotărî să se înceteze făcutul sării chiar din acea noapte. Înflorirea prunilor însemna că iarna se sfârșise și odată cu ea posibilitatea ca *o-fune-sama* să mai apară. Bărbații urcară cazanele de pe plajă pe buturugi mari de lemn și le transportară acasă la conducătorul satului, unde le spălară cu apă dulce, le unseră cu untură de pește și le băgară în magazie.

Atmosfera din sat era apăsătoare. Când se întâlneau pe drum, oamenii de-abia își spuneau câteva cuvinte și treceau unii pe lângă alții aplecându-și ușor capul, în semn de salut.

Vremea se îmbună și zăpada care acoperise satul începu să se topească. Uneori, dinspre munte se auzea zgomotul înfundat al avalanșelor, iar dintre văile adânci se ridicau vălătuci de zăpadă. Erau din ce în ce mai puține zilele în care marea era zbuciumată și uneori pe suprafața ei calmă se ridica o ceață fină. Se zvonea că în munți înfloriseră și piersicii.

La indicațiile conducătorului satului, câțiva bărbați și femei au plecat să vândă sare în satul vecin, iar mama lui Isaku se număra și ea printre ei. Cu sacii plini de sare în spate, înaintau unul în urma celuilalt, sprijinindu-se în

---

4 Specie de prun asiatic, ce înflorește de la sfârșitul lunii ianuarie până în aprilie, considerat simbolul primăverii în Japonia medievală. *(n. tr.)*

bețe, pe drumul anevoios de munte, înzăpezit pe alocuri.

După șase zile s-au întors cu saci plini de cereale, legați în spinare. Cerealele au fost împărțite la fiecare gospodărie în parte, ținându-se cont de numărul persoanelor din casă.

La începutul lunii martie avu loc ritualul pentru un pescuit îmbelșugat, iar Isaku li se alătură celorlalți săteni ce mergeau pe plajă. Într-o barcă mică, între două tulpini firave de bambus, era legată o ghirlandă din paie de orez, de care atârna un minciog din bumbac.

Când conducătorul satului, îmbrăcat de sărbătoare, ajunse pe plajă, barca fu împinsă în mare. Proprietarul ei apucă vâsla, în timp ce în barcă se urcă și soția lui, însărcinată. Barca se îndepărtă de la țărm. Tulpinile de bambus se clătinau de fiecare dată când bărbatul mișca vâsla, iar minciogul se legăna ușor în bătaia vântului.

După vreo patruzeci de metri, barca se opri. Femeia se ridică în picioare, își prinse poala chimonoului și începu să o fluture cu putere, înspre largul mării. Arătându-și zeului mării pântecele umflat și organul sexual, ea se ruga pentru înmulțirea peștilor. Isaku și ceilalți de pe țărm își împreunară mâinile, rugându-se și ei. De fiecare dată când femeia își ridica poalele, i se vedeau pulpele groase și fesele. Mișcările ei continuară până când bărbatul, care ținea vâsla într-o mână, vărsă în mare sake dintr-un ulcior. Femeia își lăsă în jos poalele chimonoului și se așeză.

Barca se întoarse și când ajunse la mal femeia coborî pe plajă, apoi merse în urma conducătorului satului până la casa acestuia, unde i se oferi sake și mâncare.

Din acea zi Isaku începu să iasă la pescuit alături de ceilalți bărbați, cu excepția zilelor când era furtună pe mare. Ca în fiecare an, în acea perioadă apăreau sardinele mari. Pe zi ce trecea erau din ce în ce mai multe și se prindeau în cârligul undiței de îndată ce firul era întins.În perioada migrației, sardinele erau grase, pline de osânză și trăgeau cu putere de firul undiței. Sătenii fie le mâncau

crude, fie le mărunțeau ca o pastă, din care făceau perișoare, apoi le fierbeau în supă.

Mama lui Isaku le desfăcea în două și le punea la uscat, iar intestinele erau păstrate într-o găleată de lemn, ca îngrășăminte pentru câmp.

Când sardinele au început să se împuțineze, cinci oameni au plecat din sat pe o ploaie măruntă, pentru a fi vânduți în robie. Printre ei erau și tatăl lui Sahei și cea de-a doua soră mai mare a lui Tami, de șaisprezece ani. Cineva din familie, care urma să primească banii de la năimitor, îi însoțea până în satul vecin.

Din barca lui, Isaku le zărea siluetele. Șirul de pălării de paie urca poteca de munte ce șerpuia. Deodată se opri, nemișcat. S-ar fi zis că-și luau rămas-bun de la satul pe care nu aveau să-l mai vadă până la sfârșitul perioadei de robie, dacă nu se întâmpla să moară între timp.

Șirul de pălării se puse din nou în mișcare și se pierdu, legănându-se, în aburii ploii.

După sardine, era rândul calamarilor să apară.

Isaku îl văzu din întâmplare pe Sahei cum trăgea neîndemânatic un calamar în barcă. Perioada de robie a tatălui lui Sahei era de cinci ani, dar se spunea că primise doar cincizeci de arginți, mai puțin decât obținuse tatăl lui Isaku pentru trei ani. În sat oamenii vorbeau că era o sumă potrivită pentru tatăl lui Sahei, slab și adus de umeri. Responsabilitatea pentru cei ai casei, în lipsa tatălui, îi revenea acum lui Sahei. Când pescuia, pe figura lui se citea amărăciunea, scrutându-l pe Isaku cu o privire întunecată.

Printre femeile și copiii care adunau scoici și alge de pe plajă, Isaku o zări și pe Tami. Sora ei mai mare fusese vândută în robie pentru șapte ani. Când avea să se întoarcă, nu se mai putea mărita decât cu un bărbat la a doua căsătorie.

Tami era solidă, iar dacă ar fi încercat să-i păcălească în ce privește vârsta, năimitorul ar fi putut interveni pentru

ea pe lângă cel la care ar fi urmat să muncească. Dacă Tami ar fi fost vândută și nevoită să plece în robie, Isaku ar fi vrut să o aștepte, fără să se căsătorească, până când se întorcea. Dar soția însemna forța de muncă pentru familie și n-ar fi putut aștepta atâta timp necăsătorit.

Isaku se străduia să prindă calamari pentru a-i pune la uscat. Calamarii erau atârnați cât vedeai cu ochii, la streașina fiecărei case, pe frânghii sau pe terenurile virane din împrejurimi. Dinspre mare, în perioada aceea, satul părea într-o continuă forfotă.

Pe la începutul lui aprilie, într-o seară, întorcându-se acasă cu uneltele de pescuit în mână, Isaku îl găsi pe vărul său Taikichi stând cu genunchii la piept, sprijinit de peretele casei lor. Mama lega cu sfoară calamarii uscați, puși unii peste alții. Însă când îl văzu pe Isaku, se ridică repede în picioare, atârnă câte un coș de paie de o parte și de cealaltă a unei cobilițe și ieși din casă. Isaku luă și el o cobiliță și coborî în urma ei, pe plajă.

Isaku și mama sa luară calamarii de pe fundul bărcii, îi puseră în coșurile de paie și le agățară iar de cobilițe.

— Taikichi se însoară mâine, iar astă-seară va înnopta la noi, spuse mama pe când se întorceau spre casă.

Isaku se gândi că, în cele din urmă, se stabilise căsătoria dintre Taikichi și Kura. Kura avea tot șaptesprezece ani, ca și Taikichi, dar era cea mai solidă și înaltă femeie din sat. Purta niște sandale de paie speciale, mari, și muncea cot la cot cu bărbații. Pe lângă ea, Taikichi părea scund și slăbănog. Era priceput la pescuit și avea o îndemânare înnăscută, dar îi lipsea forța fizică. Tras la față, călca strâmb, cu vârfurile în interior și nu avea un aer bărbătesc.

Zvonul că prima legătură dintre Taikichi și Kura avusese loc în afara satului era cunoscut de toată lumea. Cei doi se întâlniseră din întâmplare pe munte, la adunat lemne de foc, și se culcaseră împreună la insistențele lui Kura. Acest tip de relații erau privite cu dispreț, așa că Taikichi începuse să meargă regulat nopțile la Kura acasă, drept

răspuns la cererea familiei acesteia.

Cu multă vreme în urmă, tatăl și fratele mai mare al lui Taikichi, plecați la pescuit, dispăruseră înghițiți de valuri, iar acum el locuia doar cu mama sa. Aceasta era adusă de spate și deseori era nevoită să stea la pat din cauza durerii de mijloc. Se spunea că ea îl încurajase pe Taikichi să se strecoare în casa lui Kura, pentru că și-o dorea ca noră, datorită vigorii ei deosebite.

În noaptea de dinainte, mirele trebuia să plece de acasă, iar în ziua nunții, fetele tinere din partea familiei mirelui mergeau la casa miresei, împreună cu nașii, participau la ospățul de rămas-bun și apoi conduceau mireasa și pe părinții acesteia la casa mirelui. Acolo, mireasa gătită închina o cupă de sake cu soacra și apoi începea masa festivă, în timpul căreia soacra îi dădea miresei să mănânce dintr-un bol de lemn, plin ochi cu orez. În acest răstimp mirele trebuia să stea ascuns și să se întoarcă acasă seara târziu, pentru a-și petrece noaptea cu mireasa.

Taikichi alesese să aștepte la Isaku acasă pentru că acolo se simțea în largul lui.

Isaku și mama lui aduseră calamarii în pridvor. Pe figura mamei se vedea satisfacția, pentru că în ziua aceea pescuitul fusese bogat.

Taikichi se ridică de lângă perete și întrebă:

— Mătușă, pot să te ajut cu ceva?

— Mire, tu nu trebuie să faci nimic. Stai și gândește-te la fundul miresei!

La auzul răspunsului ei, Taikichi zâmbi, se sprijini de perete și se așeză din nou.

În scurt timp, din oala de pe cuptor, în care fierbeau legume, începură să iasă aburi, iar Taikichi și familia lui Isaku se așezară în jurul vetrei. După plecarea tatălui în robie, atmosfera din casă fusese încordată, dar prezența lui Taikichi părea să o mai destindă puțin. Fratele și sora mai mică a lui Isaku nu-și mai luau ochii de la Taikichi, privindu-l bucuroși. Lui Taikichi îi înflorea uneori un

zâmbet pe față, ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva în timp ce mânca.

După masă, mama începu să scoată măruntaiele calamarilor cu cuțitul. Isaku stătea față-n față cu Taikichi, lângă cuptor. Ar fi vrut să-l întrebe cum s-a legat sufletește de Kura, cum s-a apropiat de ea trupește, dar se abținu, știind că mama avea să-l certe aspru.

Isaku îl întrebă pe Taikichi despre pescuitul scrumbiilor, care avea să înceapă curând. Isaku fusese la pescuit de scrumbie și în anul de dinainte, în anotimpul ploios, dar nu prinsese nimic, deși se spunea că pești fuseseră din belșug. Taikichi prinsese cât un pescar adevărat, reușind să asigure hrana mamei sale în vârstă, iar Isaku îl invidia pentru asta.

— Dacă înveți secretul, poți să le prinzi și cu ochii închiși, îi spuse Taikichi cu blândețe.

— Tocmai acel secret nu-l înțeleg. Dar trebuie să prind cât mai multe, să nu-i las pe fratele și pe sora mea mai mică să moară de foame.

Taikichi văzu cât de mâhnit era Isaku și-i spuse:

— Când va veni vremea pescuitului, ține-te după barca mea și o să te învăț cum să le prinzi.

— Te rog! spuse Isaku, privindu-l stăruitor.

În casă începu să se simtă miros de măruntaie crude de calamar.

A doua zi, pe seară, mama plecă acasă la Taikichi. Urma să asiste la ceremonie, alături de celelalte rude, iar Isaku avea să scoată măruntaiele calamarilor în locul ei.

Mama se întoarse noaptea târziu, cu fața roșie de băutură.

— Ce-ar fi să te duci să mângâi fundul miresei? îi spuse ea lui Taikichi, care stătea lângă cuptor.

Taikichi încuviință, mulțumi pentru găzduire și plecă. Mama lui Isaku se așeză pe o rogojină. Isaku stătea lângă cuptor și, privind fața mamei, pe care se reflectau flăcările, îl cuprinse frica, zărind în ochii ei o lumină bizară. Tulburi,

ochii ei erau înceţoşaţi de lacrimi, şi părea tare mâhnită. Se gândea, fără îndoială, la soţul ei şi la Teru, fetiţa care îi murise, îşi zise Isaku.

Sătenii aveau obligaţia să treacă pe la năimitor atunci când se duceau să vândă în satul vecin peşte uscat şi sare, aflând astfel veşti despre cei plecaţi în robie. Unii muriseră, alţii erau bolnavi. Cei care se îmbolnăveau mureau, fără excepţie, dar, chiar dacă ştiau că era în zadar, cei din familie se rugau pentru însănătoşirea celor dragi. Despre tatăl lui Isaku nu aveau veşti, ceea ce însemna că muncea bine-sănătos, acolo unde era.

Isaku se îndepărtă de la marginea vetrei, se băgă sub aşternutul de rogoz şi, cu ochii întredeschişi, cercetă chipul mamei sale.

Sosi vremea când verdele acoperi munţii. Vântul adia mai mult dinspre răsărit şi zilele în care sufla puternic erau din ce în ce mai rare. Muştele se înmulţiseră nemaipomenit de repede şi roiau în jurul calamarilor puşi la uscat. Serile se auzeau ţânţarii, bâzâind pe la ureche.

Când şi când, mai trecea câte un vapor încărcat, dar sătenii abia dacă se uitau spre el, văzându-şi de treburile lor, în timp ce vaporul se îndepărta uşor pe marea liniştită.

Calamarii prinşi erau tot mai puţini, iar cei puşi la uscat se împuţinaseră şi ei. În fiecare gospodărie, legăturile de calamar uscat, strânse cu funie, erau puse unele peste altele.

La jumătatea lunii mai, într-o dimineaţă devreme, pe drumul din sat se iviră oameni cărând calamar uscat şi, în convoi, începură să urce cărarea de munte.

Mama lui Isaku dusese şi ea legături de calamar uscat în satul vecin de două ori. Cantitatea de cereale cu care se întorsese fusese neînsemnată, dar părea mulţumită. Trecuse pe la casa năimitorului şi nu aflase veşti despre soţul ei, ceea ce însemna că tatăl lui Isaku era bine-sănătos. Isaku se liniştise şi el, dar mama lui auzise că sora

mai mare a lui Tami, cea care fusese vândută în robie în urmă cu două luni, se îmbolnăvise deja.

— Năimitorul era supărat și spunea că a luat pe cineva bun de nimic. Cu toate că a primit atâția bani! spuse mama cu ciudă.

Dacă vreunul dintre cei trimiși în robie murea, năimitorul trebuia să dea înapoi o parte din banii primiți, pe motiv că trimisese un om nepotrivit. Din această cauză, el alegea oameni sănătoși și, mai mult, cerea de la mediator o sumă destul de mare față de cea pe care o oferea drept răsplată familiei, luând în considerare pierderea pe care avea să o suporte în cazul morții cuiva. Satul lui Isaku era o sursă importantă de venit pentru năimitor.

Isaku se întreba oare cum primiseră cei din familia lui Tami vestea, pentru că era de așteptat ca și ei să fi aflat deja. Cu siguranță că se jeleau și suspinau, dar Isaku știa că îi încercau și alte sentimente. Familia primise în avans răsplata în bani, iar plecarea surorii mai mari a lui Tami însemna pentru ei o gură mai puțin de hrănit. Și chiar dacă fata s-ar fi întors în sat la sfârșitul perioadei de robie, la vârsta ei, nu avea cum să găsească o partidă bună pentru căsătorie. Prin urmare, poate că pentru cei din familie îmbolnăvirea fetei nu era o nenorocire atât de mare.

În timp ce vărsa într-un ulcior cerealele pe care le adusese, mama șopti parcă pentru sine:

— Tatăl tău n-are cum să moară. Nu e el omul care să moară!

În seara următoare celei în care mama se întorsese din satul vecin – unde cărase calamari uscați pentru a doua oară, pe când ridica barca pe mal, Isaku îl auzi pe bărbatul de lângă el spunând:

— Uite curcubeul!

Isaku își înălță ochii și văzu un curcubeu subțire ce se întindea de la vârful promontoriului până în largul mării. Era primul curcubeu din anul acela.

— În curând vor veni scrumbiile, spuse bărbatul cu însuflețire și se îndepărtă de plajă, ducând vâsla pe umăr.

Culorile curcubeului deveniră din ce în ce mai vii, strălucind pe cerul în amurg. Curcubeul de seară era un semn de bun augur, iar la începutul verii prevestea un pescuit îmbelșugat de scrumbii.

Însă Isaku se neliniști privindu-l. Nu avea îndemânarea necesară să pescuiască scrumbii, iar dacă ar fi pescuit la fel de puțin ca în anul de dinainte, cei din familia lui ar fi suferit de foame. Sătenii își puneau mari speranțe în pescuitul de scrumbie. Viața sau moartea celor din familie în acel an depindea de cât de multe scrumbii puneau la păstrare. Vărul Taikichi îi promisese că-l va învăța secretul, dar o făcuse probabil mânat de entuziasmul dinaintea nunții.

Isaku se mai întâlnise cu Taikichi pe plajă sau îl văzuse pescuind departe, în largul mării. Să fi fost sau nu urmarea faptului că avea soție, cert e că acum Taikichi era mai încrezător în sine. Deși Taikichi era scund, lui Isaku i se părea că-l privea de sus, cu îngâmfare. Atitudinea lui Taikichi, o fire sociabilă înainte, îi dădea de înțeles lui Isaku că nu avea să-l învețe să pescuiască scrumbii.

Însă schimbarea lui Kura le atrase atenția sătenilor mai mult decât cea a lui Taikichi. Venea repede pe plajă, de fiecare dată când Taikichi se întorcea de la pescuit, în fața lui era supusă, de parcă ar fi fost o altă persoană, și făcea după cum îi poruncea el. Era voinică și căra cu ușurință pe umăr gălețile mari cu pește și le ducea acasă cu pași repezi. Taikichi îi dădea lui Kura să-i care și uneltele de pescuit, iar el urca de pe plajă înaintea ei, cu mâinile goale. Sătenii vorbeau între ei, râzând vulgar, că Taikichi o vlăguise pe Kura.

În zilele cu furtună pe mare, Isaku lua în spate un cadru de lemn, de care lega un topor și o funie și se ducea pe munte, ca să adune coajă de tei, pentru țesut haine. În zonele cu tei se ascundeau o sumedenie de șerpi, iar Isaku

era nevoit să-și pună niște învelitori peste pantaloni.

Ploua mărunt, dar vântul sufla cu putere. Mergea pe drumul de munte, ținând cu mâna marginile pălăriei de paie, ca să nu i-o ia vântul.

După vreo oră, intră în pădure. Vârfurile copacilor se legănau puternic, dar nu mai bătea vântul și mirosea a scoarță udă.

Isaku se opri lângă un tei tânăr, coborî cadrul din spate și dezlegă toporul și funia. Fusese de două ori cu tatăl său la adunat coajă de tei. Înfipse lama toporului într-un loc apropiat de rădăcina copacului, așa cum văzuse la el. Tăie o creangă din copacul de alături, o răzui ca pe o spatulă și o înfipse lângă topor. Coaja copacului se dezlipi îndeajuns cât să tragă de ea și să o desprindă. Trecea de la un arbust la altul, desprinzându-le coaja. Picături grele de ploaie îi cădeau peste pălărie. Trunchiul teilor strălucea vag din pricina ploii.

I se făcu foame. Deschise bocceluța din coajă de bambus și mâncă în picioare o gălușcă mare din mei. Cu un an în urmă nu adunase coajă de tei, dar de astă dată putea să-i ducă mamei materie primă de țesut pânză. Aruncându-și privirea la coaja desfăcută, avu sentimentul că se maturizase și devenise capul familiei.

Se întoarse la treabă și nu peste mult timp adună cojile de pe jos, le îndoi, le prinse cu funie, le legă de cadrul de lemn și le puse în spate. Erau destul de grele, aveau aproape vreo șapte-opt *kanme*[5].

Ieși din pădure, șerpuind printre trunchiurile copacilor și călcând apăsat, sprijinindu-se într-un toiag. Ploaia se înteți, iar stropii îi împroșcau pălăria și umerii. În timp ce cobora poteca de munte, sprijinindu-se în toiag, se opri de câteva ori, din pricina vântului puternic.

Când privi în jos, zări marea învolburată. Era ud până la piele de la ploaie și transpirație.

Din acea noapte, mama se apucă să pregătească coaja

5 Unitate de măsură a greutății, cca 3,75 kg. (*n. tr.)*

de tei. Reteza scoarța cu cuțitul, iar partea din interior o înșira pe podea. Isaku își repara uneltele de pescuit și privea cum mama se îndeletnicea cu lucrul.

A doua zi, mama sa înmuie partea din interior a cojilor în pârâul de lângă casă. Legă bucățile de scoarță și le puse unele peste altele într-un colț din pridvor, ca să le folosească pentru a aprinde focul.

După cinci zile, scoase cojile din pârâu și le fierse într-un cazan plin cu apă, amestecată cu cenușă. Apoi, le puse din nou în pârâu, le spălă bine, le uscă și le desfăcu în fire subțiri. Înfășură firele pe mosor, se așeză în fața războiului de țesut și se puse pe țesut. Era obosită și din când în când se freca la ochi, ca să-și alunge somnul.

Începea anotimpul ploios, iar satul părea înecat în fum din cauza ploii. Calamarii dispăruseră, iar în cârligul undițelor nu se mai prindea decât plevușcă.

Un pescar bătrân întors pe țărm într-o seară le dădu de veste că începuseră să vină scrumbiile.

Isaku simțea că-și pierde stăpânirea de sine. Tatăl său era foarte iscusit la prinsul scrumbiilor, dar pentru el era o metodă complet necunoscută. Cu un an în urmă, în anotimpul ploios, încercase să prindă scrumbii, așa cum își amintea că proceda tatăl său, dar în zadar. Familia lui nu avea decât să se uite cum din alte case se ridica zi de zi fum de la scrumbiile fripte, sau cum alții le sărau și le puneau în butoaie. Isaku se gândi că în anul acela trebuia negreșit să aducă acasă câteva scrumbii, oricât de puține.

Pescuitul de scrumbie aducea în sat cantități însemnate de pește. Pescarii încercau să prindă cât mai multe și nu aveau răgazul de a-i învăța și pe alții cum să procedeze. În sezonul trecut, câțiva săteni cărora li se făcuse milă de familia lui Isaku le aduseseră câteva scrumbii, dar el nu mai voia să aștepte la mila altora.

Singurul pe care se putea baza era vărul său, Taikichi, însă era puțin probabil ca acesta să-i mai arate cum să

pescuiască, din moment ce acum avea o familie. Mai mult, pe Isaku îl îngrijora și faptul că atitudinea lui Taikichi se schimbase de când nu mai era singur. Totuși, Isaku nu putea să-și lase familia să moară de foame și, într-o seară, după ce luă cina pe fugă, se duse degrabă acasă la Taikichi, pe cărarea luminată de stele.

Dădu bună seara și intră înlăturând rogojinile de la intrare. Taikichi care stătea în pridvor, își ridică privirea. Lângă el, soția lui, Kura, stătea în genunchi și-l ajuta la lucru. Pe jos erau întinse câteva rogojini groase și o funie zdravănă. Isaku se apropie de Taikichi, văzând că acesta își pregătea cele necesare pescuitului.

— Ai spus că o să-mi arăți cum se prind scrumbiile. Aș vrea să mă înveți. Dacă nu, vom muri cu toții de foame. Ne nenorocești dacă nu-ți ții făgăduiala, spuse Isaku privindu-l în ochi pe Taikichi.

Cu un zâmbet șters, acesta îi răspunse:

— N-am uitat. Mă gândeam că o să apari.

Isaku se simți ușurat. Se așeză lângă Taikichi, urmărindu-i mișcările mâinilor.

Scrumbiile se pescuiau aruncând în mare trei-patru rogojini legate între ele și înfășurate cu o funie groasă, la aproximativ douăzeci de stânjeni în spatele bărcii. În același timp, într-o parte a bărcii era lăsată să plutească o rogojină, care, în partea ce intra în apă, avea prinsă de ea alge. După ce ancorau barca, pescarii se întindeau pe fundul bărcii, ca să nu fie observați de scrumbii. Când își dădeau seama că sub rogojină s-a strâns un banc de scrumbii, trăgeau încet de funie și înfășurau rogojinile. Scrumbiile se deplasau și ele odată cu rogojinile și intrau sub cea de la marginea bărcii. Se pare că rogojina plutitoare și algele care atârnau de ea stimulau scrumbiile și dintr-odată începeau să depună icrele.

Pescarii scoteau încet mâna prin găurile făcute din loc în loc în rogojina ce plutea lângă barcă și își mișcau degetele. Scrumbiile se apropiau, parcă ademenite, iar lor nu le

rămânea decât să le prindă degrabă cu mâna.

Isaku știa această metodă de pescuit, dar nu reușise nici măcar o dată să prindă scrumbii. Îi intrau printre degete, le atingea, dar îi scăpau și, spre deosebire de celelalte bărci, scrumbiile se adunau rar în jurul bărcii lui.

Rogojinile care aveau să fie aruncate în urma bărcii erau deja gata pregătite, în pridvor, iar Taikichi dădea acum găuri în rogojina ce trebuia prinsă de margine.

— Atunci, la voi acasă, ți-am spus să te apropii cu barca ta de a mea și să te uiți cum fac eu, dar mi-am dat seama că nu e o idee bună. Scrumbiile se vor îndepărta, în schimb, poți să mă întrebi orice și o să te învăț, spuse Taikichi, mișcându-și mâinile.

La urma urmelor, era firesc, se gândi Isaku. În perioada pescuitului de scrumbie, pescarii deveneau neliniștiți. Dacă bărcile nu respectau o anumită distanță și se apropiau una de alta, pescarii se mustrau aspru între ei, aruncându-și cuvinte grele. Pescuitul de scrumbie presupunea o anumită îndemânare și o greșeală cât de mică putea strica totul. Nu era de mirare că Taikichi refuzase ca Isaku să se apropie cu barca de a lui.

— Arată-mi cum să apuc scrumbiile cu mâna. Întotdeauna îmi fug printre degete, îi spuse Isaku privindu-l din profil.

Taikichi se opri din lucru, își mișcă încet degetele de la o mână și le strânse dintr-odată, cu putere.

— Când simți capul scrumbiei între degete, strângi, îți scapă pentru că le apuci mai jos de cap.

— De cap… murmură Isaku, mișcându-și degetele în aer.

— Dacă îți scapă una, altele nu se mai apropie de acel loc. Ai grijă când le prinzi, să nu le înțepi cu unghiile. Dacă vor simți câtuși de puțin sânge de scrumbie în apă, se vor împrăștia.

Isaku încuviință, în timp ce Taikichi reveni la treburile lui.

— Vreau să te mai întreb ceva. Oare de ce scrumbiile nu

se apropie de barca mea?

Taikichi își înălță capul și răspunse:

— Pentru că umbra ta se reflectă pe suprafața apei. Întinde-te în barcă și scoate doar mâna. Scrumbiile se îndepărtează dacă văd umbră de om.

Isaku știa și el asta, dar poate că nu fusese suficient de atent.

Taikichi își coborî privirea spre rogojină. Isaku simți că Taikichi, la cei șaptesprezece ani ai lui, era deja un adevărat pescar. Avea grijă de mama sa și devenise soțul lui Kura, iar asta îi dădea un sentiment de responsabilitate. Era capul familiei. Isaku îl privea acum cu alți ochi pe Taikichi.

Nerăbdător să se întoarcă cât mai repede acasă și să se pregătească de pescuit, Isaku le mulțumi lui Taikichi și lui Kura și plecă.

În noaptea aceea și în dimineața următoare pregăti cele necesare pescuitului. Când termină, era aproape miezul zilei.

Pe o ploaie ușoară, cără uneltele pe plajă împreună cu mama sa și le înghesui în barcă. Cel mai bun moment pentru pescuit era înaintea asfințitului, așa că pe mare nu erau încă bărci.

După ce mâncă de prânz, Isaku merse din nou pe plajă, unde pescarii se adunaseră deja. Scrumbiile migrau dinspre vest, așa că bărbații pescuiau în jurul vârfului promontoriului ce ieșea în mare în partea stângă, cam la o leghe de țărm.

Bărcile se îndepărtară de mal una câte una. Isaku își înfășură o fâșie de pânză în jurul frunții și își împinse și el barca în apă. Apucă vâsla și înaintă ocolind stâncile de sub apă. Marea era așa de calmă, încât spuma albă a valurilor ce loveau promontoriul de-abia se ghicea. Casele din sat se îndepărtau, iar în spatele lor se zăreau munții. Ploaia se oprise, dar pădurile de pe versanți erau încă învăluite în ceață.

Isaku vâslea cu toată puterea, dar celelalte bărci îl depășeau una câte una, iar în urma lui nu mai rămăsese decât barca lui Sahei.

Ajunsă în largul mării, departe de promontoriu, barca lui Isaku începu să se legene puternic. Bărcile din față pescuiau deja când Isaku ridică vâsla, aruncă ancora și lăsă rogojinile să plutească pe apă, în spatele bărcii. Ridicându-se și coborând, sub unduirea valurilor, rogojinile se îndepărtară, iar funia se întinse. Isaku coborî și rogojina de la marginea bărcii, se întinse în barcă, amintindu-și de sfaturile lui Taikichi, însă fără să scape din ochi rogojinile ce pluteau în spate. Taikichi îi spusese să tragă cu grijă funia și să aducă rogojina lângă barcă, atunci când va observa scrumbiile intrând sub ea, dar Isaku nu văzuse nimic. Unii pescari trăgeau deja de funie, întinși în bărcile lor.

Isaku se uită spre rogojini, dar nu zări nicio mișcare. Poate că scrumbiile se adunaseră deja dedesubt. Apucă de funie și începu să tragă. Rogojinile se apropiară încetișor. Erau destul de grele.

Când ajunseră lângă barcă, legă funia de pupă. Se întinse către rogojina de la marginea bărcii, băga mâna în apă printr-o gaură, își răsfiră degetele și le mișcă încet. De la marginea bărcii, aruncă o privire sub rogojină. Văzu ca o strălucire argintie apărând și dispărând în mare viteză. Au venit scrumbiile, se gândi el.

Peștii de un argintiu strălucitor se înmulțeau din ce în ce mai tare și se mișcau de-a valma. Unii păreau că se opresc pentru câteva clipe. Scrumbiile atingeau degetele lui Isaku, dar se îndepărtau imediat. În minte îi reveniră cuvintele lui Taikichi: dacă îți scapă prima scrumbie, tot pâlcul o să se împrăștie. Trebuia să le prindă de cap. Scrumbiile îi alunecau una câte una printre degete. Le vedea clar capetele. De mai multe ori se gândi: „acum e momentul!”, dar degetele nu i se mișcară.

Când văzu o scrumbie trecând cu capul printre degetele

sale, Isaku strânse repede pumnul, dar peștele se încovoie și scăpă. Imediat se împrăștiară și celelalte, iar sclipirea argintie dispăru.

Ridică mâna din apă, apoi își frecă fața cu asprime, își zise încă o dată că pescuitul de scrumbie nu era treabă ușoară și se gândi că nu o să reușească prea curând să le prindă cu mâna. Încerca să se consoleze cu gândul că anul trecut scrumbiile nici măcar nu veniseră sub rogojini, iar de data asta se adunaseră totuși în jurul degetelor lui.

Privind spre mare, văzu cum pescarii prindeau cu ușurință scrumbiile și le puneau pe fundul bărcilor. Începuse să burnițeze.

Isaku dădu din nou drumul la funie și întinse rogojinile pe suprafața apei, așteptă momentul potrivit, apoi trase funia, dar sub rogojini nu era nici urmă de scrumbie.

După o vreme, marea începu să se întunece, iar bărcile se întoarseră la mal. Isaku ridică și el rogojinile în barcă, apucă vâsla și îi urmă pe ceilalți pescari. Se strecura printre stâncile de sub apă, la fel ca bărcile din fața lui, având ca punct de reper focul aprins pe plajă. Întunericul se adânci, iar figurile oamenilor ce stăteau pe plajă erau învăpăiate de la foc.

Aduse barca la țărm și o ridică pe mal, împreună cu mama sa, care se apropie de el și aruncă o privire spre fundul bărcii, fără să spună o vorbă.

În noaptea aceea, Isaku îl vizită iar pe Taikichi. Fumul și mirosul de scrumbii fripte se mai simțeau încă în casa acestuia.

— N-am prins nici măcar una, spuse Isaku, oftând și așezându-se pe marginea așternutului.

De lângă vatră, Taikichi zâmbi ușor.

— Cum știi că scrumbiile s-au strâns sub rogojină? întrebă Isaku.

— Din instinct… dobândit în timp. Culoarea mării se schimbă și apa șopotește, răspunse Taikichi.

Isaku tăcu.

Taikichi luă în mână o frigare în care era înfiptă o scrumbie, se ridică în picioare și spuse:

— Mănâncă!

Isaku scutură din cap, se ridică și ieși din casă fără să mai spună o vorbă.

Ieșea cu barca în fiecare zi, împreună cu ceilalți pescari, mai puțin când era furtună pe mare. Migrația scrumbiilor era în toi, iar cantitatea prinsă creștea de la o zi la alta. Chiar și Sahei, care învățase se pare de la tatăl lui, prindea negreșit cam zece scrumbii pe zi.

Lui Isaku îi era rușine că se întorcea la mal fără să fi prins nici măcar una. Însă mama nu-i spunea niciodată nimic. Făcea o fiertură subțire de legume pentru fratele și sora lui mai mică și le dădea să mănânce, dar Isaku era mâhnit că nu putea găti și ea scrumbii.

Trecuse cam o jumătate de lună de când începuse pescuitul de scrumbie, când Isaku văzu în apropierea rogojinilor întinse pe suprafața mării niște stropi fini de apă. Mai mult, avu impresia că și culoarea mării era diferită în acea porțiune. Își zise că poate era o iluzie. Apa mării se unduia ușor. Nu era sigur dacă peștii veniseră sau nu.

Apucă funia și o trase încet. Se gândi că n-avea nimic de pierdut, chiar dacă nu erau scrumbii înăuntru. Rogojinile se apropiară la același nivel cu cea atârnată de marginea bărcii. Legă funia și se uită pe ascuns sub aceasta din urmă.

Văzu cum niște corpuri mici argintii se mișcau repede, într-o continuă agitație. Trupul i se înfierbântă. Nu era o iluzie. Peștii se vedeau de la distanţă. Pentru ceilalți pescari era, fără îndoială, ușor, dar lui i se întâmpla pentru prima dată.

Întinse mâna printre rogojini și o băgă în apă. Își desfăcu degetele și începu să le miște ușor. Scrumbiile se apropiau, se atingeau de degetele lui și se îndepărtau cu repeziciune. Sub rogojină se aflau o grămadă de scrumbii,

grase și frumoase. Ochii lor mici străluceau. Scrumbiile începură să mișune în jurul mâinii lui.

Simți cum una se oprește chiar între degetele sale. Strânse pumnul cu putere și-o apucă de cap. Ridică mâna și văzu scrumbia zbătându-se, strălucind în soarele asfințitului. Ochii lui Isaku se umplură de lacrimi. Bucuria îl copleși la gândul că acum putea să le dea de mâncare scrumbie fratelui și surorii mai mici, care sorbeau fiertura subțire de legume, la marginea vetrei.

Isaku puse scrumbia în barcă și își strecură din nou mâna prin rogojina găurită.

În seara aceea, mama împărți scrumbia în patru, înfipse fiecare parte într-o frigare și le puse peste focul din vatră.

De fiecare dată când grăsimea cădea peste foc săreau scântei și se ridica puțin fum. Fratele și sora mai mică se uitau la scrumbie cu ochii sticlindu-le. Mama îi dădu lui Isaku frigarea în care era înfiptă partea cu capul, iar celelalte trei le împărți sieși, fratelui și surorii mai mici a lui Isaku. Acesta văzu în gestul mamei de a-i da lui partea cu capul faptul că îl recunoștea drept întreținătorul familiei.

Scrumbia fierbinte era delicioasă. Văzând chipurile fratelui și surorii mai mici cum mâncau carnea și scuipau oasele, Isaku se gândi că negreșit trebuia să mai aducă acasă scrumbii.

Pescuitul fusese mai bogat ca niciodată. Pe zi ce trecea, din ce în ce mai multe scrumbii se îngrămădeau sub rogojină.

În aproape o oră cât stăteau la pescuit, pescarii prindeau scrumbiile una după alta, iar majoritatea bărcilor se întorceau încărcate cu peste o sută de pești.

Isaku descoperise, în cele din urmă, ceea ce părea a fi secretul și ajunsese să prindă câteva scrumbii pe zi. Uneori se întorcea la mal chiar și cu vreo zece. Însă mama nu le dădea decât câte una de fiecare, iar restul le săra și le punea la păstrat.

După o noapte în care plouă torențial, cu fulgere și tunete, anotimpul ploios luă sfârșit. Soarele deveni mai puternic, iar mâinile și picioarele lui Isaku prinseră un bronz arămiu. Femeile lucrau de zor, adunând alge proaspete.

Arșița sporea și, din când în când, cădeau ploi torențiale. Scrumbiile începuseră să se mute spre nord și se împuținară încet-încet, iar din iulie se făcură nevăzute, în schimb apăruseră din nou calamarii, iar pescarii îi prindeau folosind momeală din carne de pește.

Femeile din sat plecară în satul vecin, cărând în spate scrumbii sărate. Cantitățile puse la păstrat în fiecare casă erau suficiente și încercau să dea surplusul pe cereale. Dar, ca și la ei în sat, recolta de scrumbii fusese bogată de-a lungul întregului țărm, mai bine de jumătate fiind folosită ca îngrășăminte. Cei întorși în sat nu veniseră decât cu puține cereale. La Isaku acasă, scrumbiile sărate puse la păstrat erau destul de puține și nimeni din familia lui nu mersese în satul vecin.

Cei care tocmai se întorseseră de acolo spuneau că, în acea vară, o epidemie de febră omorâse o mulțime de oameni din satele vecine. Dar, cum satul lui Isaku era izolat de celelalte, nimeni nu fusese afectat. Cu excepția celor de vârstă fragedă, cei care muriseră fuseseră în marea majoritate bătrâni, acuzând dureri de cap sau de inimă.

De teamă ca molima să nu se răspândească, conducătorul satului a interzis ieșirea din sat, iar celor care se întorseseră din satul vecin le poruncise să facă baie cu apă de mare, dimineața devreme, timp de jumătate de lună.

Veni vremea Sărbătorii Morților și pescuitul încetă.

Sătenii se duceau, în familie, pe cărarea de munte pentru a spăla și curăța mormintele strămoșilor, iar când se înapoiau, puneau boabe de cereale și pește uscat ca ofrande pe altarul din casă. La lăsarea serii, în fața porții

fiecărei case se aprindea un mănunchi de cânepă, iar în nisipul de pe plajă se înfigeau făclii, pentru a întâmpina spiritele celor morți plecate dincolo de mare. Spiritele urcau pe țărm călăuzite de focul făcliilor și se spunea că, urmând lumina cânepii, fiecare se îndrepta spre casa lui. În pridvorul caselor era pregătită o albie cu apă curată, întrucât se credea că spiritele se spălau pe picioare înainte de a intra.

Era prima revenire a lui Teru, după ce murise în luna februarie a acelui an. Mama pusese la intrare o tulpină de bambus subțire, tăiată din pădure, de care legase o bucată de pânză albă. Suferința pierderii copilului se pare că o năpădise din nou și pentru o vreme rămase nemișcată în picioare, lângă bambus.

Trei zile după aceea, seara, o bărcuță făcută din scoarță de copac și bambus a fost dusă pe plajă, iar copiii din sat alergau pe lângă ea, strigând:

— Pleacă barca!

Ținând în mână ofrandele de pe altar, Isaku se îndreptă spre plajă, mergând în urma mamei lui, care ducea tulpina subțire de bambus. Bărcuța fu pusă pe apă, la marginea țărmului, iar sătenii o umplură cu ofrande. Mama înfipse tulpina subțire de bambus.

La semnalul conducătorului satului, bărcuța se îndepărtă de țărm, trasă de alte două bărci, și fu dezlegată de funii la aproape patruzeci de metri în larg. Pescarii aruncară asupra ei făcliile pe care le țineau în mâini și bărcuța începu să ardă. Cuprinsă de flăcări, aluneca încet pe mare. Tulpina subțire de bambus și pânza căzură pradă flăcărilor. Spiritele se întorceau dincolo de mare, călăuzite de focul ce mistuia bărcuța.

Marea se pierdea în întuneric, în vreme ce focul se îndepărta tot mai mult și, în cele din urmă, dispăru. Isaku și mama sa rămaseră mult timp pe plajă, privind în largul mării.

Zilele cu vreme frumoasă continuară, dar la orizont apăreau uneori nori mari, cenușii, de furtună. Cerul se întuneca și pentru scurt timp ploua torențial.

Mama își trecea vremea mergând pe munte împreună cu alte femei din sat la adunat ierburi sau strângând scoici și alge de printre stânci.

Isaku observase că uneori rămânea cu privirea pierdută. De fiecare dată când îi vedea acea expresie pe chip, își amintea cum, noaptea, tatăl său își mișca trupul în sus și-n jos, așezat deasupra mamei, în întuneric. Tatăl nu scotea niciun sunet, dar din gura mamei se auzeau niște strigăte înăbușite. Semăna cu un geamăt de durere, dar Isaku știa că era de la plăcerea intensă.

Trecuse deja un an și jumătate de când tatăl plecase la muncă în robie. Mama nu mai trăise în acest timp plăcerile de femeie, iar când privea pierdută, își aducea aminte, fără îndoială, de clipele când dormea în brațele soțului ei. Mama țesea o pânză din care să-i facă haine tatălui, dar uneori oprea ghergheful și mângâia pânza, în tăcere.

Arșița verii se domolise și, deseori, serile se simțea răcoare. Ploua îndelung în prag de toamnă, iar în acel an au fost mai multe zile ploioase la rând.

După aproape o lună, marea se limpezi, iar pe cerul senin nu se mai zărea niciun nor. Marea era calmă, iar calamarii mușcau neîncetat din momeală.

Doi pescari plecară în satul vecin, cărând în spate calamari uscați, pentru a-i schimba pe harpoane și cârlige. S-au întors după cinci zile, cu informații obținute de la năimitor despre sătenii plecați în robie. Despre tatăl lui Isaku nu aveau vești, dar li se spusese că sora mai mare a lui Tami murise de mai bine de o lună și jumătate și fusese incinerată în locul unde muncea.

În ziua următoare, pescuitul fu oprit și Isaku împreună cu alți săteni merseră la familia lui Tami. În locul trupului mort, în coșciug puseseră bolul și bețișoarele pe care le folosise fata, iar femeile bătrâne din sat intonau sutre.

Se formă un convoi funerar, iar Isaku i se alătură, cărând în spate o legătură de vreascuri pentru foc. Cei din familia lui Tami mergeau în urma coșciugului. Străbătură cărarea de munte până la crematoriul din mijlocul pădurii.

Focul fu aprins, iar flăcările cuprinseră coșciugul. Chiar dacă trupul nu era acolo, spiritul se afla în coșciug și pleca dincolo de mare, odată cu fumul. Glasurile care intonau sutre deveniră mai puternice, iar Isaku își împreună și el mâinile în semn de rugăciune. Dintr-odată, Tami izbucni în lacrimi. Din pricina vântului, părul prins i se făcuse vâlvoi. Isaku privea cum i se zguduiau umerii de plâns. Din acea zi se ținură trei zile de doliu, timp în care sătenii nu mai ieșiră din case.

Apoi veni vremea ca femeile să urce terasele în trepte, înguste și să adune în săculeți mei și alte cereale. Solul plin de prundiș nu dădea roade bogate. Mama lui Isaku se duse și ea la câmp, unde adună destul de puține cereale, pe care le aduse acasă și le puse într-o ulcea de lut.

Pe țărmul stâncos, bărbații începuseră să prindă caracatițe de toamnă. De obicei, apăreau când dădea fânul în spic, dar de astă dată își făcură apariția pe stâncile de pe țărm mai devreme decât în alți ani. Isaku scoase barca pe mare, printre stâncile subacvatice, și încercă și el să prindă caracatițe. Se opri din vâslit, scufundă în apă harponul, de care era legată o pânză roșie, și se apropie de scobiturile dintre stânci și de locurile înțesate de alge. Apoi, agăță repede cu harponul caracatițele care ieșeau la iveală, luând drept hrană pânza roșie ce flutura. Nu după multă vreme, în fiecare gospodărie puteau fi văzute atârnând caracatițe puse la uscat.

Vântul de toamnă începu să adie. Când spicul fânului se lungi, numărul caracatițelor scăzu simțitor. Oricât ar fi agitat Isaku pânza roșie, nu se mai arătau. Când vedea, rar, o caracatiță apropiindu-se, o prindea de fiecare dată cu harponul. I se părea că era mai priceput decât în toamna trecută.

Pe când agita harponul în apă, Isaku își reaminti de pescuitul de scrumbie. El strânsese cel mai puțin dintre cei ieșiți la pescuit, însă era bucuros că reușise să prindă scrumbiile cu mâna din al doilea an de încercări. Știa că, dacă va continua să pescuiască an de an, avea să ajungă un bun pescar.

Oamenii erau îngroziți că pescuitul de caracatiță de toamnă fusese sărac. După ce se uscau, caracatițele erau vândute negustorilor din satul învecinat și de acolo în cătunele dintre munți, fiind un fel de mâncare ce nu putea să lipsească de pe masa de Anul Nou. Sătenii primeau în schimb cereale pe care le aduceau în casele lor. Cu alte cuvinte, caracatițele erau necesare pentru a procura hrana de care aveau nevoie peste iarnă și, dacă nu erau de-ajuns, tot satul avea să fie puternic afectat. O mâhnire adâncă se așternu pe fețele pescarilor.

Mama îi lua adesea cu ea în pădurea de pe munte pe fratele și sora mai mică ai lui Isaku pentru a aduce acasă lemne și crengi uscate. Pregătindu-se pentru iarnă, Isaku și mama sa le spărgeau pentru foc și le stivuiau într-un colț din pridvor.

Isaku se oprea din ce în ce mai des din pescuit și își îndrepta privirea spre vârful crestelor din depărtare. Pescuitul caracatițelor era ultimul din an și, odată cu venirea iernii, începea și așteptarea lui *o-fune-sama.* Era puțin probabil că avea să vină, dar dacă venea urma să fie o mare binecuvântare, înseninând atmosfera apăsătoare din sat, pricinuită de captura slabă de caracatiță.

Într-o dimineață, pe când era cu barca pe mare, Isaku observă că pe vârful crestelor din depărtare se petrecea o ușoară schimbare. Verdele de pe vârfuri era puțin diferit față de cel din alte părți ale versanților. Apăreau primele semne că frunzele urmau să-și schimbe culoarea.

Seara, când se întoarse acasă, Isaku îi spuse mamei:

— Se pare că munții își schimbă culoarea.

Mama continua să spargă lemne, tăcută, fără să-i arunce

o privire. Ori observase și ea schimbarea de pe creste, ori renunțase să mai spere că *o-fune-sama* va sosi în acea iarnă. Isaku nu știa bine ce gândea.

După aproape două săptămâni, vârfurile crestelor începură să se coloreze într-o nuanță de roșu din ce în ce mai aprins pe zi ce trecea, cuprinzând apoi și celelalte culmi. Pe cerul limpede pluteau nori subțiri, iar apa mării era rece.

Frunzele se înroșeau cu repeziciune, ca și când muntele ar fi luat foc, acoperind întâi pădurea din spate, apoi tot satul. Caracatițele de toamnă se îndepărtaseră deja de țărmul stâncos.

Femeia însărcinată aleasă pentru ritualul de atragere a lui *o-fune-sama* era de data asta Kura, soția lui Taikichi. Burta începuse să-i crească din perioada când caracatițele de toamnă se apropiaseră de țărm. Ieșea în evidență prin trupul ei mare, iar conducătorul satului nu ezitase să-i încredințeze ei rolul.

În acea zi, sătenii se adunaseră pe plajă. Cu un pieptene prins în părul strâns la spate, Kura urcă cu un aer solemn în barca lui Taikichi. Pe lângă firavul Taikichi, trupul ei părea de două ori mai mare.

Taikichi mânui vâsla și barca înaintă în larg. Ocoli stâncile subacvatice, unde apa mării era înspumată și, în cele din urmă, opri barca. Kura se ridică în picioare și aruncă în mare ghirlanda de paie, pe care o ținuse în mână. Isaku și ceilalți își împreunară palmele a rugăciune, iar barca se întoarse la țărm.

Sătenii o urmară pe Kura acasă la conducătorul satului. Acesta o întâmpină așezat pe genunchi. La rândul ei, Kura îngenunche plecându-și adânc capul în fața lui. Apoi se ridică și lovi cu piciorul tava de mâncare, așezată în fața conducătorului satului. Tava zbură până aproape de perete, iar mâncarea din boluri se împrăștie. Lovitura fusese mult mai puternică decât a femeii de anul trecut, iar printre bărbații adunați în pridvor răsunară strigăte de

admirație.

Kura își potrivi poalele chimonoului, își înclină din nou capul în fața conducătorului satului și plecă, însoțită de Taikichi.

În acea noapte, Isaku a fost invitat, în locul mamei lui, acasă la Taikichi. Alegerea lui Kura, ca femeie însărcinată, pentru ritualul *o-fune-sama,* era un eveniment fericit și se spunea că pruncul pe care avea să-l nască va crește mare și voinic. Tatăl lui Kura era și el prezent. Li se servi sake de mei și supă cu găluște. Mama lui Taikichi stătea gârbovită, jos, lângă vatră.

— Soția ta a tras o lovitură strașnică, tava s-a răsturnat și a zburat până aproape de perete. De aceea, oamenii din sat vorbesc că *o-fune-sama* o să apară negreșit, spuse Isaku, sorbind puțin din sake-ul primit în bol.

Ce bine ar fi dacă un vapor s-ar zdrobi de stânci asemenea tăvii cu mâncare răsturnate de Kura, își zise el.

— Ar fi bine… spuse Taikichi în șoaptă.

Tatăl lui Kura sorbi sake în tăcere, iar Kura îi turnă într-un bol apă fiartă mamei lui Taikichi.

Cu fața roșie de băutură, Taikichi spuse, îndreptându-și privirea întunecată către Isaku:

— Va fi nenorocire dacă n-o să vină *o-fune-sama.* Când se va naște copilul, o să avem o gură în plus de hrănit. Poate voi fi nevoit să plec și eu în robie, la fel ca tatăl tău, ca să scăpăm de foamete.

Figura lui Isaku se crispă la auzul cuvintelor lui Taikichi, dar se gândi că nu avea încotro. Viețile a trei persoane: mama sa bolnavă, Kura și copilul ce avea să se nască apăsau pe umerii lui Taikichi. Scrumbiile nu se vânduseră, pescuitul de caracatiță de toamnă fusese sărac și nu reușiseră să aducă cereale din satul vecin; familia lui Taikichi avea motive întemeiate de îngrijorare.

Situația era asemănătoare și în familia lui Isaku. Deși tatăl lui se dovedise un pescar iscusit, se văzuse nevoit să se vândă în robie, deoarece recolta de pește fusese săracă.

Hrana pe care o puteau obține din mare era limitată și, în plus, cantitatea de pește creștea sau scădea de la un an la altul. Dacă *o-fune-sama* nu avea să apară, oamenii erau nevoiți să se vândă, unul câte unul, în robie.

— I-am dat o palmă lui Kura când mi-a zis că o să se vândă ea după ce copilul nu o să mai sugă. O primi ea mai mulți bani, pentru că este vânjoasă, dar nu vreau să-mi vând soția. Mai bine mă vând pe mine.

În ochii lui Taikichi apăru o sclipire.

Tatăl lui Kura privea focul din vatră, fără să spună o vorbă.

Isaku sorbi amestecul de orez cu legume pe care i-l oferi Kura, îi salută pe cei din familie și apoi plecă.

Se împleticea de la băutură și i se încețoșase privirea. Pe când mergea pe drumul întunecat simți că-l podidesc lacrimile. Se gândea la ce simțise tatăl său când își lăsase familia și plecase în robie. La despărțire le spusese: „Să nu lăsați copiii să moară de foame”, dar Teru, sora cea mai mică, murise. Încredințând unuia ca el, pe care nu te puteai baza, viața celor din familie, tatăl știuse, fără îndoială, că pe unii dintre ei putea să nu-i mai revadă. Mama se străduia ca Isaku și frații lui să primească cât mai mult de mâncare. Le punea în boluri grosul fierturii, iar ea sorbea zeama. Încerca din răsputeri să nu-i lase să moară de foame, știind ce trebuie să fi simțit tatăl lor când plecase.

Vântul care bătea dinspre mare îl făcu să se clatine. Sunetul valurilor îl învăluia.

Avea doar o vagă amintire din copilărie de la venirea lui *o-fune-sama,* dar, socotind după atmosfera neobișnuită de sărbătoare de atunci, părea că aceasta adusese în sat bani și bunuri care îi înnebuniseră de bucurie pe locuitori.

Isaku înainta pe drumul spre casă, iar umbra sa se reflecta ușor, în lumina stelelor.

5

Frunzele de toamnă roșii și galbene, care acoperiseră crestele îndepărtate, începuseră să-și piardă culoarea, iar temperatura scădea de la o zi la alta. Într-o dimineață, pe când marea era calmă, Isaku coborî în pridvor, după ce mâncă, iar mama sa îi spuse:

— De azi o să-l iei cu tine pe mare pe Isokichi.

Isaku se holbă la fratele său mai mic, care stătea lângă vatră, privindu-l. A-l lua cu el pe mare însemna să-l învețe să mânuiască vâsla și să pescuiască. Chiar dacă băiatul era în stare să care până acasă legături de vreascuri de pe munte, Isokichi era încă plăpând pentru a deprinde munca de pescar.

— Isokichi, nu mai pierde vremea! îl certă mama, lovindu-l cu putere peste obraz.

Isokichi se ridică în picioare ținându-se cu mâna de obraz.

Isaku luă pe umeri vâsla rezemată de perete într-un colț din pridvor și ieși afară. Mama și Isokichi îl urmară, purtând în mâini uneltele de pescuit. Pe cer se vedea încă urma zorilor de zi și nu era niciun nor. Avea să fie o zi senină, de toamnă târzie.

Îndreptându-se spre plajă, Isaku se gândi că, de fapt, era firesc să-l scoată pe Isokichi pe mare. Și el avea tot șapte ani în primăvara când tatăl său l-a urcat pentru prima dată în barcă, iar după Anul Nou, Isokichi avea să împlinească aceeași vârstă. Cum tatăl lor era plecat de acasă, mama voia, fără îndoială, ca Isokichi să se deprindă cât mai repede cu munca de pe mare. Obișnuit să pescuiască de unul singur după plecarea tatălui, Isaku se gândi că fratele său i-ar fi mai mult o povară, dar totodată își dădu seama că vor petrece clipe plăcute și era mândru că urma să-l învețe pe Isokichi să pescuiască.

De îndată ce coborâră pe plajă, puseră barca pe apă. Isokichi o împinse, proptindu-se zdravăn în picioare. Isaku luă vâsla și îndepărtă barca de la mal. Mama rămase puțin pe plajă, privind spre ei, apoi se întoarse cu spatele, îndreptându-se cu pași repezi spre casă.

Isokichi stătea cu picioarele încrucișate pe fundul bărcii. Ochii îi străluceau și un zâmbet îi înflori în colțul gurii. Era nemaipomenit de bucuros că ieșeau pe mare și că avea să învețe să pescuiască.

— Vino-ncoace! îi spuse Isaku.

Îi dădu fratelui său să țină vâsla, apoi își puse mâinile peste ale lui Isokichi și îi arătă cum să miște.

— Vâsla nu se mânuiește din palmă, ci din șold.

Isaku corectă poziția picioarelor lui Isokichi și-l lovi ușor peste mijloc, ca să și-l îndrepte.

În apropierea stâncilor subacvatice, unde marea era înspumată, Isaku luă vâsla din mâna lui Isokichi și mânui el barca.

— Dacă nu știi cum să vâslești ca să învârţi barca cu prora, te lovești de stânci. Uită-te bine cum vâslesc eu, fără să deschid brațul.

Isokichi încuviință, cu un aer spăsit.

Isaku opri barca, aruncă ancora, puse momeala în cârlig și întinse firul undiței. Tot ce puteau pescui erau niște pești mici, care aveau să fie apoi uscați și puși la păstrare pentru iarnă. De câte ori simțea că se apropie ceva de degetul cu care ținea firul, aștepta momentul potrivit și trăgea. Peștele nu-i scăpa aproape niciodată. Isokichi se amuza prinzând cu mâna peștișorii care săreau pe fundul bărcii.

Isaku mișcă barca dinspre o zonă cu stânci spre alta, lăsându-l pe Isokichi să vâslească, dar ținându-și mâinile peste cele ale băiatului.

Din acea zi, începu să-și petreacă timpul pe mare alături de Isokichi. În afară de mânuirea vâslei, Isokichi nu făcea altceva decât să se uite cum pescuia Isaku, dar tot obosea,

iar după cină începea să moțăie și se strecura imediat sub așternutul de rogoz.

Frunzele copacilor începură să se usuce, iar cele scuturate din pădurea din munți ajungeau până în sat. Marea căpătă și ea înfățișarea din timpul iernii, vântul dinspre nord-vest sufla mai des acum, iar apa mării se răcea din ce în ce mai tare.

Într-o zi cu mare calmă, într-un răstimp de două ore, un vapor cu capacitatea de aproape patru sute de *koku,* urmat de altul de două sute se zăriră câteva minute din umbra promontoriului dinspre apus și dispărură către răsărit. În acea perioadă a anului, se transporta orezul proaspăt recoltat și, fără îndoială, acele vapoare erau încărcate cu saci cu orez.

Ziua următoare, din ordinul conducătorului satului, înălțară o baracă pe plajă și începură pregătirile pentru făcutul sării.

Marea continua să fie liniștită, dar după trei zile dimineața începu să bată un vânt atât de puternic, încât stropii valurilor care se spărgeau de țărm împroșcau casele de pe coastă. Bărcile au fost îndepărtate de la mal și priponite de pari.

În seara aceea, pe plajă, s-au aprins primele focuri sub cazanele de făcut sare. După ce-și făcu nevoile, Isaku rămase în fața casei și privi spre plajă. Flăcările erau aţâțate de vânt și umbrele oamenilor se vedeau mișcându-se. Nu se zăreau nici luna, nici stelele. Se ghiceau doar vârfurile albe ale valurilor din raza focului cufundate într-un întuneric adânc. Stropii fini îi învăluiau fața, ca o ceață.

Mama căra, împreună cu celelalte femei, acasă la conducătorul satului sarea făcută în cazane sau aducea pe plajă lemnele de foc adunate în gospodării.

Isaku și Isokichi plecau la pescuit în zilele cu mare calmă, iar în zilele cu furtună mergeau pe munte și cărau crengi uscate pentru foc.

Într-o zi în care vântul bătu necontenit, o nenorocire se

abătu asupra satului.

Kichizo plecase seara la făcutul sării, iar când se întoarse de pe plajă, a doua zi dimineața, băgă de seamă că-i dispăruse soția. O căută prin tot satul, printre stânci și prin pădurile din spatele caselor, dar nu o găsi. Văzându-i disperarea, vecinii înțeleseră că se întâmplase ceva rău și îi aduseră la cunoștință conducătorului satului. Acesta îl supuse unui șir de întrebări pe Kichizo și află că se certase cu soția lui, cu o zi înainte. Kichizo nu scăpase de bănuiala că, în timp ce fusese în robie, soția lui se iubise cu un alt bărbat și născuse un copil. Prin urmare o hărțuia, făcându-i zile amare, iar de data asta i se urcase din nou furia la cap: o bătuse, îi tăiase părul, o legase și îi răsese părul pubian.

Conducătorul satului ascultă mărturisirea lui Kichizo și ajunse la concluzia că soția lui, nemaisuportând teroarea, fugise în toiul nopții, prin urmare însărcină câțiva bărbați să se ducă degrabă în satul vecin.

Pe când se îndreptau spre trecătoare, apropiindu-se de cimitir, au găsit-o spânzurată de un copac din apropierea crematoriului. Îi înfășurară corpul într-o rogojină și îl aduseră acasă la Kichizo. Acesta se agăță de cadavru și plânse îndelung.

Isaku și mama lui merseră să aprindă tămâie. Trupul femeii era legat zdravăn cu o funie aspră, așezat cu spatele la stâlpul mortului. Loviturile primite de la soțul ei trebuie să fi fost foarte puternice, pentru că pe fața-i palidă se mai vedeau vânătăile. Părul îi fusese tăiat și, în unele locuri, i se vedea pielea capului. Kichizo stătea în genunchi într-un colț al camerei, cu capul plecat. Trupul celor care își luau singuri viața era aruncat în mare, dar conducătorul satului hotărî, abătându-se de la obicei, ca soția lui Kichizo să fie incinerată, întrucât se spânzurase de frica soțului ei.

A doua zi, trupul fu pus într-un coșciug, dus la cimitir și incinerat. Se spunea că spiritele celor care se sinuciseseră erau osândite să rătăcească prin sat și de aceea

conducătorul satului îi porunci lui Kichizo să postească cinci zile, închis în casă, ca sufletul soției lui să poată pleca dincolo de mare. Dar, în noaptea după ce soția îi fusese incinerată, Kichizo se furișă afară din casă și se aruncă de pe o stâncă din apropierea promontoriului. Capul i se zdrobi, un ochi îi sări și i se lipi de buze, iar creierul i se împrăștie. Sătenii îi aruncară trupul în largul mării.

Moartea lui Kichizo și cea a soției sale îi uluiră pe locuitorii satului. Mulți vedeau în oarba gelozie a bărbatului cauza tragediei, dar se zvonea că era adevărat și că soția lui născuse un copil ilegitim pe când fusese în robie.

Marea deveni agitată și oamenii se reîntoarseră la făcutul sării. La începutul lui decembrie fu rândul lui Isaku să aibă grijă de focuri. Își petrecu toată noaptea pe plajă. Vântul nu sufla prea tare, dar marea gemea. Isaku punea lemne pe foc, învăluit de vuietul valurilor ce se spărgeau de țărm. În lumina clară a lunii se deslușeau stropii valurilor împrăștiindu-se în aer, lovindu-se de stâncile ieșite la iveală în urma refluxului.

În timp ce se încălzea la foc în baracă, Isaku privea pierdut marea luminată de lună, sub unduirea valurilor, și nu-i venea să creadă că *o-fune-sama* sosise cu adevărat, așa cum auzise din povești.

Când marea era calmă Isaku mergea la pescuit cu Isokichi, care își dădea toată silința să mânuiască bine vâsla și nu plângea dacă primea câte o palmă peste obraz de câte ori avea poziția picioarelor greșită sau nu-și mișca corect coapsele. Pielea de pe mâini și de pe degetele picioarelor i se rupsese și începuse să-i curgă sânge amestecat cu puroi.

Mama dormea ținând-o în brațe pe sora mai mică a lui Isaku, iar el și Isokichi dormeau unul lângă altul. Isokichi sforăia, iar Isaku îi strângea pe ascuns mânuțele aspre. Isokichi dormea profund și mama sa obișnuia să-l

trezească în zori zgâlțâindu-l. Nu de puține ori îl lovise chiar cu piciorul.

În acel an, prima ninsoare veni mai târziu decât de obicei, dar viscoli puternic și nu se opri timp de trei zile. Tot satul era acoperit de zăpadă, iar la streșini atârnau țurțuri groși.

Într-o noapte, pe la sfârșitul lui decembrie, Isaku avu un vis. Undeva, în întuneric, se auzeau voci îndepărtate. Era pe plajă, în picioare, strigătele veneau dinspre mare, se apropiau, iar el era învăluit de vuietul mării. Valurile îl acopereau și se clătina. Apoi auzi o voce ascuțită, strigându-i numele la ureche. Era vocea mamei. Îi dădea câteva palme peste cap și-l lovea cu piciorul în umăr.

Isaku se ridică pe jumătate din așternut. Mama îl plesni peste obraz, răcnind ceva, cu ochii larg deschiși, așa cum i se deslușeau prin lumina împrăștiată de jarul din vatră.

— *O-fune-sama*! țipă ea.

Isaku sări în picioare. Dincolo de ușă, se auzeau vocile oamenilor. Era de-a dreptul bezmetic și nu mai știa ce să facă.

— Aprinde focul! îi spuse mama cu o voce amenințătoare lui Isokichi, care stătea cu ochii mijiți.

Apoi, îl plesni zdravăn peste obraz pe Isaku, care era tot năuc.

— Ia uneltele și fugi pe plajă, țipă ea, coborând în pridvor și acoperindu-se cu o pelerină și cu pălăria de paie.

Isaku o urmă, luând în mână un topor ruginit.

Trupul îi ardea de emoție și pieptul îi zvâcnea cu putere la gândul că îndelung așteptata *o-fune-sama* venise cu adevărat. Dacă era un vapor încărcat, aveau să se aleagă chiar și cu orez, nu numai cu cereale. Îi reveni în minte dulceața zahărului alb din care mama îi dăduse să guste, pe când fusese bolnav, în copilărie. Alergă afară din casă, pe urmele mamei, care ducea pe umăr o săpăligă. Cerul era înstelat cât vedeai cu ochii, luminând ușor cărarea înzăpezită. Mergea cât putea de repede prin zăpadă și ar fi

vrut să țipe în gura mare de bucurie. Trupul îi tremura ca atunci când îl apucau frigurile, iar picioarele parcă i se tăiaseră de la genunchi.

Ceilalți săteni alergau și ei pe drum. Isaku coborî pe plajă. În zona focului de la cazanele de sare se adunaseră deja oameni. Sub cazane fuseseră puse o grămadă de lemne; focul ardea cu putere și arunca scântei. Unii săteni țineau în mâini făclii, iar la lumina lor se zărea conducătorul satului ce privea țintă în direcția mării.

Isaku se apropie în fugă.

— Unde e *o-fune-sama?* întrebă mama.

— Aici în față. Este înclinată într-o parte. Cu siguranță s-a izbit de stânci, răspunse un bărbat cu vocea tremurândă.

Isaku privi în depărtare. Crestele valurilor se unduiau albe și stropi fini se ridicau în aer de fiecare dată când se spărgeau de malul stâncos. Ochii i se obișnuiseră cu întunericul și la lumina stelelor se întrezărea ceva de forma unui vapor destul de mare. Înclinat, vaporul era acoperit de stropii valurilor.

Trupul îi tremura și gura i se uscase. Vaporul își pierduse direcția, încercând să iasă din furtună, se îndreptase cu prora către plajă, luând focurile de la cazane drept lumina din casele oamenilor și se izbise de stâncile de sub apă. Isaku vedea *o-fune-sama* pentru prima dată în viață și nu-și putea lua ochii de la ea. Se gândi că venise probabil ca urmare a alegerii lui Kura drept femeia însărcinată din ritualul de rugăciune pentru *o-fune-sama.*

Ar fi vrut să țipe de bucurie, dar observă că cei din jurul lui, începând cu conducătorul satului, priveau marea fără să scoată o vorbă. Nu putea să înțeleagă cum de ei nu săreau în sus de fericire că *o-fune-sama* sosise, în sfârșit, după atâta așteptare, și se uita pe furiș la chipurile lor, năuc.

O voce puternică, a unuia dintre bărbații adunați pe plajă, întrebă:

— Are emblemă pe pânze?

— Nu se știe. Vântul puternic a rupt velele și pe întunericul ăsta nu se vede nimic, se auzi o voce nervoasă de lângă cazanele de sare.

Isaku înțelese, în sfârșit, tăcerea sătenilor și îi era rușine că nu-și dăduse singur seama.

După emblema de pe pânze, puteau ști dacă era un vapor al unui domeniu feudal sau al unui negustor. Oamenii sperau să fie al unui negustor, ceea ce ar fi fost o mare binecuvântare pentru sat. Dar, dacă ar fi aparținut unui domeniu, jefuirea încărcăturii ieșea din discuție, iar satul nu ar fi avut nimic de câștigat. Dimpotrivă, urmările puteau fi crunte, dacă s-ar fi comportat nepotrivit, și mari catastrofe s-ar fi abătut asupra lor.

— Kura n-a venit încă? întrebă conducătorul satului, cu răsuflarea întretăiată din pricina vântului.

— Trebuie să sosească, răspunse bărbatul de lângă el.

Kura era chemată din nou ca femeie însărcinată, iar conducătorul voia să o pună să se roage ca vaporul să fie unul negustoresc.

— A venit! A venit! se auziră voci din mulțime, în timp ce Kura cobora pe plajă și se apropia de ei, însoțită de Taikichi, care ținea o făclie în mână.

Avea burta mare și se mișca greu.

Kura se plecă în fața conducătorului satului, ridică ceremonios deasupra capului ghirlanda din paie pe care acesta i-o înmânase, merse până la malul apei și o aruncă în mare. În jurul lui Isaku se auzeau voci intonând sutre. Își împreună mâinile și se rugă și el.

Neliniștiți, sătenii se plimbau de colo-colo pe plajă, privind spre mare. Frigul se înteți, iar bărbații puneau rând pe rând lemne pe foc sub cele două cazane. La indicația conducătorului, mai multe lemne fură aduse pe plajă, se aprinse un nou foc, iar sătenii se strânseră în jurul lui ca să se încălzească.

Vântul se domoli și mijeau zorile. Cerul se albăstri, iar stelele începură să pălească. Sătenii își ațintiră privirile

spre mare. Încet-încet puteau zări în depărtare. Stropii valurilor împroșcau stâncile împrăștiate ici-colo, iar vaporul se lovise de una dintre ele. Se clătina ușor, de fiecare dată când îl izbea câte un val.

— E de două sute de *koku.*

— Ba de trei sute.

Vocile bărbaților se întretăiau. Pânzele fuseseră coborâte și nu se vedea emblema.

— E destul de încărcat.

Într-adevăr, ce se vedea pe puntea vaporului părea a fi marfă. Atunci când un vapor era în pericol să se scufunde, marinarii aruncau din marfă pentru a-l stabiliza, dar în cazul de față îl îndreptaseră către țărm, atrași probabil de luminile focurilor de pe uscat.

Se lumină bine de ziuă și începu să se deslușească conturul vaporului. Pânzele fluturau în vânt.

— Se vede emblema, se auzi o voce joasă.

Isaku își încordă privirea. În partea superioară a pânzelor se zărea ceva ca o emblemă. Părea a fi o linie cu două dungi negre.

— Nu este emblema *daimyo*-ului. Este vaporul unui negustor, strigă un bărbat.

Pentru un moment se așternu tăcerea, apoi dintr-odată sătenii izbucniră în chiote.

Emblemele vapoarelor aparținând unui domeniu feudal erau mari, purtând însemnele pe mijlocul velelor, dar vaporul înclinat din fața lor avea o emblemă mică, în partea de sus a pânzelor.

Isaku se alătură și el țipetelor de bucurie ale celorlalți.

În zorii zilei, plaja vuia de strigătele lor. Unii săreau de parcă-și pierduseră mințile, iar alții alergau de jur-împrejur, lovind zăpada cu piciorul.

Isaku auzi plânsete în spatele lui și se întoarse. Câteva femei, îmbrățișându-se, plângeau în hohote. Toată durerea și tristețea vieții lor de până atunci, trăind mereu cu teama că vor muri de foame, le revenise în minte și răbufniseră.

Ochii lui Isaku se umplură și ei de lacrimi. Tatăl său fusese nevoit să se vândă în robie ca să-și salveze familia de la pieire, iar el și cu mama sa îi creșteau pe fratele și sora mai mică. Dacă tatăl său nu ar fi plecat, probabil că sora lui cea mai mică nu ar fi murit. Isokichi veni lângă Isaku și privi marea.

— Faceți liniște! spuse cu o voce tăioasă un bătrân înalt, ce stătea lângă conducătorul satului.

Oamenii încetară orice mișcare.

— Pe *o-fune-sama* sunt oameni, spuse bătrânul cu o voce gâtuită.

Se așternu o tăcere profundă, iar sătenii priveau încremeniți spre vapor. Marea se lumină și odată cu ea începu să se vadă și partea superioară a vaporului. Aproape de baza catargului se zăreau câțiva oameni, cu mâinile împreunate a rugăciune, privind spre mal.

— La porunca conducătorului satului, eu sunt cel care vă va spune ce să faceți. Calmați-vă și ascultați-mă! Mai întâi, avem nevoie de oameni de veghe. Gonsuke!

Un bărbat ciung înaintă până aproape de cazane.

— Ca de obicei, tu o să te ocupi de oamenii de veghe. Să stea la Promontoriul Mareei și la Promontoriul Ciorii. Alege-ți tu încă trei oameni. Fiți cu ochii-n patru!

Privirea feroce a bătrânului îl străpunse pe Gonsuke. Acesta își înclină capul, se întoarse către săteni și spuse:

— Kinta, am nevoie de tine.

Un bărbat scund ieși din rândul lor și se postă lângă Gonsuke. Acesta se uită la sătenii din jur, apoi se apropie de bătrân și îi șopti ceva.

— Sahei, Isaku, sunteți tineri, voi aveți ochi buni! Mergeți de stați de veghe alături de Gonsuke și Kinta, le porunci bătrânul.

Isaku era dezamăgit că i se dăduse o sarcină ce nu-i permitea să ia parte la scoaterea vaporului înțepenit dintre stânci și era neliniștit că nu va putea vedea ce urmau să facă sătenii cu îndelung așteptata *o-fune-sama.*

Isaku îl urmă pe Sahei, care mergea în spatele lui Gonsuke.

— Să ne apucăm de treabă. Aduceți cât se poate de multă sfoară. Apoi, pregătiți securi, topoare și ciocane de lemn.

La auzul cuvintelor bătrânului, sătenii se grăbiră să se întoarcă la casele lor. Bătrânul își înfășură în jurul frunții bucata de pânză pe care o avea la brâu.

Gonsuke le explică lui Isaku și lui Sahei ce presupunea misiunea de a sta de veghe. Pe mare treceau două feluri de vapoare: unele care navigau în larg și altele care înaintau paralel cu linia țărmului, de la un port la altul. Dacă sătenii ar fi fost văzuți de marinarii de pe aceste vase că distrug *o-fune-sama,* ar fi fost descoperiți și pedepsiți aspru pentru că furaseră încărcătura. Rolul oamenilor de veghe era să urmărească marea de pe promontoriile de la răsărit și apus și, când vedeau vreun vapor, să facă fum pentru a-i înștiința pe săteni, iar conducătorul satului avea să dea imediat ordin să se înceteze lucrul.

— Eu am fost ales pentru că văd bine la depărtare, iar Kinta are și el ochi buni. E o misiune importantă. Vegheați și voi cu atenție! spuse Gonsuke cu o figură aspră.

Kinta și Sahei urmau să vegheze de pe promontoriul de la apus, al Mareei, iar Gonsuke și Isaku, de pe cel de la răsărit, al Ciorii.

Se lumina de ziuă și de dincolo de muntele din spatele satului se vedea ridicându-se soarele. Vântul se potolise, dar valurile erau tot mari. Vaporul se deslușea clar: cârma mare era pe jumătate distrusă, iar parapetul de la tribord fusese luat probabil de valuri. Lângă catarg se zăreau doi bărbați, cu mâinile împreunate a rugăciune, ce priveau în direcția țărmului.

După cum îi poruncise Gonsuke, Isaku se întoarse acasă, prăji boabe de fasole și le puse într-un săculeț pe care și-l agăță de brâu. Mama nu era nicăieri; probabil că se dusese acasă la conducătorul satului. Și nici sora mai

mică nu era de găsit. Isaku ieși din casă cu o secure mică la brâu și porni degrabă pe drumul pe care venise. Gonsuke îl aștepta în dreptul cărării de munte, cu un topor pe umăr. Amândoi apucară pe cărarea acoperită cu zăpadă adâncă, apoi urcară panta stâncoasă. Pe măsură ce urcau, auzeau din ce în ce mai multe croncănituri, iar în vârfurile copacilor se vedeau ciori odihnindu-și aripile. Gonsuke mergea repede, iar Isaku transpirase, încercând să se țină după el.

După vreo jumătate de oră ajunseră, în sfârșit, în vârful promontoriului. Pentru Isaku era prima dată când ajungea acolo. Gonsuke mergea printre arbuștii scunzi, făcând cărare prin zăpadă. Jos se auzeau valurile spărgându-se de stânci.

Când ieșiră din pădure, ajunseră într-un loc plat, deschis. Isaku se uită de jur-împrejur. În fața lui se întindea marea nemărginită.

Acolo era capătul promontoriului, iar în stânga jos se zăreau satul și golful. Printre stânci, apa mării spumega albă și vaporul naufragiat se vedea acum foarte clar. Era o poziție perfectă pentru un loc de veghe. Dincolo de golf se vedea Promontoriul Mareei, ieșind din mare, acoperit de zăpadă. Și-l imagina pe Sahei, grăbindu-se într-acolo împreună cu Kinta.

— Adună niște ramuri uscate, spuse Gonsuke dintr-o suflare.

Isaku îl urmă pe Gonsuke în pădure, aduse niște trunchiuri de copaci căzuți, puse unele peste altele câteva crengi uscate, apoi le cără până la capătul promontoriului. Între timp, Gonsuke răzuia cu o secure coaja de pe trunchiurile copacilor.

Gonsuke aprinse focul și după ce crengile uscate începură să ardă, adăugă lemne. Isaku spărgea de zor trunchiurile uscate cu toporul.

— Dacă pui zăpadă pe coji de copac și le bagi în foc, iese fum. Stai cu ochii pe mare! spuse Gonsuke în timp ce

potrivea focul.

Isaku se uită de-a lungul și de-a latul mării. Pe suprafața apei, care strălucea în lumina soarelui, nu se vedea nicio pasăre, iar cerul era senin. Briza era rece, iar fața i se crispă. Se apropie de foc și privi spre mare.

— Au început! spuse Gonsuke, iar Isaku privi în jos, spre golf.

Mai multe bărci mici părăsiseră țărmul și se îndreptau către vaporul eșuat, în timp ce oamenii se îngrămădeau pe plajă.

— Fii atent la ce se întâmplă pe mare! îl mustră Gonsuke, care privea și el spre golf.

Pâlcul de bărci avansă și, în cele din urmă, înconjură vaporul naufragiat, asemenea unui roi de furnici în jurul unui cărăbuș. Câteva bărci se opriră lângă el. Sătenii se urcară pe vapor zbierând probabil la marinari, dar golful, în lumina soarelui, părea de o liniște înfricoșătoare.

Isaku stătea cu privirea ațintită spre mare, însă, din când în când, mai trăgea cu ochiul spre golf.

O vreme pâlcul de bărci nu se clinti, dar apoi se puseră în mișcare, aducând la țărm ceea ce părea a fi încărcătura de pe vasul naufragiat. Acest du-te-vino se înteți, bărcile care plecau de la mal și cele care veneau încrucișându-se între ele.

Velele rupte au fost coborâte, catargul tăiat și aruncat în mare, ridicând o perdea de stropi. O barcă se apropie de catarg pentru a-l trage spre țărm. Încărcătura, ce părea a fi saci de orez, fu rânduită la mal.

Simțind un gol în stomac, Isaku luă între degete câteva boabe de fasole prăjită din săculeț și le băgă în gură.

— E destul de multă marfa. Grozavă *o-fune-sama*! spuse Gonsuke cu voce tremurândă, privind în jos spre golf.

— Mai multă decât au avut *o-fune-sama* de până acum? întrebă Isaku.

— Au fost și vapoare mai mari, dar puține care să fi fost atât de încărcate. Încă mai cară de pe vapor, deși s-a

adunat atâta pe mal.

Ochii lui Gonsuke străluceau de încântare.

De fiecare dată când venise *o-fune-sama,* Gonsuke stătuse de veghe, pe promontoriu. Nu se putea înșela. Isaku se entuziasmă și mai tare la gândul că încărcătura era atât de bogată, cum rar se întâlnise.

— Ce fel de marfa crezi că e? întrebă el, cercetând figura lui Gonsuke.

— În primul rând orez, apoi fasole, bumbac, oale, tutun, hârtie de scris, ulei, zahăr și altele. Odată a fost un vapor care a avut și douăzeci de butoaie cu sake, spuse Gonsuke rânjind, lăsând să i se vadă gura știrbă.

Agitația încetă la apusul soarelui, iar descărcarea mărfii părea că se terminase. Încărcătura adusă pe țărm era transportată acasă la conducător.

Zăpada de pe munții din spatele satului devenise parcă vineție, iar apoi luă culoarea asfințitului. Flăcările focurilor de pe plajă străluceau, iar satul se cufundă în întuneric.

Isaku și Gonsuke săpară o groapă în zăpada viscolită din spatele unei stânci mari și o căptușiră cu frunze și ierburi uscate. În partea de sus puseră crengi încrucișate, iar peste ele – coajă de copac, apoi se culcară spate în spate.

Gerul era aspru, dar în groapă se încălzise puțin. Gonsuke începuse să sforăie.

Isaku rămase cu ochii deschiși în întuneric. Conducătorul satului avea să dea ordin ca încărcătura de pe *o-fune-sama* să fie împărțită în mod egal, la fiecare gospodărie, în funcție de numărul de oameni din fiecare familie. Vaporul transporta, fără îndoială, saci de orez, iar Isaku simți cum îl copleșește bucuria. Fratele și sora lui mai mică nu știau, desigur, ce gust avea orezul și își închipuia clipa când îl vor savura sub formă de fiertură moale. Cu siguranță că aveau să fie fermecați de gustul dulce.

Cantitatea de marfă adusă pe plajă era, într-adevăr, mare, așa cum spusese Gonsuke. Se aștepta ca fiecare

familie să primească alimente și multe altele. Pentru oamenii din sat, care nu vânduseră scrumbii și nu reușiseră să strângă decât puține cereale, deoarece pescuitul de caracatiță din toamnă fusese slab, venirea lui *o-fune-sama* însemna eliberarea de groaza că vor muri de foame, iar din binecuvântările ei aveau să trăiască probabil cam doi-trei ani. Pentru o vreme, nu avea să se mai vândă nimeni în robie, iar ei puteau să ducă o viață liniștită. Tami ar fi rămas și ea acasă, iar Taikichi s-ar fi ocupat cu pescuitul, pentru a-și întreține copilul ce urma să se nască.

Isaku își împreună mâinile deasupra pieptului. Dorea să mulțumească din suflet puterii divine, care mijlocise venirea lui *o-fune-sama.*

Sunetul valurilor care se spărgeau la baza promontoriului se auzea de parcă venea din străfundurile pământului. Ascultându-l, îl fură somnul.

Cineva îl trezi zgâlțâindu-l.

Gonsuke întinse mâna și îndepărtă crengile și cojile de copac ce acopereau groapa. Aerul rece îi cuprinse dintr-odată trupul. Cerul nopții era împresurat de stele, dar lumina lor începea să pălească.

Isaku se târî afară din groapă. Gonsuke suflă în jar, iar crengile uscate se reaprinseră repede, trosnind.

Isaku se aplecă asupra focului și privi spre mare.

Mijeau zorile și marea era calmă. Jos în golf începuse deja munca. Focurile de la ceea ce păreau a fi niște făclii înfipte în bărci mișunau pe suprafața mării, iar câteva se vedeau și pe vaporul naufragiat.

Gonsuke fripse două scrumbii sărate pe foc și una i-o întinse lui Isaku. Carnea peștelui, din care începuse să se scurgă grăsimea, era fierbinte, iar cu fasolea prăjită era delicioasă, pentru că îi lua din sărătură.

Se lumină de ziuă, iar razele soarelui dimineții învăluiau marea. Stropii valurilor împroșcau vaporul eșuat, în timp ce sătenii aruncau peste bord lemne și scânduri.

— Dezmembrează oare *o-fune-sama*? întrebă Isaku încercând să vadă până acolo.

— Da, pentru că lemnul din care este făcută e de bună calitate, se poate folosi la multe. Vor lua și cuiele, și balamalele, precum și cratițele, tigăile, cuțitele, gălețile, lăzile, tot ce găsesc. Uneori pe *o-fune-sama* sunt și dulapuri sau scrinuri, spuse Gonsuke grav.

Isaku înțelese de ce bătrânul care le dăduse indicații îi pusese să pregătească fierăstraie, topoare și ciocane de lemn. Vaporul trebuia desfăcut în bucăți, iar lemnul avea să fie aruncat în mare. Urma apoi să fie tras de bărci la țărm și cărat în pădurea de pe muntele din spatele satului.

Marea era extrem de liniștită. Isaku și Gonsuke o scrutau cu privirea, dar nu se vedea nici urmă de catarg.

Spre răsărit se zăreau stoluri de păsări, plutind în aer precum fulgii de nea, iar, în apropierea lor, în apă, pâlcuri de pești, strălucind în razele soarelui. Nici de pe Promontoriul Mareei, de dincolo de golf, nu se ridica fum.

Două bărci se îndepărtau de vaporul eșuat îndreptându-se în direcția promontoriului pe care stăteau Isaku și Gonsuke.

— Transportă trupurile celor morți, spuse Gonsuke.

Isaku își mută privirea într-acolo. Într-adevăr, în barcă se zărea ceva acoperit cu o rogojină de paie. Bărcile dispărură în cele din urmă, una după alta, sub promontoriu.

Stropii de apă se ridicau de jur-împrejurul vaporului naufragiat. Oamenii munceau de zor, iar partea dinspre pupa, unde fusese cârma, dispăruse. Unele bărci cărau deja velele.

Până la ceasul calului[6] tot ce mai rămăsese din vapor era doar partea de jos. Oameni urcați pe stânci lucrau cu o viteză uluitoare.

Bucăți de lemn ce pluteau pe mare, desprinse din cușetele de dormit și din carenă, fură aduse degrabă la

6 Între 11 am și 1 pm. *(n. tr.)*

mal. Vaporul naufragiat dispăruse cu totul din golful stâncos, iar marea redeveni liniștită.

— S-a întâmplat vreodată să se apropie vreun vapor pe când stăteai de veghe? întrebă Isaku puțin dezamăgit.

— Da. Uneori veneau și două pe zi, spuse Gonsuke cercetând marea cu privirea.

De pe țărm se ridica un fir de fum.

— E semnalul că au terminat treaba. Sarcina noastră s-a încheiat, spuse Gonsuke aruncând zăpada peste foc.

— Hai să ne întoarcem în sat. Abia aștept să văd ce-au adus. Au cărat o grămadă.

Gonsuke înșfacă toporul, iar Isaku o luă prin pădure, în urma lui, croindu-și drum printre copaci și încercând să țină pasul cu el. Exulta de bucurie. Fără îndoială, mama și Isokichi munciseră cot la cot împreună cu ceilalți săteni.

Voia să ia parte cât mai repede la euforia care însuflețise satul.

Ajunși pe cărarea de munte, Gonsuke o rupse la fugă cu toporul pe umăr, spulberând zăpada cu piciorul, iar Isaku se ținea după el. Erau nerăbdători să vadă binecuvântările aduse de *o-fune-sama.*

De îndată ce ieșiră din pădure, în partea dreaptă jos zăriră plaja. Își imaginaseră că oamenii dansau nebuni de bucurie, însă ei stăteau nemișcați, adunați la mal. Isaku vru să se oprească în fața acelei scene uluitoare, dar își dădu seama că trebuie să-l urmeze pe Gonsuke, care o luase la fugă.

Gonsuke coborî poteca de munte și păși pe plajă. Cu respirația întretăiată, Isaku se apropie de ceilalți oameni din sat.

Strânși în jurul conducătorului, sătenii stăteau cu palmele împreunate în direcția mării. Isaku înțelese, în cele din urmă, că oamenii aduceau rugăciuni de mulțumire mării.

După ce conducătorul satului sfârși rugăciunea, bătrânul care stătea lângă el și care le dăduse indicații se uită spre

mulțime și spuse apăsat:

— Totul a mers ca pe roate. Conducătorul satului este mulțumit că v-ați dat pe deplin silința. Acum mergeți în liniște la casele voastre și rugați-vă pentru spiritele strămoșilor voștri. Binecuvântările de la *o-fune-sama* vor fi împărțite mâine-dimineață.

Conducătorul plecă de pe țărm, iar sătenii îl urmară. Isaku făcu un pas dinaintea bătrânului, la îndemnul lui Gonsuke. Bătrânul fu mulțumit când Gonsuke îi raportă că nu văzuse apropiindu-se niciun catarg.

Isaku își plecă adânc capul în fața bătrânului și porni spre casă. Sătenii urcau de pe plajă, fără să scoată un cuvânt, dar ochii le sclipeau. Unii dintre ei chiar râdeau.

Isaku dădu la o parte rogojina de la intrare și pătrunse în pridvor. Mama se ruga la tăblia funerară cu numele strămoșilor, dar când îl auzi sosind își întoarse privirea spre el. Avea fața roșie, de parcă sângele îi năvălise în obraji, și zâmbea. Părea alt om; era așa de bucuroasă, cum nu o mai văzuse niciodată.

Isaku intră în cameră, își împreună mâinile în fața tăbliei funerare a familiei și se așeză lângă vatră. Bucuria îl cuprinse din nou. Voia să sară în picioare și să danseze prin toată casa. Părea a fi ora asfințitului, pentru că se răcorise. Mama puse pe foc o oală cu boabe de hrișcă și așeză niște scrumbie sărată pe marginea vetrei. Era o masă copioasă pe lângă cinele obișnuite.

— Ce-au găsit pe *o-fune-sama*? o întrebă Isaku pe mama sa, așezată de partea cealaltă a vetrei.

— Orez. O cantitate foarte mare, spuse aceasta accentuând fiecare cuvânt.

— Și ce altceva?

— Bumbac de țesut și ulei din semințe. Ceară, ceai, sake, sos de soia, oțet și rogojini pentru tatami. Dar orezul… *O-fune-sama* de acum a fost un vapor ce transporta orez, spuse mama cu glas răsunător.

Ce zi fericită! se gândi Isaku. Se bucura să vadă că

mama sa devenise așa de vorbăreață, iar entuziasmul ei era molipsitor atât pentru el, cât și pentru fratele și sora mai mică, ce râdeau și ei.

Când boabele de hrișcă începură să dea în clocot, mama adăugă legume și alge. În casă se făcu întuneric, iar fețele mamei, fratelui și surorii mai mici păreau acum roșii în lumina flăcărilor. Din frigăruile cu scrumbii puse în jurul focului începu să se ridice fum. Mama umplu bolurile cu fiertură și le dădu, pe rând, lui Isaku, fratelui și surorii lui, apoi își luă și ea unul.

Isaku mânca din scrumbie, apoi sorbea din fiertura de legume. A doua zi urma să se împartă orezul și puteau face fiertură de orez. Își imagina momentul în care fratele și sora mai mică aveau să o guste și simți cum îl copleșește bucuria.

— Încă un an și-un pic, șopti mama, ținând bolul cu mâncare în mână.

Isaku nu deslușì la început sensul cuvintelor ei, dar din strălucirea ochilor înțelese că se gândea la tatăl lor. Plecase în robie pe o perioadă de trei ani, care urma să se încheie când se va fi topit zăpada de peste doi ani. Binecuvântările aduse de *o-fune-sama* ajungeau, fără doar și poate, până atunci și avea să răsufle ușurat. Dacă i-ar fi găsit în pragul sărăciei, tatăl s-ar fi gândit probabil să se vândă din nou în robie, dar această teamă dispăruse acum.

Mama mai puse încă un rând de fiertură în bolurile fratelui și surorii mai mici ai lui Isaku, mișcându-și bețișoarele în liniște.

Imediat după ce terminară de mâncat, mama o duse în brațe până la așternut pe sora cea mică, ce ațipise. Fratele mai mic al lui Isaku se întinsese și el într-un colț al camerei.

— Câți morți au fost? întrebă Isaku amintindu-și de cele două bărci pe care le văzuse de sus, de pe promontoriu.

— Trei au căzut în mare și s-au înecat. Pe vapor mai erau patru, inclusiv cei răniți, dar toți au fost omorâți,

spuse mama cu voce joasă.

— Au opus vreo rezistență? întrebă Isaku privind chipul mamei, pe care se reflecta focul din vatră.

— Am auzit că nu, însă au implorat să fie lăsați în viață, spuse mama monoton.

Cel mai probabil, marinarii își tăiaseră părul, prins în creștetul capului, invocând ocrotirea divină. Isaku și-i închipui îngenuncheați, cu părul răvășit, cu palmele împreunate cerșind sătenilor urcați pe vas să le cruțe viețile.

— Nu trebuie să-ți fie milă de ei. Dacă vreunul ar fi fost cruțat, ar fi fost prăpăd. Străbunii noștri au luat hotărârea să fie omorâți și voia lor dăinuie până în ziua de azi. Obiceiurile satului trebuie păstrate, spuse mama cu o privire neîndurătoare.

Isaku încuviință solemn.

În ziua următoare marea fu agitată. Valurile dezlănțuite se loveau de țărm vuind asurzitor, iar rogojina de la intrare flutura biciuită de vânt.

Isaku împreună cu mama sa se îndreptară către casa conducătorului, pe drumul din sat, stropiți de picăturile de apă aduse de valurile ce se spărgeau de țărm.

Sătenii întâlniți pe drum își stăpâneau cu greu bucuria.

Pridvorul și casa conducătorului satului erau ticsite de oameni. Vorbeau în șoaptă, dar ochii le sclipeau și vocile le trădau bucuria. În partea din spate a camerei, bătrânii satului făceau calcule, înșirând câlții de cânepă pe podea. Se hotărâse ca în ziua aceea să fie împărțit mai întâi orezul.

Bărbații care numărau bețele își ridicară capetele, iar unul dintre ei se aplecă dinaintea conducătorului satului și îi spuse ceva. Conducătorul încuviință din cap. Bătrânul care le dăduse indicațiile se ridică în picioare, iar sătenii făcură liniște și-l priviră.

— S-au găsit trei sute douăzeci și trei de saci de orez pe

o-fune-sama, spuse el.

Sătenii se uitau uluiți. Isaku își simți și el pieptul înfierbântându-i-se. Era mult peste ceea ce-și închipuise.

— Trei saci pentru fiecare adult, bărbat sau femeie, și câte un sac pentru fiecare copil. Restul de patruzeci și nouă de saci vor fi păstrați ca rezervă acasă la conducătorul satului.

Sătenii nu-și puteau înfrâna entuziasmul și își adresau unii altora cuvinte de bucurie, plecându-și adânc capul în fața conducătorului satului.

Bătrânul și conducătorul surâdeau, iar Isaku văzu lacrimi în ochii mamei sale și ai sătenilor din jur. Adult însemna o persoană peste zece ani, deci el și mama sa intrau în această categorie. Isaku numără pe degete sacii de orez care urmau să le fie împărțiți și află câți le reveneau.

— O să primim opt saci! îi spuse el mamei, cu o voce pătrunzătoare.

— Opt saci! suspină ea, privindu-l. Lacrimile i se prelingeau pe obraji.

Se străduia cu greu să nu izbucnească în hohote de plâns și pe chip îi apăru o grimasă.

Când cei care erau în robie aveau să se întoarcă în sat, conducătorul urma să le dea partea lor, din ce fusese pus deoparte. Punând la socoteală și partea tatălui, care avea să revină în sat peste doi ani, în primăvară, cantitatea primită sporea.

Conducătorul satului se ridică în picioare, iar bătrânul făcu și el la fel. Sătenii îi urmară în spatele casei. Sacii de orez care nu încăpuseră în magazie fuseseră puși unul peste altul pe o rogojină întinsă pe pământ. Isaku se uită la ei, de după umerii oamenilor din față, ca la ceva nemaipomenit.

La ordinul bătrânului, bărbații începură să împartă sacii de orez fiecărei gospodării în parte. Un bărbat socotea sacii cu ajutorul bețelor de cânepă. Când bătrânul rosti

numele lui Isaku, opt saci de orez fură puși grămadă pe pământ și deasupra lor – două bețe lungi și două scurte, partea fratelui și a surorii mai mici. Dacă sora lui, Teru, nu ar fi murit, ar mai fi adăugat încă un băț mic, se gândi Isaku.

Când terminară de împărțit, sătenii își plecară capetele în fața conducătorului satului și îi mulțumiră. Mulți dintre ei își împreunau palmele a rugăciune.

Bătrânul le vorbi cu o voce puternică:

— Mâncați orezul puțin câte puțin. Cine știe când va mai veni *o-fune-sama?* Poate vor trece ani buni. Cine va fi nesăbuit va fi pedepsit. Voi, bărbații, mergeți ca și până acum la pescuit, iar voi, femeile, la adunat scoici de pe țărm!

Sătenii își plecară încă o dată capetele, în semn de respect.

După ce se ridicară în picioare, fiecare se postă în dreptul sacilor de orez care-i reveneau. În total erau șaisprezece grămezi.

Bărbații o luară pe drumul spre sat, cărând sacii în spinare.

— N-o să-i poți duce tu, îi spuse mama.

Isaku încercă să urnească un sac, apucând cu mâna de frânghie, dar nu reuși să-l ridice decât până la nivelul șoldurilor. Era mult mai greu decât își închipuise.

— Blegule! spuse mama aprigă, dar cu zâmbetul pe față. Apoi apucă sacul, îl puse pe umăr și o luă spre drum, clătinându-se puțin de mijloc.

Isaku se făcu roșu de rușine că nu putea căra sacii de orez, deși acum el era cel care trebuia să întrețină familia. Îl cuprinse un sentiment de slăbiciune la gândul că nu era încă bărbat în toată puterea cuvântului, deși cu pescuitul se obișnuise. Încercă din nou să pună mâna pe un sac, dar nici de data asta nu reuși să-l ridice în spate.

Mama făcu câteva drumuri între casa lor și cea a conducătorului satului. Așezară sacii de orez grămadă unul

peste altul în pridvor, pe niște scânduri.

După ce termină de cărat, mama luă o gură de apă, se șterse de sudoare și își trase sufletul. Apoi, scoase dintr-un sac de orez cât intra într-un bol de lemn și-l puse ca ofrandă în fața tăbliei funerare a familiei. Isaku, fratele și sora sa își împreunară și ei mâinile, asemenea mamei lor.

Seara, mama puse într-o oală orezul la fiert. Isaku nu-și mai lua ochii de la supa clocotind, în timp ce casa se umplea de mirosul orezului fiert, trezindu-i amintiri. Boabele de orez umflate parcă dansau.

Mama îi puse fiertura moale de orez într-un bol. Isaku o gustă fermecat. Avea un gust delicios și rafinat și simțea deja cum vigoarea îi cuprinde trupul. Fratele și sora mai mică mâncau tăcuți, dar în ochi li se vedea uimirea.

Tatăl lui Kura veni să o conducă pe mama lui Isaku acasă la Taikichi. Kura, care îndeplinise rolul femeii însărcinate, rugându-se pentru venirea lui *o-fune-sama,* primise multe laude pentru că i se îndeplinise rugăciunea și acum era sărbătorită acasă la Taikichi.

După vreo oră, mama se întoarse cu fața roșie de băutură.

— Strașnică treabă! A primit de la conducătorul satului trei saci de orez și sake. Acesta ar fi spus că *o-fune-sama* a venit pentru că ea a lovit atât de bine tava de mâncare cu piciorul.

Mama sa părea un pic ametită din pricina băuturii, înghiți cu poftă apă dintr-un ulcior și oftă adânc. Vuietul valurilor se auzea puternic, dar în fiecare casă era mare sărbătoare.

Isaku se întinse lângă Isokichi.

Împărțirea continuă și în ziua următoare. Ulei de semințe, sos de soia, oțet și sake le-au fost date în funcție de numărul de persoane din fiecare familie, iar sătenii cărau în vase de lut sau găleți de lemn partea care le revenise. Ceara și jumătate din cantitatea de ceai fuseseră lăsate în casa conducătorului satului – locul de întâlnire al

oamenilor din sat.

Rogojinile de tatami fuseseră și ele puse la păstrare într-o magazie.

Focurile pentru făcutul sării pe plajă au fost reaprinse. Conducătorul satului dorea ca sătenii să se întoarcă la viața de zi cu zi, ca nu cumva să se lase pe tânjală că acum aveau hrană din belșug. Făcutul sării însemna că sperau să fie binecuvântați cu o nouă *o-fune-sama.*

În zilele cu mare calmă, bărbații din sat începuseră să iasă iar la pescuit, dar chipurile lor erau acum senine. Unii gesticulau fără rost sau râdeau.

Isaku ieși și el pe mare, împreună cu Isokichi. Când se gândea la sacii de orez stivuiți în pridvor și la celelalte provizii, figura i se destindea. Distrat fiind, se întâmpla să nu-și dea seama că peștele trage, și se trezea că momeala dispăruse. Pentru o vreme nu trebuia să-și mai facă griji în privința mâncării și nu mai pescuia plevușcă cu aceeași râvnă.

Femeile care adunau scoici și alge de pe plajă se opreau din când în când din lucru și se întindeau la vorbă. Râsetele lor răsunătoare se auzeau uneori din largul mării.

Lui Isaku îi veni din nou rândul să stea de pază la focurile pentru făcutul sării. *O-fune-sama* venise și aveau să mai vină, fără îndoială. Pentru săteni, visul devenise realitate. Isaku se gândi că sarcina lui era una importantă și dorea să vadă *o-fune-sama* când era chiar rândul lui să păzească focurile.

Anul era pe sfârșite, era ultima zi. Isaku împlinea unsprezece ani. Ritualul de purificare începea din acea zi. Isaku nu se mai duse la pescuit și rămase acasă, cu mama și frații săi, în tăcere. Marea era furtunoasă și viscolea necontenit.

În cea de-a șasea zi, când ritualul luă sfârșit, vântul se opri, dar valurile vuiau încă puternic. Mama fierse mai mult orez decât de obicei. Fripse calamar uscat, iar în

boluri puse și caracatiță marinată.

Isaku sorbi fiertura cu multe boabe de orez și gustă din scrumbie. Nu mai avusese niciodată până atunci așa un mic dejun bogat, cu adevărat demn de un nou început de an.

După ce mâncară, plecară cu toții la mormântul familiei. Stratul de zăpadă era atât de mare, că-i ajungea până la șold.

Mama o ducea în spate pe sora lui mai mică. Ajunseră la cimitir împreună cu alți săteni, dădură la o parte zăpada de pe morminte, puseră câteva boabe de orez pe pietrele funerare și se rugară.

Se întoarseră pe drumul înzăpezit și se îndreptară către casa conducătorului satului. Cerul era senin, iar zăpada era de un alb orbitor. Isaku și mama lui se salutau cu sătenii pe care-i întâlneau în cale.

Când intrară în casa conducătorului, văzură înăuntru trei dintre cei mai importanți oameni din sat, cu gazda în mijloc, bând sake. Isaku și ceilalți din familie își aplecară capetele și își prezentară felicitările de Anul Nou în fața conducătorului satului, care încuviință și le zâmbi binevoitor.

Întorși acasă, mama turnă în niște boluri sake dintr-un ulcior. Isaku îl gustă și simți cum gura i se umple de aromă.

După ce luă și ea o înghițitură, mama scutură din cap, încântată:

— E un sake tare bun. N-am mai băut ceva așa de rafinat. Se vede că sake-ul din orez e diferit.

Sake-ul tare îi încălzi imediat trupul lui Isaku, ba chiar îl înveseli peste măsură.

— Primăvara viitoare se va întoarce tata. Ce bine-ar fi să revină sănătos, îi spuse Isaku mamei, care-l mustră cu voce aspră:

— Prostule! Sigur că o să se întoarcă sănătos. Tatăl tău e un bărbat puternic, nu se îmbolnăvește el așa ușor.

Isaku mai luă o gură de sake. Se gândi că, până la întoarcerea tatălui său, trebuia să devină un pescar priceput, trebuia să capete putere pentru a căra cu ușurință sacii de orez.

Băutura i se urcă la cap și simți cum i se învârte totul în fața ochilor. După ce termină de băut sake-ul dintr-o înghițitură, se apropie împleticindu-se de rogojina ce-i servea drept așternut și se trânti pe ea, cu fața în sus. Adormi imediat.

Când se trezi, în casă era întuneric. În aer plutea miros de orez fiert și îi văzu pe fratele și pe sora mai mică stând așezați la marginea vetrei.

Mama se apropie de tăblia funerară a familiei și aprinse fitilul lampionului. Fratele și sora mai mică se ridicară în picioare, fascinați de flacără. Emana o lumină strălucitoare. Isaku se ridică în șezut și privi flacăra, care tremura și scotea un fir subțire de fum.

Atmosfera de entuziasm din sat ținu chiar și după Anul Nou. Bărbații continuau să se adune într-o casă sau alta și să bea sake adus pe rând de fiecare, în timp ce femeile beau ceai și se înveseleau povestind.

Mergea vorba că un bătrân, după ce gustase zahăr alb, plânsese de fericire, spunând că acum putea muri împăcat.

De câte ori auzea că într-o gospodărie se fiersese orez, mama dădea din cap și se încrunta.

— Orice lucru se termină la un moment dat. Cine nu este cumpătat, o să ajungă cu siguranță să plângă mai târziu, spuse mama în șoaptă, ca pentru sine.

Ea își drămuia cu grijă orezul, pregătind de obicei o fiertură subțire, doar pentru Isaku și frații lui.

Chiar și în zilele când marea era liniștită se zăreau din ce în ce mai puține vapoare.

Transportul orezului se terminase aproape în întregime înainte de sfârșitul anului și vapoarele care navigau pe furtună erau foarte rare. La puțin timp după Anul Nou trecu un vapor mare, ce aparținea fără îndoială domeniului

feudal, socotind după emblema mare imprimată în mijlocul pânzelor, ce dispăru în umbra promontoriului, unduindu-se pe valuri.

La sfârșitul lunii ianuarie, Kura născu o fetiță. Taikichi, care își dorise un băiat, fu dezamăgit la început, dar îi trecu supărarea, după ce primi de la conducătorul satului orez, sake, precum și numele fetiței: Tama[7].

Isaku merse împreună cu mama sa, care ținea în mână un bol cu un pumn de orez, acasă la Taikichi. Intrarea era decorată cu o ghirlandă de paie, iar bebelușul dormea lângă Kura, întinsă pe o rogojină de tatami, împrumutată de conducătorul satului. În fața bebelușului erau așezate darurile. Mama lăsă și ea bolul, apoi își împreună mâinile a rugăciune. Se spunea că spiritele strămoșilor morți se întorceau de dincolo de mare și sălășluiau în pântecele femeilor. Fetița născută de Kura era așadar spiritul unui strămoș reîntors, de aceea membrii familiei se adunau și îi ofereau daruri.

Isaku se așează împreună cu mama sa la marginea vetrei înconjurată de rude, care se felicitau între ele și își turnau din sake-ul primit. Mama se uita din când în când către copila nou-născută, de parcă și-ar fi adus aminte de Teru, fetița care îi murise cu un an înainte. Pentru reîncarnare se spunea că era nevoie să treacă mult timp, așa că Teru era probabil în acea perioadă de liniște dată de moarte.

Rudele spuneau că *o-fune-sama* venise pentru că femeia însărcinată care făcuse rugăciunile fusese Kura și se bucurau că fetiței îi fusese pus numele chiar de conducătorul satului.

— Tama e fericită, pentru că s-a născut când avem orez de la *o-fune-sama.* Dacă o să mănânce orez, o să crească puternică și n-o să se îmbolnăvească, spuse cineva din familie și ceilalți încuviințară.

Așa cum stătea întinsă, Kura zâmbi bucuroasă.

Făcutul sării continua, iar lui Isaku îi veni rândul să aibă

7 Piatră prețioasă. *(n. tr.)*

grijă de focuri pe plajă într-o noapte cu viscol. În zori, după ce stinse focurile de sub cazane, văzu niște femei coborând pe plajă, cărând găleți din lemn. Printre ele era și Tami.

Isaku se uita cum femeile scobeau sarea din cazane și o puneau în găleți. Privirea îi aluneca, fără să vrea, la trupul lui Tami. I se părea că se subțiase la față și se mai înălțase. Era suplă, dar șoldurile i se arcuiseră. Începuse să capete rotunjimi feminine.

Lui Isaku i se acceleră respirația. Știa că Taikichi o întâlnise pe Kura pe munte și se culcaseră împreună; ar fi vrut și el să aibă o astfel de ocazie cu Tami. Dar i se părea că Tami era o ființă de care nici nu se putea apropia, iar dacă s-ar fi întâlnit pe cărarea de munte n-ar fi îndrăznit nici măcar să-i vorbească.

Tami puse cobilița cu găletile pline cu sare pe umeri și porni prin ninsoare spre casa conducătorului satului. Isaku stinse jarul din baracă și urcă de pe plajă pe drum. Făcutul sării nu mai avea rost acum, întrucât nu se mai vedeau vapoare trecând. Satul era acoperit de zăpadă. În frigul aspru, Isaku și ceilalți din familie se încălzeau uneori stând cu spatele la focul din vatră. Rogojina atârnată la intrare era înghețată bocnă dimineața și trebuia bătută cu un băț ca să se urnească.

Februarie a adus mai puține zile geroase, iar marea se mai liniștise. Când cei care fuseseră pe munte au vestit că înfloriseră prunii, conducătorul satului hotărî să înceteze făcutul sării. Anotimpul lui *o-fune-sama* se sfârșise.

6

Pe zi ce trecea, primăvara își făcea din ce în ce mai mult simțită prezența, iar zăpada ce acoperea satul începu să se topească. De fiecare dată când ninsoarea depusă pe acoperișuri se prăbușea, casele se cutremurau ușor. În urma ei, din acoperișurile ude, de paie, se ridicau aburi.

Figurile oamenilor se înseninaseră odată cu sosirea primăverii. Pe măsură ce se încălzea, peștii veneau mai aproape de mal, iar pe țărmul stâncos începuseră să apară scoicile. Fiecare gospodărie avea rezerva ei de orez, cerealele nu lipseau nici ele, iar dacă puneau la socoteală și bunătățile mării, aveau să se bucure de mese cu atât mai îmbelșugate.

Isaku observase și el schimbarea de pe chipurile oamenilor din sat. Asprimea le dispăruse, iar ochii lor aveau o strălucire senină. Unii bărbați pufăiau tutun, stând la soare în fața casei, iar alții zăceau întinși pe plajă.

Isaku surprinse o conversație între câțiva săteni despre mersul în satul vecin ca să vândă sare. Un alt bărbat între două vârste, cu care se întâlni pe drum, îi șopti privind cu ochi galeși către poteca de munte:

— Oare și anu´ ăsta o să trebuiască să mergem să vindem sare?

De obicei, la sfârșitul lunii februarie, sarea făcută în timpul iernii era dusă în satul vecin și dată la schimb pe cereale. Însă, cu sacii de orez primiți de fiecare gospodărie, sătenii nu ar mai fi fost nevoiți să vândă sare în schimbul unei cantități neînsemnate de cereale.

Sarea era grea, iar pentru ei era o muncă istovitoare să o care pe poteca de munte, până dincolo de creste. Unii se împiedicaseră și își fracturaseră picioarele, iar ca să ajungă în satul vecin era nevoie de trei zile, chiar dacă mergeau fără oprire din zori până-n asfințit.

Din familia lui Isaku, mama se alătura celor care mergeau și anul ăsta să vândă sare. Mama se încruntă și tăcu, când Isaku îi spuse:

— Se pare că mulți nu mai vor să meargă să vândă sare.

Într-o zi în care marea era agitată, sătenii se strânseră acasă la conducătorul satului, iar Isaku merse și el. Pridvorul era ticsit de bărbați și femei. Conducătorul satului se așezase la marginea vetrei. Bătrânul care stătea lângă el se ridică în picioare, veni în fața sătenilor și le spuse:

— Mâine în zori veți pleca să vindeți sare. Se pare că unii dintre voi nu vor să meargă, dar și nesăbuința are o limită. Ce vor spune cei din satul vecin dacă nu vă veți duce anul acesta, deși ați mers în fiecare an? Își vor închipui că am pus mâna pe ceva, dacă nu mai avem nevoie de cereale. O să se afle că am primit binecuvântările de pe *o-fune-sama.* La asta nu v-ați gândit?

Vocea bătrânului era plină de indignare.

Cei adunați în pridvor se schimbară la față și încuviințară spăsiți: „așa e!”

Bătrânul își roti privirea tăcut asupra capetelor sătenilor și continuă:

— Mâine-dimineață veți pleca negreșit! Nu veți lua la voi de mâncare decât găluște de mei și pește uscat. Să nu luați nici măcar un bob de orez. Trebuie să-i faceți să creadă că sunteți pe punctul de a muri de foame.

Acestea fiind spuse, bătrânul îi scrută încă odată cu privirea și se întoarse lângă vatră.

Sătenii se împrăștiară, iar Isaku se întoarse acasă. După ce transmise mamei hotărârea bătrânului, adăugă:

— Anul acesta mă duc eu!

— Cum o să care sarea un slăbănog ca tine? zise mama cu indignare.

Pe Isaku îl cuprinse același sentiment de rușine ca în ziua când nu putuse căra sacii de orez. Mama îi spusese râzând: „Blegule!”, dar acum, în cuvântul „slăbănog” simți

dispreț și furie.

A doua zi, mama se sculă la ceasul boului[8], pregăti găluștele de mei, le înfășură în foi de varec și puse alături câteva scrumbii uscate. Apoi, la ora tigrului[9], se încălță și plecă de acasă, ținând în mână un toiag gros.

Din fața casei, Isaku privea șirul de oameni care mergeau să vândă sare ce ieșea din casa conducătorului satului. Cerul începea să se lumineze. Cărând în spate sacii cu sare, oamenii înaintau încet sprijinindu-se în toiege. O zări și pe mama sa, care avea un prosop legat în jurul frunții. Din felul rigid în care-și mișca picioarele, înțelese cât de grea era sarea.

Soarele dimineții începuse să lumineze marea când convoiul o apucă pe cărarea de munte. În cele din urmă, coloana se făcu nevăzută în umbra pădurii, pe drumul unde, din loc în loc, se mai zăreau câteva urme de zăpadă.

După șapte zile, când era trecut de ceasul calului, șirul de oameni se întorcea pe același drum. Isaku se grăbi într-acolo, împreună cu alți săteni. Pesemne că și mulțimea încolonată îi zărise, pentru că se oprise. Lăsaseră jos bagajele, și se așezaseră pentru a-și trage sufletul. Isaku fugi degrabă către mama sa. La umeri, hainele îi erau pătate de sânge, iar bășicile sparte de la picioare erau acoperite de pământ amestecat cu sânge. Buzele îi erau uscate de parcă ar fi fost suflate cu făină, iar inima îi bătea puternic. Isaku, împreună cu alți săteni ajutară la căratul sacilor, folosind niște cobilițe. Mama și ceilalți coborâră drumul de munte, cu picioarele tremurându-le.

Sacii cu cereale fuseră puși grămadă în grădina casei conducătorului satului. Mama și ceilalți intrară în pridvor, târâindu-și toiegele, și se așezară în genunchi.

Isaku stătea în picioare în grădină, dar văzu că atmosfera din pridvor era apăsătoare. Toți cei de acolo aveau fețele crispate și i se adresau conducătorului. Acesta

8 În jurul orei 2 am. *(n tr.*)

9 În jurul orei 4 am. *(n. tr.)*

pălise.

În cele din urmă, Isaku și ceilalți înțeleseră ce se întâmplase. Cei care merseseră să vândă sare fuseseră luați la întrebări de doi bărbați, ce veniseră la negustorul care cumpăra sare, care era și năimitorul din satul vecin. Bărbații erau de la o asociație de armatori din cel mai sudic port al insulei, de unde plecau și veneau vapoarele care navigau spre apus, și ajunseseră în satul vecin ca să investigheze dispariția unui vapor cu o încărcătură de o mie două sute de *koku.* Aproape de sfârșitul anului trecut, vaporul părăsise portul pe un vânt favorabil, încărcat cu orez și vase de lut și faianță. La un moment dat, i-a surprins o furtună puternică, dar cei de la asociația de armatori nu s-au îngrijorat, întrucât căpitanul avea multă experiență și făcuse față de nenumărate ori mării dezlănțuite. Primăvara, vaporul ar fi trebuit să treacă prin reparații, iar lemnul putrezit și șuruburile ruginite urmau să fie înlocuite. Era un vapor vechi, în al treisprezecelea an de la fabricație și în popor i se spunea *Ubamaru*[10].

Era de așteptat ca vaporul să se fi deplasat spre nord, paralel cu coasta de vest a insulei, dar nu apăruse în portul de destinație și nici nu părea că s-ar fi adăpostit în altul; pur și simplu i se pierduse urma. Judecând după caracterul onest al căpitanului, era de neînchipuit să fi dispărut cu vaporul ca să-i fure încărcătura. Prin urmare, fie fusese împins de vânt departe în larg, unde se scufundase, fie fusese aruncat pe coastă și se zdrobise de mal.

Dacă vaporul ar fi fost izbit de țărm, o parte din încărcătură ar fi putut fi recuperată. Presupunând că zona în care ar fi eșuat era mărginită de țărmul de vest al insulei, asociația de armatori trimisese acolo doi oameni.

Momentul dispariției vaporului corespundea aproape întocmai cu perioada apariției lui *o-fune-sama,* însă dat fiind că vaporul care eșuase pe țărmul stâncos din sat avusese o încărcătură de doar trei sute de *koku,* era

10 *Bătrâna.* (*n. tr.)*

evident că bărbații căutau un alt vapor. Chiar dacă era vorba de un altul, exista pericolul ca o mare nenorocire să se abată peste sat, din moment ce bărbații umblau să dea de urma vaporului dispărut.

Figurile lui Isaku și ale celorlalți împietriseră. Se îngrămădiseră așezându-se pe jos, privindu-l pe conducătorul satului. Acesta se întoarse la marginea vetrei și schimbă câteva cuvinte, în șoaptă, cu bătrânii de vază ai satului. Lucrurile de pe *o-fune-sama* erau răspândite pretutindeni: lemnul vaporului fusese cărat în pădurea de pe munte, iar orezul și celelalte bunuri fuseseră împărțite fiecărei familii. Dacă bărbații ar fi venit în sat, conduși de cineva, și ar fi aruncat o privire prin case, ar fi fost ușor să le observe și să intre la bănuieli. Cu siguranță ar fi ieșit la iveală faptul că prădaseră vaporul naufragiat.

Adevărul ar fi fost adus la cunoștință fără îndoială și oficialilor, care ar fi dispus arestarea sătenilor și demararea unor investigații riguroase. Așa ar fi fost descoperit ritualul din vechime de atragere a lui *o-fune-sama.* Dacă s-ar fi întâmplat acest lucru, multe persoane, în frunte cu conducătorul satului, ar fi fost executate într-un mod barbar, femeile și copiii ar fi fost osândiți și ei, iar satul ar fi fost sortit pieirii. Faptul că bărbații de la asociația de armatori veniseră în satul vecin și, mai mult, îi întrebaseră pe cei care fuseseră să vândă sare despre vapor era o dovadă clară că satul făcea parte din zona în care ei presupuneau că ar fi naufragiat vaporul.

Figurile bărbaților ce vorbeau cu conducătorul satului păliră dintr-odată, iar unora dintre ei începură să le tremure genunchii. Privindu-i, Isaku simți că și pe el îl apucă brusc tremuratul.

Conducătorul satului, mic de statură, îi spuse ceva bătrânului înalt, care încuviință, se ridică în picioare și se apropie de săteni.

— Ascultați cu atenție! Ascundeți degrabă toate bunurile primite de la *o-fune-sama* pe munte, fără să păstrați nimic.

Înainte de toate grăbiți-vă și cărați-le! Baraca o s-o construiți după aceea, spuse bătrânul cu o voce ascuțită.

Sătenii își plecară capetele, se ridicară și se întoarseră degrabă la casele lor.

Isaku își urmă mama, care se ridică în picioare. Mergea târâindu-se, sprijinindu-se în toiag. Se gândi că mama sa, cu pielea sfâșiată la umeri și la picioare, cărase, fără odihnă, sacii de orez, și se simți foarte rușinat de cât de sfrijit era.

Mama lui Isaku intră în casă, se opri în fața unui sac de orez din pridvor, se aplecă și îl ridică pe umeri. Era destul de greu, iar picioarele i se clătinau, în timp ce ieșea pe ușa din spate. Isaku o urmă, ținând în mâini vasul cu ulei de semințe și o găleată cu sos de soia.

Mama urca cu pași apăsați poteca îngustă spre muntele din spatele satului, mișcându-se anevoie. Se oprea din când în când ca să-și tragă sufletul, după care pornea din nou. Lui Isaku îi era teamă ca nu cumva să se prăbușească din pricina greutății.

Mama se abătu de la drum și intră în pădure. Într-o poieniță, pe o pantă dinspre apus, unde razele soarelui se strecurau printre copaci, înfloriseră piersicii. Lăsă jos sacul, la umbra unei stânci mari, se așeză să se odihnească, fără să-și șteargă măcar sudoarea care i se prelingea pe față.

— Taie câțiva copaci cu toporul și fă o temelie, spuse mama, ridicându-se și pornind înapoi spre cărarea de munte.

Isaku se întoarse acasă, luă o găleată plină de sake, toporul și un cuțit cu lama lată și merse iarăși în pădure. Doborî un copac cu toporul, îndepărtă crengile cu cuțitul și apoi îl puse la adăpostul stâncii. Când reuși să înșire câteva trunchiuri de copac, mama așeză sacii peste ele. Aproape de seară stivuiră și ultimul sac, cel de-al optulea, din care folosiseră deja orez, iar Isaku acoperi grămada cu o pelerină de ploaie din paie și câteva rogojini.

În acea noapte mama făcu temperatură mare. Isaku îi puse plante medicinale pe umeri și picioare, unde i se sfâșiase pielea, dar din răni începuse să-i curgă puroi. Mama strângea din dinți de durere și din când în când gemea.

A doua zi dimineață, Isaku pregăti o fiertură de legume și le dădu să mănânce mamei – întinsă încă în așternut fratelui și surorii mai mici, apoi plecă pe munte împreună cu Isokichi. Acolo, puseră niște bușteni unul peste altul, încercând să facă o baracă. Pentru ca ploaia și rouă să nu pătrundă până la orez, deasupra lor așezară un strat de ierburi. Razele soarelui se strecurau printre copaci până la acoperiș.

Când se întoarseră acasă, mama prăjea boabe de soia, așezată la marginea vetrei.

— Ești încă trează? o întrebă Isaku îngrijorat, dar ea tăcu.

Avea fața palidă, obrajii lăsați, iar picioarele îi erau umflate și învinețite.

Isaku luă dintr-un colț din pridvor plantele medicinale și le puse lângă mama sa.

— Mergi la conducătorul satului și înștiințează-l că ați dus pe munte tot orezul din casă, până la ultimul bob, și ați făcut și baraca, spuse mama, amestecând întruna boabele de soia puse la prăjit.

Isaku încuviință și ieși din casă. La apus, cerul era de un roșu aprins, iar marea strălucea. Culoarea cerului îl duse cu gândul la sângele marinarilor uciși.

Isaku mergea grăbit pe drumul din sat.

Din acea zi, peste sat se așternu o tăcere sinistră. Era perioada în care marea aducea atâtea la mal, dar nimeni nu se ducea să adune nimic; nici copiii nu mai ieșeau să se joace pe uliță. Mama lui Isaku își oblojea rănile în timp ce usca cerealele aduse din satul vecin sau țesea la război.

Isaku repara uneltele de pescuit și, uneori, de la poarta din spatele casei cerceta poteca de munte ce ducea în

satul vecin sau scruta întinsul mării. Bărbații de la asociația de armatori ar fi trebuit să vină fie traversând creasta muntelui, fie cu o barcă de-a lungul țărmului. Fusese vorba să stea cineva de pază lângă trecătoare sau pe promontorii, dar renunțaseră, întrucât unii fuseseră de părere că ar fi trezit bănuieli dacă ar fi fost observați.

Isaku îi auzi întâmplător pe niște bărbați din sat vorbind despre metodele înfiorătoare de pedeapsă. Oamenii erau legați cu sfoară, târâți prin sat și apoi atârnați cu capul în jos și împunși cu sulița până le ieșeau toate măruntaiele. Sau erau crucificați, după ce erau tăiați cu fierăstrăul. Dacă se afla că prădaseră încărcătura și îi omorâseră pe marinari, cu siguranță și ei ar fi fost omorâți prin aceste metode crunte.

Un singur drum ducea afară din sat, iar pentru a merge în satul vecin trebuia să apuci pe această potecă îngustă de pe coasta muntelui, să treci câteva văi și să traversezi trecătoarea. Isaku își condusese tatăl când se vânduse în robie. Era prima dată când ajungea în satul vecin, iar impresia pe care i-o lăsase fusese atât de puternică, încât se întorsese năucit.

Case înșirate una după alta, magazine unde se vindeau tot felul de lucruri sau construcții cu două etaje, pentru a-i găzdui pe negustori. Străzi pline de oameni, care se plimbau de colo-colo; boi împovărați de bagaje, așa cum auzise din poveștile celorlalți, dar nu întâlnise niciodată, în port, în afara bărcilor de pescuit, se vedeau și vapoare de marfa. Isaku nu stătuse o clipă locului, voia să vadă cât mai multe și obosise teribil. Dormise o noapte în casa celui care făcuse intermedierea și se întorsese acasă. Nu putea uita liniștea profundă pe care o simțise când, de pe poteca de munte, zărise satul în vale. Avusese atunci certitudinea că locul lui nu era niciunde altundeva decât în acel sat.

De când auzise că bărbații de la asociația de armatori erau pe urmele vaporului dispărut, satul vecin devenise pentru Isaku un loc straniu și înfricoșător. Făcea și el parte

din insulă, care la rândul ei aparținea ținutului ce se întindea la nesfârșit dincolo de mare, însă avea legile lui, diferite de cele care se transmiseseră din vechime în satul lui Isaku.

O-fune-sama venea când și când, asemenea bancurilor de pești ce invadau țărmul, luându-i prin surprindere, sau asemenea unei cantități foarte mari de ciuperci sau plante comestibile ce erau adunate de pe munte. *O-fune-sama* era binecuvântarea oferită de mare, prin care locuitorii satului reușeau întrucâtva să amâne foametea. Dacă pentru săteni sosirea lui *o-fune-sama* era cea mai fericită întâmplare, pentru cei din satul vecin și din alte ținuturi era de rău augur, precum o pedeapsă necruțătoare. Dacă nu ar fi fost *o-fune-sama,* satul ar fi dispărut de mult de pe fața pământului și ar fi devenit doar un loc stâncos. Strămoșii lor trăiseră pe acele meleaguri, iar ei reușeau să-și ducă viața numai mulțumită lui *o-fune-sama.*

Se spunea că morții din sat se duceau dincolo de mare, iar spiritul lor sălășluia peste ani în pântecele femeilor din sat. Acele spirite nu se puteau întoarce în afara satului lor. Dacă s-ar fi întors într-un ținut cu legi diferite, unde ceea ce la ei era bine era considerat rău, ar fi ajuns să rătăcească pentru totdeauna.

Isaku știa că atunci când avea să-și facă familia lui, urma să meargă în satul vecin să vândă sare, dar, dacă s-ar fi putut, n-ar fi vrut să mai calce pe-acolo. Tot ce voia era să rămână în satul lui, bine organizat și cu legi împământenite, transmise din generație în generație.

Uneori se gândea la propria moarte, când trupul îi va fi fost ars, iar oasele îngropate. Spiritul lui avea să facă o lungă călătorie, îndreptându-se spre acel loc îndepărtat, unde se adunau și spiritele celor morți din celelalte sate. Sălașul sufletelor era undeva pe fundul mării, iar ele toate erau strălucitoare și transparente. Alge în culori vii, o sumedenie, clătinându-se asemenea unei păduri, iar printre stâncile subacvatice, scoici în formă de ghindă și

alte scoici viu colorate, ca niște sidefuri. Pâlcuri de pești cu solzi argintii, înotând și schimbându-și dintr-odată direcția, precum fulgii de nea plutind în aer. Adâncul mării era mereu liniștit, iar temperatura apei neschimbată. Spiritele păreau niște meduze în hainele lor transparente, iar părul lor era strălucitor. Zâmbeau tot timpul și nu scoteau niciun cuvânt. Erau cuprinse de liniștea profundă a morții. Printre ele se aflau bunica lui, pe care nu și-o amintea decât vag, și sora lui mai mică, ce murise în urmă cu doi ani, la sfârșitul anului. Cei care stăteau în spatele lor trebuie să fi fost strămoșii lui.

Isaku se apropie de ei și se așează lângă Teru. Dintr-odată, observă că și hainele lui deveniseră transparente, iar fața îi era luminată de un zâmbet blajin. Avea o stare de bine și o căldură îl învăluia din interior.

Uneori, unele spirite se îndepărtau legănându-se, iar cele din spate le urmăreau cu privirea. Acele spirite veneau în sat să se reîncarneze și sălășluiau în pântecele femeilor, prin unirea trupească dintre bărbat și femeie. Când veneau să se reîncarneze? Se zicea că trebuie să treacă o vreme de la moartea lor.

Isaku nu avea nicio îndoială că și el fusese un spirit reîncarnat, ce sălășluise în pântecele mamei sale. Ținutul spiritelor de dincolo de mare nu era doar rodul imaginației lui. Și-l amintea foarte bine pentru că odată fusese și el acolo.

Nu îi era teamă de moarte, pentru că știa că există un loc unde după aceea își va găsi liniștea. Dar credea că sufletul lui nu putea ajunge la locul de odihnă veșnică al celor din sat, dacă avea să fie luat cu forța de acolo și omorât în altă parte. Fără îndoială, spiritul lui ar fi fost osândit în Iadul înțesat de morți necunoscuți, cu priviri feroce.

Dacă oamenii de la asociația de armatori ar fi venit în sat și ar fi aflat că ei prădaseră încărcătura vaporului naufragiat, ar fi fost arestați, omorâți și nu s-ar mai fi putut

bucura pe deplin nici măcar de liniștea de după moarte. Isaku se ruga ca acești oameni să nu apară niciodată.

Pe munte zăpada începuse să se topească și casele din sat se cutremurau ușor de fiecare dată când se auzea câte o avalanșă. Pârâul ce trecea prin sat se umflase și curgea cu repeziciune.

Pe la începutul lunii martie se topi și zăpada de pe versanți. Doar crestele mai purtau strălucirea de nea. Pe cărarea de munte nu se vedea nici țipenie, iar pe mare, niciun vapor.

Conducătorul satului îi adună pe bătrânii de vază și, după ce se consultă cu ei, hotărî să trimită doi bărbați în satul vecin. Scopul lor era să afle mai multe despre cei de la asociația de armatori și dacă asupra satului lor plana vreo bănuială.

A doua zi, dis-de-dimineață, sătenii urcară poteca de munte, ducând în spate desăgi pline cu pește uscat, ca și cum s-ar fi dus să-l vândă. Erau voinici și dispăruseră degrabă în umbrișul pădurii.

Sătenii își petreceau zilele în liniște, așteptând întoarcerea bărbaților. Aceștia reveniră după cinci zile, înainte de apusul soarelui și merseră degrabă la conducător. Isaku, împreună cu alți săteni stăteau în fața casei.

Veștile aduse îi liniștiră pe conducătorul satului și pe ceilalți bătrâni. Bărbații fuseseră la casa negustorului, unde dăduseră la schimb peștele uscat pe cereale și întrebaseră, în treacăt, despre oamenii de la asociația de armatori, care înnoptaseră în casa negustorului. Din spusele acestuia, bărbații se întorseseră într-un port din sudul insulei, la un armator. Încercaseră să afle mai multe de la căpitanii navelor care veneau în port și de la cei care veneau din satele de pe linia țărmului despre vaporul dat dispărut, dar fără succes.

— Și-au zis că pesemne a fost luat de un vânt neprielnic

și s-a scufundat. Au renunțat și au plecat, spusese negustorul cu nepăsare.

Vestea ajunsese și la Isaku și la cei adunați în fața casei conducătorului. Sătenii răsuflaseră ușurați. Pericolul ca satul să fie lovit de o mare nenorocire dispăruse. Cu toate acestea, conducătorul nu le îngădui să aducă orezul ascuns în pădure înapoi la casele lor. Hotărî că trebuie să fie vigilenți încă o vreme, pentru orice eventualitate.

Fețele oamenilor din sat se însuflețiseră din nou. Dar, din când în când, tot mai aruncau câte un ochi spre drumul de munte, sau scrutau largul mării, de parcă le-ar fi intrat în obișnuință.

La mijlocul lunii martie, pe plajă se ținu ceremonia de rugăciune pentru un pescuit îmbelșugat și în acea zi conducătorul satului le dădu permisiunea de a-și lua înapoi sacii de orez. Seara, sătenii gătiră orezul mult așteptat. Mama lui Isaku făcu aceeași fiertură moale de orez. El și mama băură și puțin sake.

A doua zi, Isaku ieși cu barca pe mare, împreună cu Isokichi. La început n-au prins decât plevușcă, apoi, din aprilie, au dus acasă o sumedenie de sardine mari, pentru că începuseră migrația. Însă cei doi nu puteau pescui împreună, pentru că li se încurcau firele, așa că Isaku îi încredință vâsla lui Isokichi, iar el doar pescuia. Cum Isokichi nu era îndeajuns de priceput, Isaku lua el vâsla când se apropiau de țărmul stâncos și îndepărta barca spre larg. Lui Isokichi îi crăpaseră mâinile și începură să sângereze.

Sardinele erau mai numeroase decât de obicei și din barcă se vedeau pâlcuri de solzi strălucitori, mișunând cu repeziciune. Culoarea mării se schimba în locul unde sardinele se strângeau grămadă, iar uneori suprafața apei, pe porțiuni întinse, părea că clocotește. Dacă agăța câteva cârlige de câteva fire și le lăsa în apă, se mișcau imediat. În aproape toate găsea prinse sardine și era o adevărată muncă să le scoată din ele.

Seara, când se întorceau la mal, puneau sardinele în găleți de lemn și le duceau acasă, unde mama le înșira pe o țepușă și le frigea. Peștele mustea de grăsime și se ridicau flăcări de fiecare dată când cădea câte o picătură pe foc. Pentru Isaku, sardinele fierbinți erau o delicatesă nemaipomenită.

Mama despica sardinele, iar sora mai mică a lui Isaku, Kane, o ajuta să le înșire pe sfoară, pentru a le pune la uscat.

Vremea se încălzi, iar muntele era acum verde de la frunzele copacilor.

Bărbații din sat își scoaseră bărcile pe mare în același timp, dar ceva parcă se schimbase față de anul trecut. De obicei, plecau la pescuit în zori, iar acum unele bărci se îndepărtau de țărm abia după ce razele soarelui se oglindeau în apă. Terminau pescuitul devreme, grăbindu-se să se întoarcă la țărm când soarele începea să asfințească. Unii bărbați nu mai ieșeau deloc cu barca, pe motiv că nu se simțeau bine.

— Delăsarea este cel mai îngrozitor lucru la oameni, bombănea mama în timp ce punea lemne peste focul din vatră.

Bărbații care nu mai dădeau atenția ce se cuvenea pescuitului se mulțumeau cu mâncarea adusă de *o-fune-sama* și își pierduseră entuziasmul de a mai da la pește. Foloseau tot peștele prins pentru hrana familiei și nu simțeau nevoia să pună deoparte pentru a-l schimba pe cereale. Din fericire, pescuitul de sardine era îmbelșugat în acel an și puteau să prindă destul de multe, chiar dacă petreceau mai puțin timp pe mare. Erau zile în care unii săteni nici nu mai ajungeau la pescuit.

Isaku ar fi vrut și el să se odihnească, dar, când se gândea la ce ar fi zis mama sa, nu îndrăznea.

Marea era liniștită, dar uneori o ploaie măruntă ca un fum cădea zile în șir. Însă Isaku și Isokichi ieșeau chiar și atunci pe mare. Mama săpa grădina și planta semințe de

legume. De pe mare se zăreau pălăriile de paie ale femeilor ce lucrau pe terenul în trepte amenajat în pantă, iar Isaku își îndrepta adesea privirea către bucata de pământ a familiei lui Tami.

La jumătatea lunii aprilie, un bărbat dintr-o barcă ce plutea în apropiere îl strigă pe Isaku și îi făcu semn către cărarea de munte.

Văzând figura gravă a bărbatului, Isaku își întoarse privirea spre potecă, din poziția în care era, cu undița în mână. Simți că-l străbat fiori reci. Două siluete, ce păreau a fi bărbați, se îndreptau încet către sat. Erau departe și Isaku nu-și putea da bine seama, dar avea impresia că se uită spre el. Se gândi că erau bărbații de la asociația de armatori. Se spunea că plecaseră, renunțând să mai caute vaporul dispărut, dar de fapt poate că nu se dăduseră bătuți, ci se întorseseră iar în satul vecin și apucaseră pe drumul de munte, spre satul lor. Sacii de orez și toate celelalte bunuri erau în casele sătenilor. Dacă bărbații ar fi dat peste acele bunuri, care nu aveau nicio legătură cu satul, și-ar fi dat seama că ei prădaseră vaporul.

Isaku începu să tremure din tot corpul.

Se uită înapoi. Cei din bărcile mai îndepărtate își îndreptaseră și ei privirea către poteca de munte.

Isaku își ridică din nou ochii spre drum. Siluetele celor doi se făcuseră nevăzute în umbra pădurii de la marginea drumului.

Bărcile începuseră să se îndrepte degrabă către țărm. Isaku le urmă, luând vâsla din mâinile lui Isokichi pentru a înainta cu mai mult avânt. Nu mai era timp să mute sacii cu orez în pădure, dar se gândea că trebuie să-i ascundă, acoperindu-i măcar cu rogojini de paie.

Bărcile ajunseră pe rând la mal. După ce ridică barca pe plajă, Isaku o rupse la fugă spre casă. Femeile și copiii pe care-i întâlnea de obicei pe țărmul stâncos dispăruseră.

Ajuns într-un suflet acasă, Isaku văzu că mama sa acoperise deja sacii de orez cu rogojini și deasupra lor

stivuise lemne de foc. Împreună luară vasele și gălețile cu sake, zahăr alb și sos de soia, ieșiră pe ușa din spatele casei și le puseră într-un desiș de bambus.

Din umbra casei, Isaku stătea cu ochii pe drumul de munte. Vârfurile copacilor se legănau în bătaia vântului, iar lumina soarelui se strecura printre ramuri. Nu se auzea decât sunetul valurilor. În sat se lăsase o tăcere adâncă. Sătenii așteptau în casele lor, ghemuiți de frică.

Printre trunchiurile copacilor se zări o mișcare și, nu după mult timp, cei doi bărbați se iviră la marginea cărării. Unul din ei se sprijinea într-un toiag lung, iar celălalt îl ajuta să coboare. Bărbatul cu toiagul avea un picior tăiat de la genunchi. În ochii lui Isaku apăru o bănuială. Cei doi nu se potriveau cu imaginea celor de la agenția de armatori. Nu ar fi trimis ei în sat un olog. Mai mult, hainele lor erau extrem de sărăcăcioase, aproape niște zdrențe.

După ce coborâră cărarea, bărbații se opriră și priviră când satul, când marea, apoi se prăbușiră în genunchi. Tresăltau de parcă ar fi plâns în hohote. Mama lui Isaku ieși din casă și porni către ei. Isaku o urmă. Alți bărbați și femei începură să iasă și ei din case și să se îndrepte spre cărarea de munte. Isaku, văzând că sătenii se apropiau, nu mai avu nicio urmă de suspiciune față de cei doi bărbați. O femeie alergă către bărbatul ce se sprijinea în toiag și-l îmbrățișă.

— Se pare că s-a întors cineva din robie, spuse mama, luând-o dintr-odată la fugă.

Tatăl lui Isaku mai avea aproape un an, deci nu putea fi el. Isaku le ieși în întâmpinare împreună cu mama sa și ceilalți săteni.

Se auzeau plânsete. Cei doi bărbați stăteau jos, în mijlocul lor, cu fețele stacojii și cu obrajii trași. Isaku nu îi știa pe niciunul din ei. Ambii păreau să aibă peste patruzeci de ani, unul albise, iar celălalt chelise aproape complet.

Cei doi bărbați, ajutați de ceilalți săteni, urcară panta ce

ducea către casa conducătorului.

Se întorceau după o perioadă de robie de zece ani. Sătenii erau uimiți cât de mult îmbătrâniseră, iar asta era o dovadă grăitoare a muncii necruțătoare din robie. Bărbatul care se sprijinea în toiag fusese la tăiat copaci în pădure pe o zăpadă mare și căzuse de pe o stâncă pe când transporta lemnele la vale. Se lovise la cap și își pierduse cunoștința. Văzând că nu se mai întoarce, câțiva oameni l-au căutat, temători, și l-au găsit după două zile, îngropat în zăpadă până la brâu. Rănile pricinuite de cădere i se vindecaseră, dar piciorul stâng, care fusese acoperit de zăpadă, începuse să i se cangreneze de la vârf. Întrucât putea să moară, i-l amputaseră de la genunchi. Avusese mare noroc că reușise să supraviețuiască și să se întoarcă viu în sat.

Tatăl lui Isaku își săvârșea perioada de robie în același port în care fuseseră cei doi, așa că, în acea seară, mama se duse să-i întrebe dacă era bine-sănătos. Se întoarse după vreo jumătate de oră, își turnă o cupă de sake și se așeză lângă vatră.

Isaku se neliniști când văzu expresia de îngrijorare de pe chipul ei. Poate că bărbații îi dăduseră vești proaste despre tatăl său. Poate că murise deja, cine știe din ce pricină. Se apropie cu teamă de mama sa, care lua o gură de sake.

— Ai aflat ceva despre tata?

— Că e bine… răspunse mama încet, fără să-și ia privirea de la focul din vatră.

Isaku se liniști și se așeză la marginea vetrei.

— Muncește de-și rupe oasele, că până și cei de la agenție l-au luat la ochi. Îi încurajează pe cei care s-au dus în robie din sat. Însă își face griji pentru noi, cei de-acasă, și speră că suntem bine cu toții…

Mama mai luă o gură de sake. Se gândea probabil la moartea mezinei Teru. Regreta amarnic că nu putuse face nimic. Neputința ei i se părea, poate, de neiertat și încerca

să-și aline supărarea cu sake.

Isaku privea țintă la focul din vatră, în tăcere. Și-o imagina pe Teru, în adâncul apelor de dincolo de mare, în haine transparente, stând în picioare și zâmbind blajin. Moartea lui Teru fusese mai presus de puterea mamei și, deși murise de mică, se părea că atât îi fusese dat să trăiască. Chiar dacă murise, Teru nu era câtuși de puțin singură, era înconjurată de spiritele strămoșilor, în locul plin de liniște din adâncul mării.

— Tata se va întoarce primăvara viitoare. Mai avem puțin de îndurat, spuse Isaku în timp ce puse încă un lemn pe foc.

Mama tăcu și îi întinse încet bolul cu sake.

Luându-l, Isaku simți că se încălzește. Pentru prima dată de când tatăl său plecase în robie, i se păru că mama îi arăta afecțiune și că vede în el un om pe care se putea baza.

Luă o gură de sake, apoi îi înapoie bolul.

Isokichi se întoarse de pe o parte pe alta, vorbind în somn. Cu bolul de sake în mână, mama rămase cu privirea la chipul lui Isokichi, luminat palid de focul din vatră.

Sezonul sardinelor se sfârși și veni cel al calamarilor. În fiecare gospodărie se muncea de zor pentru a-i desface și pune la uscat. Atmosfera de delăsare de care se molipsiseră o parte dintre locuitorii satului după primirea binecuvântărilor de pe *o-fune-sama* se risipi ușor-ușor, iar sătenii își intrară în propriul ritm al vieții, dictat de succesiunea anotimpurilor.

Când marea era liniștită, în zori bărcile se îndepărtau de la mal rând pe rând, iar pe țărmul stâncos, din loc în loc, femeile și copiii adunau scoici și alge.

Când marea era agitată, Isaku se îndeletnicea cu repararea bărcii, pe plajă. Unul dintre bărbații care se întorseseră din robie coborî pe plajă, își înfipse toiagul în nisip, se așeză și privi țintă spre largul mării.

Isaku se opri din lucru, se apropie și se așeză pe vine lângă bărbat, apoi rosti numele tatălui său și îi spuse cine era.

Bărbatul îl privi cu multă bunăvoință.

— Se pare că tata e bine-sănătos… spuse Isaku, cercetându-l cu privirea.

— E bine. Are un trup de oțel, nici măcar nu răcește.

Isaku încuviință la auzul cuvintelor bărbatului.

— Munca în robie trebuie să fie foarte grea.

— Este. Noi am fost cumpărați ca să muncim, așa că cei care ne-au tocmit ne puneau la muncă grea. Dacă muream, ei erau în pierdere, așa că mâncarea cel puțin nu ne-a lipsit.

Bărbatul își aminti de asprimea muncii din port și își încruntă fruntea brăzdată de riduri.

— Se pare că tata își face griji pentru noi, cei de acasă.

— A vorbit despre voi numai când am plecat din port. De obicei, nu spunea nimic. Probabil că îi era teamă ca ceilalți să nu-și piardă curajul. Are mare grijă de sătenii aflați acolo.

Bărbatul privi din nou spre mare.

Părul alb îi flutura în bătaia vântului, iar peste piciorul tăiat de la genunchi se așternuse nisipul. Cei zece ani de robie îi măcinaseră trupul.

— Sunt fericit că m-am întors după ce a venit *o-fune-sama.* Am mâncat orez, am băut sake, mi-au dat să fumez. Conducătorul satului m-a sfătuit să mă odihnesc o vreme, dar vreau să ies pe mare, după ce mă înzdrăvenesc, spuse bătrânul cu ochii sclipindu-i de nerăbdare.

Isaku se gândea cât de mult s-ar fi bucurat tatăl său dacă ar fi știut că *o-fune-sama* sosise în sat. Nu doar el, ci și ceilalți oameni vânduți în robie ar fi răsuflat ușurați, dacă ar fi știut că cei lăsați acasă scăpaseră de foamete.

Isaku și bărbatul de lângă el priviră în larg.

După câteva zile, bărbatul cu care se întorsese din robie muri. Cei din familie îl găsiseră rece, în rogojina unde

dormea. Murise liniștit, în somn. Fie din pricina sentimentului de destindere, după eliberarea de povara muncii, fie din cauza stomacului slăbit, căruia poate nu-i priiseră orezul și celelalte bucate.

La priveghi, jeluirea bărbatului șchiop stârni lacrimile sătenilor. De când plecaseră din port și până când ajunseseră în sat, dormind sub cerul liber, cel mort avusese grijă de bătrânul ce se sprijinea în toiag, ajutându-l să treacă peste munți și văi. Își aducea neîncetat aminte și se tânguia:

— Eu trebuia să fi murit, spunea bătrânul, în timp ce se agăța de trupul legat de stâlpul mortului și nu-i mai dădea drumul.

În ziua următoare corpul neînsuflețit fu pus în coșciug și dus la cimitir. Bărbatul cu piciorul tăiat urcă poteca de munte, sprijinindu-se în toiag, și plânse, așezat în fața coșciugului pe care îl mistuiau flăcările.

Sătenii începură perioada de doliu. Unii spuneau că era o fericire pentru cel care murise, pentru că-și dăduse ultima suflare în satul lui. Mulți sfârșeau în robie, dar el murise împăcat. Reușise să-și revadă satul și familia.

Verdele copacilor deveni și mai aprins, iar razele soarelui mai arzătoare. Roiuri de muște se adunau pe calamarii puși la uscat.

Ca în fiecare an, femeile plecară să vândă calamari uscați în satul vecin, iar mama lui Isaku se alătură și ea convoiului. Printre femei erau și doi bătrâni de vază din sat, care, la întoarcere, îi transmiseră conducătorului satului că nicio bănuială nu era îndreptată asupra lor.

Peste sat se așternuse liniștea. Din când în când, se zărea trecând câte un vapor, iar sătenii îl urmăreau acum cu privirea, fără să se mai teamă. Când începură să se prindă tot mai puțini calamari, sosi anotimpul ploios.

Într-o zi când marea era învolburată, Isaku plecă dis-de-dimineață cu Isokichi pe muntele din spatele satului. Printre norii groși se strecura o geană de lumină ce cădea

chiar pe cărarea de munte. Pentru a decoji tei, trebuiau să pătrundă în inima pădurii. Pe *o-fune-sama* nu găsiseră și țesături, iar din fiecare gospodărie cineva mergea pe munte să adune coajă de tei. Până la începutul primăverii, mama țesuse o haină pentru tatăl lor, dar voia să facă câte una și pentru copii.

Isaku legă mare parte din coaja de tei de cadrul de cărat, iar ce rămase i-o puse lui Isokichi în spate.

Ieșiră din pădure și coborâră cărarea de munte. Păsările ciripeau neobosite și privighetorile cântau. Soarele era încă sus pe cer, iar Isaku era mulțumit că terminase lucrul mult mai devreme decât se gândea, deoarece Isokichi muncise cot la cot cu el.

Isaku simți că i se uscase gâtul și vru să se odihnească pe malul pârâului din apropiere. Îl chemă pe Isokichi, își dădu jos legătura din spate și coborî panta, călcând din piatră-n piatră. Susurul apei se auzea din ce în ce mai aproape, iar printre trunchiurile copacilor se zărea pârâul strălucitor.

Isaku se opri. Pe malul pârâului se deslușeau niște umbre de om. Isokichi le observă și el și le urmări printre trunchiurile copacilor. O fată cu părul prins în coadă și un băiat mic de statură stăteau aplecați peste mal, cu spatele la ei. Trupul lui Isaku se aprinse. Fata era, negreșit, Tami.

Cum nu mai putea da înapoi, coborî panta.

Tami își întoarse privirea, iar băiatul făcu și el la fel. Era fratele mai mic al lui Tami, în vârstă de patru ani. În ochii lui Tami plutea o umbră de neîncredere. Isaku se apropie, zâmbind forțat. Fratele mai mic al lui Tami îl privi cu ochi blânzi, în timp ce Tami nici nu se clinti. Lângă ei erau două coșuri cu muguri subțiri de bambus, pe care îi adunaseră din pădure.

Isaku se aplecă peste mal, la o oarecare distanță, luă apă în căușul palmelor și bău. Gândindu-se la Tami, nici nu simți cât de rece era apa.

Isokichi se apropie de cei doi pentru a vorbi cu ei. Isaku

înmuie pânza de la brâu în apă ștergându-și sudoarea.

— I s-a desprins o unghie de la picior, îi spuse Isokichi lui Isaku, după ce se întoarse.

Tami stătea cu un picior în apă, răcorindu-l.

Isaku se ridică și începu să urce panta în fugă. Când ajunse pe cărarea de munte, dădu peste o bucată de teren plat, cu niște tufișuri. Cândva adunase de acolo sunătoare împreună cu tatăl său. Luă câteva plante din mers, se întoarse cu pași repezi pe malul râului și i le înmână lui Isokichi, zicându-i:

— Du-te și spune-i să le frece bine și să le pună pe rană. O să oprească sângerarea.

Isokichi încuviință, se apropie de Tami și-i dădu ierburile.

Tami privi în direcția lui Isaku, dar plecă repede ochii, luă ierburile și le puse pe rană. Isaku se uita în altă parte.

După o vreme văzu cum Tami se ridică, dar nu putu să o privească. Se uita neclintit la cursul apei, știind că în acest timp Tami și cu fratele ei mai mic urcau panta.

Isokichi luă apă în căușul palmelor și bău, apoi se așeză pe o piatră și își vârî picioarele în râu. Isaku înmuie din nou pânza în apă și se frecă pe față.

În acea noapte, Isaku nu puse geană pe geană. Nu se gândea decât la Tami, cum se întâlniseră la râu și cum îi dăduse ierburile pentru a-i opri sângerarea de la picior. Voia să știe cum primise Tami gestul lui. Faptul că frecase plantele și le pusese pe rană însemna cel puțin că-i acceptase gestul. Își zise că pentru el era de-ajuns. Dacă ar fi fost doar el și Tami, probabil că ei i-ar fi fost frică și ar fi fugit. Făcuse asta pentru că erau împreună cu frații lor mai mici și de aceea Tami îl acceptase.

Isaku observase că trupul lui Tami începea să capete forme feminine. I se păru că se maturizase mai repede decât el, care era cu un an mai mic. Visa că s-ar putea căsători cu ea, dar i se părea un vis imposibil de împlinit.

Oftă de nenumărate ori, cu ochii strălucindu-i în

întuneric.

Ploaia nu mai contenea, iar în casă începea să se simtă umezeala. Când era senin, mama întindea pe o rogojină la soare cerealele și peștele uscat.

Într-o zi, după ce Isaku se întoarse acasă, mama îi zise, arătând cu degetul spre o pălărie din paie uscate, lăsată pe podea:

— A adus-o Tami, spunând că-ți mulțumește.

Isaku privi pălăria de paie. Mulțumirile erau, fără îndoială, pentru sunătoarea pe care i-o dăduse că să nu-i mai curgă sânge de la picior. Simți cum se înroșește numai la gândul că Tami îi era recunoscătoare.

Îi era rușine că mama sa putea să-l vadă aprinzându-se la față. Puse uneltele de pescuit într-un colț din pridvor și ieși pe ușa din dos. Se duse la pârâul subțire din spatele casei și se spălă pe mâini și pe picioare. Oare când observase Tami că pălăria de paie se rupsese de cât era de veche? se întrebă el. De obicei, pălăriile de paie se împleteau în timpul iernii, dar Tami trebuie să o fi făcut după ce se întâlniseră la râu. Simțea cum, dintr-odată, îi arde pieptul.

Mama nu-l întrebă de ce îi adusese Tami pălăria de paie. Era ocupată cu pregătirea cojilor de tei, să fiarbă partea din interior și s-o înmoaie în apa râului. Făcea fire, învârtind roata de tors și în cele din urmă se așeză în fața războiului de țesut.

Pălăria de paie rămăsese agățată de stâlp, acolo unde o pusese Isaku. Ar fi vrut să o poarte, dar se gândea ce ar fi zis mama lui. Pe de altă parte, simțea că era un obiect prea de preț ca să-l poarte și să fie bătut de ploaie și de vânt.

Dar burnița măruntă ce cădea în ziua în care începu pescuitul de scrumbie îl determină să-și ia pălăria de paie, pe care și-o legă sub bărbie cu un șnur. I se urca sângele în obraji la gândul că poartă pălăria împletită de mâinile lui Tami.

Opri barca în apropierea Promontoriului Ciorii și aruncă

ancora. Puse o rogojină pe marginea bărcii și o alta o lăsă pe apă, în spate. Isokichi se uita atent la această metodă de pescuit pe care o vedea pentru prima dată.

Isaku și Isokichi se ascunseră pe fundul bărcii, fără să scape din ochi rogojina ce plutea pe apă.

Cu un an înainte, Isaku reușise să prindă scrumbiile cu mâna abia spre sfârșitul sezonului de pescuit, dar nu era sigur că-și va recăpăta îndemânarea de atunci și nu voia să se facă de rușine în fața lui Isokichi. În primele zece zile nu prinsese decât două-trei scrumbii pe zi, iar în altele nici măcar una. Dar, cantitatea începu să crească încet-încet și câteodată aducea la mal mai mult de zece scrumbii odată.

Seara, pe plajă, se întâlni de mai multe ori cu Tami, care ducea acasă scrumbiile. Tatăl ei era foarte priceput să facă bărci din trunchi de copac, dar și să prindă scrumbiile, aducând de fiecare dată la mal o cantitate însemnată de pește. Tami pleca de pe plajă cărând gălețile prinse de o cobiliță. Privirile li se întâlneau uneori, dar ea își întorcea imediat capul, iar chipul ei nu trăda nicio emoție. Isaku nu-și dădea seama ce se petrecea cu adevărat în sufletul ei.

Anotimpul ploios se sfârși, iar arșița se înteți. Isokichi se bronzase, iar briza îi uscase părul.

Când mama termină de pus scrumbiile la sare în cea de-a doua găleată mare de lemn, cantitatea de pești se împuținase brusc. Sătenii vorbeau între ei că, față de anul de dinainte, pescuitul de scrumbie se dovedise mult mai sărac.

Sărbătoarea Morților fusese mai bogată decât în anii trecuți. Fiecare familie fiersese orez și pusese un bulgăre mic și pe altarul familiei. Însă mama lui Isaku pregăti și de astă dată aceeași fiertură moale de orez, iar apoi le dădu numai câteva alge fierte.

Zilele călduroase se scurgeau una câte una, întrerupte de ploi torențiale, ce învăluiau satul în aburi.

Începu din nou pescuitul de calamar, iar Isaku își petrecea timpul pe mare împreună cu Isokichi. Când și

când, își îndrepta privirea spre muntele care se întindea în spatele satului. Sub razele soarelui din mijlocul verii, frunzele copacilor erau de un verde intens. Cărarea îngustă de pe munte se pierdea în pădure. Îi tresălta inima de bucurie la gândul că primăvara viitoare pe acea cărare îl va vedea venind pe tatăl său. Se auzea că era bine-sănătos, așa că avea să coboare cărarea cu pași repezi. Chiar dacă ar fi deplâns moartea lui Teru, nu ar fi învinovățit-o pe mama lui Isaku. Dimpotrivă, ar fi răsuflat ușurat că doar Teru murise.

Tatăl se gândea în fiecare zi la cei de acasă. S-ar fi bucurat nespus dacă ar fi știut de venirea lui *o-fune-sama.*

— Oare *o-fune-sama* o să vină și în iarna asta? întrebă Isokichi, în timp ce vâslea.

— Poate că da, sau poate că n-o să mai vină mulți ani de acum înainte, răspunse Isaku, cu harponul în mână, privind către Promontoriul Ciorii.

Îi reveni în minte priveliștea văzută de pe acel vârf. Cum bărcile din sat se îndreptau una după alta către vaporul naufragiat, cum duceau încărcătura la țărm și cum vaporul fusese dezasamblat. Acționaseră energic, rapid și bine chibzuit. Se întreba la rândul lui, așa cum o făcuse și Isokichi, dacă avea oare să revadă și în acea iarnă o asemenea priveliște. Sau nu avea s-o mai vadă niciodată? Ciorile, ca niște puncte negre, zburau în jurul promontoriului.

7

Vara se apropia de sfârșit, iar peste sat se abătuseră vânturi și ploi puternice. Într-o zi, când era trecut de ceasul calului, începu să adie un vânt călduț, iar pe cer se mișcau nori negri.

Picături mari de ploaie începură să cadă, iar în scurt timp ploaia se înteți, dezlănțuindu-se precum vuietul înfricoșător al mării. Pe la apusul soarelui se stârni și un vânt puternic, șuierător. Ploaia lovea zgomotos pereții de scânduri ai caselor și acoperișurile. Isaku, împreună cu Isokichi rezemară o scândură pe dinăuntru, în dreptul rogojinii de la intrare, și fixară mica fereastră cu sfoară. Isaku se cuibări în așternutul de rogoz, dar furtuna îl trezi din somn de câteva ori. Vântul bătea dinspre munte, iar crengile și frunzele rupte loveau neîncetat acoperișul și pereții de scânduri. Casa se zgâlțâia și de câteva ori Isaku avu impresia că o să fie luată pe sus sau că vântul o să-i zboare acoperișul.

A doua zi de dimineață vântul bătea încă puternic, dar ploaia se oprise. Când ieși din casă, văzu peste tot în jur crengi de copaci rupte și o mulțime de frunze amestecate cu pământ ud. După prânz se înseninâ, dar valurile erau încă mari și crestele lor străluceau orbitor în lumina soarelui.

Din acea zi, toamna își făcu din ce în ce mai simțită prezența. Cantitatea de calamari prinși sporea, pe măsură ce se scurgeau zilele în care marea era liniștită.

Mama lui Isaku fie punea calamari la uscat, fie o lua pe sora mai mică a acestuia și se duceau împreună pe muntele din spatele satului să adune plante sălbatice, cu coșul în spinare. În fiertura de legume punea ciuperci sau prăjea semințe adunate de pe lăstarii de cartofi dulci. Isaku aștepta cu nerăbdare să ia masa, pentru că era

perioada din an cu cele mai bogate feluri de mâncare.

Însă mama părea tare abătută. Chiar dacă nu făcuseră risipă și gătise doar fiertură moale de orez, un sac se consumase deja și îl începuse pe-al doilea. Uneori, lua orez cu bolul și, după ce se gândea o clipă, îl vărsa la loc în sac. Când cei șase saci și-un pic aveau să se termine, teama de a nu muri de foame avea să revină. Acest gând îl înfricoșa și pe Isaku.

Mama sa mergea pe terasele în trepte de pe coastă, aduna într-un săculeț cerealele ajunse la maturitate, le aducea acasă și le măcina cu o piatră de moară. Împreună cu alte femei din sat, căra în spate calamar uscat până în satul vecin, de unde se întorcea cu boabe de fasole. Mama sa avea o privire îngrijorată; se apropia iarna, anotimpul când nu puteau să mai facă rost de mâncare.

Când meiul dădu în spic, începu și pescuitul de caracatiță de toamnă, iar satul parcă prinse din nou viață. Isaku îi înmână lui Isokichi un harpon cu cârlig și îl învăță secretul prinderii caracatițelor.

Isokichi, în sfârșit, se pricepea să mânuiască, vâsla; era foarte atent, și când se apropiau de stânci schimba repede direcția și îndepărta barca. Se înălțase dintr-odată și părea că avea să fie mult mai solid decât Isaku. Asculta cuminte ce îi spunea fratele său mai mare și reținea repede. Isaku îl îndrăgea pe Isokichi și felul lui de-a fi.

Mama îi spunea „Iso” lui Isokichi. Era o formă de alint de când era mic, de dinainte de a merge la pescuit, dar în ultima vreme îl privea ca pe un om bun de muncă. Isokichi nu vorbea prea mult, dar se străduia să-și facă bine treaba.

Temperatura scăzu și niște libelule roșii apărură nu se știe de unde. Erau nemaipomenit de multe, zburau în valuri și se odihneau pe unde apucau. Erau mult mai numeroase decât de obicei.

Caracatițele începuseră să se îndepărteze de stâncile de la țărm, iar spicele de mei se scuturau în bătaia vântului.

În zilele când marea era agitată, după ce se arătase un

timp calmă, Isaku împreună cu Isokichi mergeau pe munte și aduceau copaci și crengi uscate din care aveau să facă lemne de foc pentru iarnă. Înaintând pe cărarea de munte, Isaku o căuta cu privirea pe Tami. Se întâlnea cu alți săteni, dar cu Tami nici măcar o dată. Poate că era acasă țesând pânza din fire de coajă de tei sau făcând împletituri din bambus.

Într-una din zile, Isaku coborî în valea râului de pe munte. Pe mal, Sahei agățase de o stâncă cadrul de lemn pentru cărat, de care legase un maldăr mare de crengi uscate, și se odihnea. Sahei își întoarse capul; îi mijise mustața, iar acum avea un aer de om matur.

Isaku bău apă din râu și se așeză pe o piatră lângă el. În jur, libelule roșii zburau cât vedeai cu ochii.

— S-a terminat și pescuitul de anul ăsta… zise Sahei uitându-se spre Isaku, care încuviință.

Pescuitul de caracatiță fusese slab, ca și anul trecut, iar acum se făcuseră nevăzute. Dacă ar fi mers în satul vecin, nu ar fi luat la schimb decât foarte puține cereale.

— Cât orez ați mâncat? îl întrebă Sahei, cu o privire curioasă.

— Am început al doilea sac și am mâncat aproape un sfert din el, spuse Isaku tânguindu-se.

— Doar atât? Înseamnă că-l drămuiți foarte bine. La noi, al patrulea sac este deja la jumătate. Bunicul e de vină. Nu vrea să asculte și cere întruna să-i dăm să mănânce, că nu știe când moare. I s-au umflat picioarele și a slăbit, dar tot e mofturos, spuse Sahei încruntându-se.

Isaku se îngrozi. Familia lui Sahei primise mai mult de zece saci de orez, dar faptul că în niciun an mâncase deja mai mult de trei saci însemna că n-avea să le ajungă decât încă aproximativ trei ani. Odată ce se obișnuiau cu gustul orezului, erau tentați să mănânce porții mai mari și aveau să-l termine repede.

— Nu doar noi. Destul de multe familii au mâncat deja mai mult de jumătate din orezul pe care l-au primit. Sunt

puțini ca voi, care abia au început cel de-al doilea sac, spuse Sahei cu o urmă de invidie.

Isaku se gândi la cât de chibzuită era mama lui. Fiersese orez doar de Anul Nou și de Sărbătoarea Morților, când adusese ofrandă un bol plin pe altarul familiei, însă chiar și atunci îl amestecase cu apă și-l subțiase. Mama folosea orezul cu mare băgare de seamă, din grija neostoită de a-și apăra copiii și de a-i ține în viață, cât tatăl lor lipsea.

— Bine-ar fi ca *o-fune-sama* să vină și anul acesta… murmură Sahei.

— Se spune că *o-fune-sama* vine adesea doi ani la rând, spuse Isaku, uitându-se la Sahei.

— Într-adevăr, așa se spune, îl aprobă acesta.

O vreme priviră amândoi în tăcere șuvoaiele râului.

Sahei se ridică și luă în spate legătura de vreascuri. Isaku și Isokichi îl urmară și se îndepărtară de râu, urcând panta ce ducea către cărarea de munte.

Când frunzele toamnei se împrăștiară în tot satul, libelulele roșii dispărură tot așa cum apăruseră. Apa mării se răcise și nu se mai putea pescui decât plevușcă.

Femeia însărcinată aleasă pentru atragerea lui *o-fune-sama* în acel an era mică de statură și avea șaisprezece ani. Ea aruncă ghirlanda de paie în apele mării și răsturnă dintr-o lovitură cu piciorul tava acasă la conducătorul satului. Dar puterea ei, comparativ cu cea a lui Kura, din anul de dinainte, fusese mult mai mică, iar mâncarea din boluri abia dacă se împrăștiase pe podea.

Frunzele copacilor, roșii și galbene, cădeau neîncetat, dar făcutul sării nu începuse încă. Marea era neobișnuit de calmă, și atâta vreme cât nu se iscau furtunile care să o aducă pe *o-fune-sama,* făcutul sării nu-și avea rostul.

Isaku mergea în fiecare zi cu barca pe mare și deseori prindea câte un pește de aproape un *shaku*[11], un pește pe care nu-l mai văzuse până atunci. Apărea la începutul iernii, o dată sau de două ori în zece ani și i se spunea

11 Aproximativ 30 cm. *(n. tr.)*

„peștele argintiu”. Avea multe oase și, după cum o spunea și numele, solzii îi străluceau argintii. Pescarii bătrâni priveau suspicioși faptul că marea continua să fie calmă și peștele argintiu se prindea bine.

După căderea frunzelor, se așternu repede și prima ninsoare. La început fu măruntă, dar când se lăsă noaptea se înteți, iar a doua zi ninse viscolit. Marea luă în sfârșit aspect de iarnă, iar vuietul valurilor răsuna în întreg satul.

Ninsoarea se opri după trei zile, când satul era acoperit de zăpadă. Din acea noapte, pe plajă au fost aprinse focurile pentru făcutul sării.

Se spunea că pe timp de iarnă marea era agitată patru zile, iar două era liniștită și, într-adevăr, acest ritm era neschimbat. Când era calmă, sătenii ieșeau cu bărcile în larg și pescuiau doar peștele argintiu. Pentru că avea puțină grăsime și era fad la gust, se mânca mai bine crud decât fript sau, după ce era bătut cu cuțitul și i se striveau oasele, era făcut perișoare și pus în supă.

Când îi venea rândul la făcutul sării, Isaku aprindea focurile și le întreținea până-n zori. De câte ori scruta întunericul mării, aplecat peste focul din baracă, îi apărea în minte *o-fune-sama* din anul trecut, ridicată pe stânci și înclinată.

Nu se zărea decât creasta albă a valurilor care se spărgeau de țărm și Isaku se întreba dacă nu cumva *o-fune-sama* naufragiase deja printre stânci. Orezul din sacii puși grămadă în pridvor se împuțina și gândul că la un moment dat se va termina îl neliniștea. Situația lor era încă bună, dar familia lui Sahei și altele din sat trebuie să fi fost foarte îngrijorate. Prinseseră gustul orezului, iar acum nu-și mai puteau imagina cum ar fi viața fără el.

Isaku privea neclintit marea întunecată.

Ningea des, iar casele erau adânc îngropate în zăpadă, în zilele când marea era agitată, Isaku repara uneltele de pescuit sau spărgea lemne pentru foc. Isokichi se ducea pe munte și punea capcane, iar uneori se întorcea ținând în

mână un iepure, pe care-l jupuia și-l tranșa, urmând indicațiile mamei.

În nopțile când ațipea, Isaku tresărea auzind parcă aievea țipete de om. Se gândea că venise *o-fune-sama,* ca și anul trecut, dar în liniștea nopții nu se auzea decât vuietul valurilor. Se întorcea în așternutul de rogoz, tremurând puternic de frig.

Făcutul sării pe plajă continua, iar în zori mama lui Isaku se trezea și căra sarea. Gerul era neobișnuit de aspru, iar zăpada înghețase bocnă. Vapoare negustorești treceau prin apropiere, însă cele ale domeniilor feudale navigau departe în larg. Unele treceau cu viteză mare, cu catargele unduindu-se printre valuri.

Se apropia sfârșitul anului, perioada când transportul orezului pe mare se încheia, iar pe fețele oamenilor din sat se vedea din ce în ce mai mult resemnarea. Se spunea că *o-fune-sama* venise odată și două ierni la rând, dar Isaku se gândea că de fapt asta era ceea ce-și doreau sătenii să se fi întâmplat în realitate.

Vechiul an se sfârșise, iar acum venea unul nou. Își pierduseră speranța că *o-fune-sama* va mai sosi. Fiecare familie fiersese orez și fripsese pește uscat pentru masa de Anul Nou. Și la Isaku acasă un bol de orez fu așezat ca ofrandă în fața tăbliei funerare a familiei și o candelă fu aprinsă.

Isaku împreună cu mama sa, cu fratele și sora mai mică merseră, prin zăpadă, la mormântul familiei. Mama rămase o vreme cu mâinile împreunate a rugăciune în fața pietrei de mormânt, de pe care îndepărtase zăpada. Se ruga ca tatăl, care urma să termine perioada de robie în primăvară, să se întoarcă cu bine, își zise Isaku.

În acea seară, ca de obicei, mama sa găti fiertură de orez, iar în timp ce o sorbea își aruncă ochii la sacii puși grămadă pe jos și spuse zâmbind:

— Tatăl vostru o să fie tare uimit când o să vadă saci de orez acasă.

După Anul Nou, marea continuă să fie neobișnuit de calmă pentru acea perioadă, iar la mijlocul lui ianuarie deveni din nou agitată. Isaku își petrecea vremea adunând, împreună cu Isokichi, ce aduceau valurile la țărm sau spărgând lemne, în vreme ce mama sa împletea rogojini sau ţesea la război.

Într-o noapte, spre sfârșitul lui ianuarie, Isaku se trezi brusc dintr-un somn profund. Îi înghețaseră picioarele din pricina gerului aspru. Privind spre rogojina atârnată în fereastră, văzu că noaptea era pe sfârșite. Se vârî în așternutul de rogoz și închise ochii, dar îi deschise iar. I se păru că, printre vuietele valurilor, auzea voci.

Nu i se păruse, de data asta auzi clar țipete de om. Era o voce groasă, ca răgetul unui animal.

Isaku sări din așternut. Mama și frații săi dormeau duși, nemișcați. Se ridică în picioare, ațâță jarul din vatră, peste care puse niște vreascuri și apoi lemne. Focul se aprinse și în casă se făcu lumină. În timp ce-și încălzea mâinile la foc, își încordă auzul.

Din nou, auzi voci. De astă dată, un glas puternic de bărbat striga „heeeei!”.

Simțind că i se urcă sângele la cap, se apropie târâș de mama sa, o zgâlțâi strigând-o. Mama se ridică într-un cot și-l privi. Rămase nemișcată să vadă ce se petrece afară și, când auzi vocile, sări în picioare.

Isokichi o urmă și el, se îmbrăcă în mare grabă și își puse pelerina de paie.

Isaku luă un topor pe umăr și ieși în fugă din pridvor, după Isokichi și mama sa, care ținea în mână o lopată și un cuțit cu lama groasă. Pe cer se iveau zorile, iar stelele începeau să pălească. Orizontul se distingea vag. Vocile se auzeau dinspre țărmul stâncos și oamenii alergau într-acolo. Isaku și ai săi înaintau grăbiți, afundându-se până la genunchi în zăpadă.

În apropierea țărmului stâncos se vedea un vapor, iar în dreptul lui pe țărm se strânseseră oameni din sat, unii

dintre ei cu făclii în mâini. Valurile se loveau de stânci, iar stropi albi de apă se ridicau în aer.

Isaku se apropie în fugă de săteni.

Mulți dintre ei spuneau rugăciuni și își împreunau mâinile înspre vapor, când conducătorul satului sosi pe țărm, înconjurat de câțiva oameni.

— *O-fune-sama*! spuse Gonsuke, care fusese de rând la făcut sare, cu o voce tremurândă, îngenunchind în fața conducătorului satului.

Acesta încuviință, neputând să-și ascundă emoția.

Dinspre săteni, care până atunci tăcuseră mâlc, răsunară strigăte de bucurie. Lui Isaku nu-i venea să creadă că *o-fune-sama* îi vizitase două ierni la rând. Se gândi că, probabil, un lucru bun atrage după el un altul.

Cerul se lumină, iar vaporul se deslușea clar. Era mai mic decât cel de la sfârșitul anului trecut, cu o capacitate de aproximativ numai o sută de *koku.* Era destul de degradat, o vechitură. Fără îndoială, nu era unul dintre vapoarele trainice ale vreunui domeniu feudal.

— Faceți liniște! spuse aspru bătrânul care le dădea indicații.

Sătenii amuțiră cu ochii țintă spre vaporul din largul mării.

— Se pare că nu e un vas naufragiat, spuse el în șoaptă.

Isaku privi din nou spre vapor. Într-adevăr, vasul nu arăta avariat și nici palele elicei nu erau rupte. Nu avea pânze și se vedeau doar catargele.

Vaporul plutea printre stânci și înainta încet spre țărm. Nu părea a fi încărcat cu mărfuri.

— Se pare că e doar un vapor rătăcit, spuse bărbatul de lângă Isaku.

Întrucât nu i se vedeau pânzele, era posibil să fi plutit la întâmplare, dus de curenți, și să fi ajuns pe țărmul stâncos din dreptul satului. Pe vas nu se zărea nici țipenie și nu părea să fi naufragiat, atras de focurile de pe plajă.

Pe cer pluteau nori subțiri, dar marea se lumină dintr-

odată. Sătenii stinseră făcliile.

Bătrânul schimbă câteva vorbe cu conducătorul satului și la un moment dat se adresă mulțimii:

— Scoateți bărcile și mergeți să vedeți dacă transportă mărfuri sau nu. Aveți grijă că sunt valuri mari.

Câțiva bărbați alergară pe plajă și se urcară câte doi în trei bărci, care plecară una după alta pe mare. Bărcile înaintau ridicându-se și coborând printre valuri. Odată ajunse în larg, se întoarseră cu pupa și se apropiară de vapor, evitând cu îndemânare stâncile.

Cele trei bărci încetiniră și acostară de-a lungul vaporului.

Cei adunați pe mal văzură cum unul dintre bărbați urcă cu agilitate la bord. Apoi, îl urmăriră cum cerceta puntea, până dispăru în carenă.

Isaku simți că-l cuprinde neliniștea. Nu era niciun pericol dacă ar fi fost un vapor eșuat, dar înăuntru se puteau ascunde marinari care l-ar fi putut ucide pe sătean, cu atât mai mult cu cât acesta urcase pe vapor, din nesăbuință, singur și neînarmat.

Isaku, împreună cu ceilalți săteni nu scăpau din ochi vaporul.

După ceva timp, bărbatul reapăru și se întoarse în barcă. Cele trei bărci se îndepărtară de vapor și reveneau la țărm. Conducătorul satului se îndreptă către mal, iar Isaku și ceilalți îl urmară. Bărcile se apropiară lunecând printre valuri și fură aduse, una după alta, pe malul acoperit de zăpadă.

Unul dintre bărbați îngenunche în fața conducătorului satului.

— Are încărcătură? întrebă bătrânul ce stătea lângă conducătorul satului.

— Aproape deloc. Numai vreo trei saci de cărbuni și un cufăr pentru orez, gol.

— Echipaj la bord?

— Toți morți. Cam douăzeci… îmbrăcați în roșu. Niciun

cadavru nu s-a descompus, se pare că n-au murit de mult.

— În roșu? spuse bătrânul privindu-l cu uimire pe bărbat.

— Și chimonourile, și brâurile, și șosetele – toate roșii. Iar pe catarg era agățată o mască roșie de maimuță.

Pe fața bărbatului apăru o expresie de neliniște.

Începu să ningă mărunt. Isaku privea vasul, care se clătina ușor.

— Din moment ce cufărul de orez era gol, probabil că echipajul a murit de foame, spuse bătrânul uitându-se către vapor.

Se așternu o liniște apăsătoare.

— Și totuși, nu pricep. De ce navigau dacă nu aveau încărcătură? spuse înclinând din cap un bărbat, o fostă căpetenie a satului.

Iarna, vapoarele înfruntau marea furtunoasă doar ca să transporte orez sau alte mărfuri importante. Căpitanul verifica condițiile meteo și, bazându-se pe experiență, ridica sau nu pânzele. Exista pericolul de a naufragia, dar asta făcea parte din destinul lor de oameni ai mării.

Era cu totul neobișnuit ca un vapor să iasă pe mare fără încărcătură. Mai mult, era imposibil de înțeles de ce toți membrii echipajului, fără excepție, erau îmbrăcați în roșu.

— Poate a fost un vas pe care se sărbătorea ceva, spuse bătrânul cu o privire de parcă ar fi găsit, în sfârșit, răspunsul.

Sătenii își întoarseră privirile spre el.

— Roșul aprins înseamnă sărbătoare. Oamenii sunt îmbrăcați în roșu la celebrarea senectuții. Am auzit chiar că, atunci când mor, coșciugul le este vopsit în roșu, în semn că și-au trăit viața din plin, până la o vârstă înaintată. Am văzut un preot din satul vecin îmbrăcat în roșu aprins și era de rang înalt, adăugă bătrânul cu voce monotonă.

Isaku se gândi că bătrânul avea dreptate. Și la ei în sat era obiceiul ca moașa să-și suflece mânecile chimonoului și

să le prindă cu un șnur roșu atunci când aducea pe lume un copil, nașterea fiind un eveniment de bun augur, iar ideea că roșul aprins era o culoare fastă se răspândise și printre oamenii din sat.

— Dacă e un vas de sărbătoare, oare despre ce fel de sărbătoare să fie vorba? spuse unul dintre bărbați, privindu-l întrebător pe bătrân.

— Asta nu știu. Probabil că au avut ceva de sărbătorit, s-au îmbrăcat în roșu și au pornit cu vaporul pe mare, dar s-a iscat dintr-odată furtuna și au fost duși în larg. Au terminat puținul orez pe care îl aveau și au murit de frig și foame. Asta e tot ce ne putem închipui, dat fiind faptul că nu transportau nimic, spuse bătrânul, privindu-l din profil pe conducătorul satului, ca și când aștepta să fie aprobat.

Sătenii tăceau, dar mulți dintre ei încuviințară din cap. Vaporul, spre deosebire de celelalte *o-fune-sama* de până atunci, nu era naufragiat. Întrucât echipajul murise, fusese luat de curenți și plutise dus de vânt până când intrase în micul golf din dreptul satului.

Culoarea hainelor echipajului corespunde întocmai destinului vasului, se gândi Isaku. Îi veni în minte roșul răsăritului, a cărui strălucire însemna începutul zilei și deopotrivă continuarea vieții. Roșul apusului aducea liniștea sfârșitului zilei și promisiunea că va urma o alta. Sosirea vaporului cu echipajul îmbrăcat în roșu i se părea lui Isaku un motiv de bucurie pentru sat.

— Bătrâne înțelept! i se adresă șovăind bărbatul care cercetase interiorul vasului.

Bătrânul se întoarse către el.

— Cadavrele de pe vas aveau toate urme de bășici pe mâini și pe picioare. Îngrozitor de multe, spuse bărbatul, cu chipul crispându-i-se.

Sătenii schimbau priviri între ei.

— Bășici? întrebă bătrânul neîncrezător.

Ninsoarea se înteți. Bătrânul rămase cu privirea ațintită la vasul de pe mare.

— Sunt multe feluri de bășici. Cum erau? întrebă bătrânul iritat.

Bărbatul înclină din cap și o vreme privi în gol, de parcă s-ar fi gândit.

— Era întuneric și nu am văzut prea bine, dar semănau cu cele de urticarie, spuse el ridicând privirea spre bătrân.

Un bărbat de lângă Isaku spuse:

— Dacă era urticarie înseamnă că au mâncat pește crud stricat sau pește albăstriu, care se alterează repede, după ce li s-a terminat orezul, ca să nu moară de foame.

— Și totuși, dacă ar fi fost urticarie, urmele ar fi dispărut după nicio zi. Dacă pe cadavre erau urme, atunci trebuie să fi fost de la o altă boală, răspunse un bărbat între două vârste.

Bărbatul care fusese pe vas tăcu.

— Oare ce fel de boală să fi avut? întrebă un alt sătean, între două vârste, cu vocea tremurându-i de frig.

— Probabil floarea frigurilor, spuse bătrânul, zâmbind ușor.

Isaku auzea pentru prima dată numele acelei boli și nu înțelegea de ce zâmbise bătrânul.

— Floarea frigurilor? repetă un tânăr, privindu-l întrebător.

Bărbatul între două vârste îi răspunse:

— Nu știi ce boală e? Când am fost în satul vecin, am văzut mulți bărbați doborâți de floarea frigurilor. Aveau bășici din care ieșea puroi pe față, pe mâini și pe picioare. Forma bășicilor semăna cu florile de prun sau de bumbac și uneori provocau temperatură foarte mare, de aceea se numește floarea frigurilor.

Apoi își îndreptă privirea către bărbatul care cercetase vasul și-l întrebă:

— Bășicile de pe cadavre erau roșietice și semănau cu o floare?

Bărbatul încuviință deîndată:

— Și eu am văzut în satul vecin astfel de bărbați; erau

așezați pe marginea drumului și aveau bășici asemănătoare ca cei de pe vas. Nu poate fi vorba de urticarie.

Ascultându-le conversația, Isaku avu din nou sentimentul că sunt încă multe lucruri de care el nu avea habar. Fusese în satul vecin, dar nu văzuse niciun bărbat cu bășici. Oare din ce cauză ajungeau să se îmbolnăvească de o boală așa de îngrozitoare? se întrebă el.

Câțiva bărbați scormoniră în zăpadă până dădură de nisip, apoi aduseră crengi și vreascuri de la baracă și făcură focul. Conducătorul satului stătea în fața flăcărilor, înconjurat de ceilalți săteni.

Bătrânul spuse:

— La început, am crezut că cei de pe vas sărbătoreau ceva, dar se pare că nu este așa. Mai mult ca sigur au fost pedepsiți. Floarea frigurilor e o boală a celor însetați de desfrâu, care s-au distrat cu femei ușoare. Multe dintre ele au sifilis, care se transmite bărbatului prin organul său intim. Floarea frigurilor este pedeapsa divină pentru cei desfrânați și probabil conducătorul unui oraș sau al unui sat i-a adunat pe cei care miroseau urât de la bășici, i-a urcat pe vas și i-a trimis în larg. Faptul că vasul nu avea nici pânze, nici vâsle înseamnă că au fost alungați, adică pedepsiți să plutească pe ape la nesfârșit.

Isaku aflase, în sfârșit, cauza bolii. În satul vecin, casele se înșirau una după alta, iar pe drum vedeai și oameni, și animale. De la unele case puteai lua de băut sau de mâncare pe bani, multe erau case negustorești și dacă aveai bani puteai cumpăra orice. S-ar fi zis că oamenii duceau o viață fără griji, dar dincolo de toate astea se ascundeau boli îngrozitoare, precum floarea frigurilor – prețul plătit pentru desfrâu. Acum, că știa cum se transmitea boala, înțelese de ce bătrânul zâmbise.

Conducătorul satului, care tăcuse până atunci, se uită către bătrân și spuse:

— Chiar dacă nu are încărcătură, vasul acela e tot *o-*

fune-sama. De aceea, din moment ce ne-a făcut onoarea să vină, nu-l putem trimite înapoi pe mare.

Bătrânul încuviință solemn și răspunse:

— Așa e, cum spuneți! Totuși, după cum puteți vedea și de pe țărm, este un vas foarte deteriorat și, chiar dacă i-am lua lemnul, nu l-am putea folosi decât pentru foc. Nu are nici echipament valoros. Oricum, mai bine să punem pe cineva să-l aducă. Singurul lucru de valoare sunt hainele de pe cadavre.

— Dacă luăm hainele de pe leșuri, oare nu ne vom infecta și noi? întrebă conducătorul satului și o sclipire de neliniște îi apăru în ochi.

— Nici gând! Floarea frigurilor este o boală care se transmite când un bărbat se culcă cu o femeie deja infectată. Chiar dacă hainele sunt murdare de sânge sau de puroi, nu se întâmplă nimic dacă sunt spălate bine și curățate, răspunse bătrânul sigur pe el.

Conducătorul satului încuviință de mai multe ori, liniștit.

— Hainele roșii pe care le poartă cei din satul vecin sunt foarte costisitoare. Cum ar fi să le dați copiilor sau să le folosiți la sărbători? Faptul că aceste haine roșii au ajuns la noi poate fi un semn de bun augur, spuse bătrânul, iar conducătorul satului dădu din nou aprobator din cap.

Bătrânul privi spre bărbați și li se adresă cu o voce răsunătoare:

— Mergeți pe vas și aduceți hainele de pe cadavre și orice fel de unelte găsiți. După ce ați terminat, împingeți vasul în larg și lăsați-l în voia valurilor. Va fi lovit de furtuni în câteva rânduri și se va scufunda.

Bărbații își plecară capetele, fugiră spre mal și împinseră cinci bărci în apă. Bărcile înaintau una după alta, ridicându-se și coborând printre valuri. Ninsoarea se întețea, pe când ele se apropiau de vasul eșuat.

Înfigând toporul în zăpadă, Isaku privea mișcarea bărcilor.

Văzu cum ajunseră în dreptul vasului și cum bărbații

dispărură urcându-se pe punte. Își imagina trupurile pline de bășici ale morților și pe bărbații care scoteau hainele de pe ele.

După un timp, văzu cum straiele de un roșu aprins erau mutate de pe vas în bărci. Păreau destul de multe, iar bărbații le dădeau din mână-n mână celor din bărci.

În cele din urmă, au fost scoase niște obiecte, probabil uneltele, iar bărcile se îndepărtară de vas. Strecurându-se printre stânci, cele cinci bărci se întoarseră la țărm, unde erau așteptate de săteni.

Bărcile fură ridicate din apă, una câte una. Isaku și ceilalți luară hainele și uneltele și le aduseră în fața conducătorului satului. Isaku își imaginase că hainele aveau să miroasă a puroi, scurs de la bășici, dar nu aveau decât un ușor iz de mucegai.

Bătrânul care dăduse indicațiile desfăcu o haină și spuse cu un aer mulțumit:

— Materialul e foarte bun. Și ce ziceți de culoarea asta roșie minunată?

Brâurile și șosetele erau și ele de un roșu aprins. Isaku se minună cum reușiseră oare să le vopsească în culoarea aceea. Țesăturile din coajă de tei erau mult mai subțiri și nu aveau o strălucire care-ți lua ochii. Femeile nu-și puteau ascunde admirația. Pe vas găsiseră un cufăr pentru orez, câțiva saci cu cărbuni, un vas din lemn pentru jăratic, câteva cratițe și ibrice și o mască roșie de maimuță. Conducătorul satului plecă de pe plajă, strănutând întruna, însoțit de bătrânii satului.

Bătrânul le porunci sătenilor să care hainele și obiectele acasă la conducător. Câțiva bărbați merseră la casele lor și reveniră cărând în spate plase, pe care le puseră în bărci și începură să vâslească. Bărcile, în număr de zece, se opriră lângă vasul eșuat, iar bărbații îl acoperiră cu plase. Apoi, traseră de ele cu toată forța, încercând să-l desprindă dintre stânci. În cele din urmă, vasul se urni și începu să plutească.

Cele zece bărci porniră în larg, trăgând după ele vasul cu cadavre, legat bine cu plasă.

Se auzeau vag strigătele cadențate ale pescarilor vâslind, în vreme ce convoiul de bărci se făcea nevăzut printre fulgii de nea.

Era trecut de ora berbecului[12] când bărcile ce duseseră în larg vasul eșuat printre stânci se întoarseră la mal. Ninsoarea încetase. Bărbații îngenunchează în fața conducătorului satului și a bătrânului care le dăduse indicațiile și le aduseră la cunoștință că lăsaseră vasul în voia valurilor, urmărindu-l cum aluneca dus de curenți, spre nord-est. Bătrânul încuviință.

Conducătorul satului începu rugăciunea de mulțumire pentru sosirea lui *o-fune-sama,* iar Isaku și ceilalți i se alăturară, împreunându-și palmele în direcția mării. Raze firave de soare se strecurau printre nori, iar marea era liniștită.

După ce conducătorul satului termină rugăciunea, bătrânul le spuse:

— Îmbrăcămintea primită ca binecuvântare de la *o-fune-sama* va fi dată fetițelor și femeilor. Împărțirea se va face acasă la conducătorul satului. Bărbații nu vor primi nimic.

Printre bărbați se stârni un chicot.

Conducătorul satului și bătrânul porniră spre sat, iar Isaku și ceilalți săteni îi urmară. Sora lui mai mică și mama aveau să primească și ele, desigur, iar Isaku era nespus de bucuros că îmbrăcămintea de un roșu aprins urma să ajungă negreșit și în casa lor.

Bătrânii înțelepți pătrunseră în casă la conducătorul satului, iar Isaku și ceilalți se opriră la intrare. Hainele erau frumos împăturite și așezate pe tatami. Văzându-le, femeilor le sticleau ochii, iar unele dintre ele zâmbeau, ascunzându-și cu greu bucuria.

Bătrânul se aplecă adânc în fața conducătorului satului, apoi se ridică și spuse, rotindu-și privirea peste săteni:

---

12 Aproximativ ora 2 p.m. *(n. tr.)*

— Sunt douăzeci și trei de rânduri de haine. Vor fi împărțite la douăzeci și trei de fetițe, în ordinea vârstei, începând cu cele mai mici. Ne-am întrebat cum să împărțim brâurile și șosetele, dar onorabilul nostru conducător a spus să le dăm femeilor bătrâne, ca acestea să trăiască și mai mult, întrucât roșul aprins simbolizează vârsta înaintată, așa că vor fi împărțite celor mai în vârstă femei din sat.

Bătrânul se așeză, iar trei bărbați se ridicară și se așezară lângă haine. Când unul dintre ei rostea numele unei fetițe, ceilalți doi îngenuncheau și luau îmbrăcămintea, apoi se apropiau cu ea de prag. Părinții fetiței ce tocmai fusese strigată înaintau, îngenuncheau și primeau hainele. Unele familii au primit și câte două-trei. Oamenii se aplecau dinaintea conducătorului satului, mulțumindu-i.

Bărbatul pronunță și numele surorii mai mici a lui Isaku, Kane, iar mama lui Isaku primi hainele, ridicându-le deasupra capului, în semn de mulțumire. Ochii mamei străluceau și zâmbea cu colțul gurii.

Brâurile și șosetele fură înmânate femeilor bătrâne, unele dintre ele zâmbind stânjenite la vederea roșului minunat, stârnind veselie în jur. Isaku simți că femeile erau nemaipomenit de încântate.

După ce toate hainele fură împărțite, bătrânul își aplecă din nou capul dinaintea conducătorului satului și se ridică în picioare.

— Cu aceasta, împărțirea binecuvântărilor de pe *o-fune-sama* s-a încheiat. Sunt haine valoroase, așa că să le folosiți doar la sărbători. Să aveți grijă de ele și să le lăsați urmașilor voștri… Să le spălați și să le curățați bine, deoarece sunt de pe cadavrele de pe *o-fune-sama.*

Isaku și ceilalți se aplecară adânc la auzul cuvintelor bătrânului.

De îndată ce ieșiră din casa conducătorului satului, femeile începură să vorbească cu voioșie. Cum că dintr-o

haină de adulți vor putea scoate două sau trei pentru fetițe. Una dintre femeile în vârstă spuse că își va face desuuri din brâul primit și stârni râsul celorlalte.

Isaku pășea apăsat prin zăpadă, în drum spre casă, privindu-și mama, ce se amestecase printre celelalte femei, chicotind veselă, de nerecunoscut.

De îndată ce intrară, mama puse hainele în fața tăbliei funerare a familiei, vărsă puțin ulei pe o farfurie de lemn și îl aprinse. Isokichi spărgea lemne pentru foc în pridvor, iar Kane se juca lângă el. Mama le făcu semn cu mâna să vină la ea, iar ei urcară pe podea și îngenuncheară în fața tăbliei funerare.

Isaku și frații lui își împreunară palmele a rugăciune, alături de mama lor. Se lăsa întunericul, iar focul din lampion pâlpâia.

Mama luă orez din sac și pregăti ca de obicei aceeași fiertură moale.

— Când se va întoarce tata, o să te îmbrac în straie roșii, îi spuse mama lui Kane, care sorbea din fiertură.

Isaku observă încă o dată că mama se gândea neîncetat la tatăl lui. Odată cu venirea primăverii, el urma să se întoarcă după trei ani de robie, iar Isaku își imagina cum îl vor întâmpina cu toții și cum Kane va fi îmbrăcată în roșu. În casa întunecată, hainele roșii, care se întrezăreau în lumina lampionului, păreau ceva nemaipomenit. Parcă străluceau și luminau toată casa.

A doua zi dimineață, marea era calmă, iar Isaku se pregăti să iasă la pescuit cu Isokichi. Mama se dusese deja să spele îmbrăcămintea roșie la pârâul din spatele casei, împreună, poate, cu alte femei din vecini, după cum se auzeau sporovăind vesele.

Isaku ieși cu barca pe mare și întinse firul undiței, în apropierea țărmului stâncos.

Isokichi îl strigă, iar Isaku privi în aceeași direcție cu fratele său, spre țărm, și lăsă să-i scape un zâmbet. În tot satul erau puse la uscat rufe de un roșu aprins. Hainele și

brâurile fluturau în bătaia vântului, iar din depărtare, șosetele semănau cu niște fructe. Satul era plin de culoare, iar în fundal se zărea muntele alb, acoperit de zăpadă.

Seara, când reveniră pe plajă, hainele roșii dispăruseră. Isaku se întorcea acasă împreună cu Isokichi, ducând vâsla pe umăr.

Îmbrăcămintea roșie atârna acum de perete. Fusese curățată, iar roșul părea și mai aprins, strălucind puternic. Bătrânul care dăduse indicații le ceruse să le păstreze cu grijă, pentru totdeauna. Într-adevăr, hainele păreau de mare valoare. Cine știe când s-ar mai fi ivit șansa să pună mâna pe așa ceva.

Isokichi rămase și el o vreme privind hainele, cu ochii sclipindu-i de încântare.

8

Satul era încă îngropat în zăpadă, dar iarna aprigă părea să fi trecut. Țurțurii de la streșini dispăruseră pe neobservate, iar la suprafața pârâului din sat se ridicau aburi. În februarie, căzu lapoviță. După spusele mamei, unele familii modificaseră deja hainele primite, potrivindu-le după trupul fetițelor.

Mama se uita adesea cu o privire blândă, când la hainele agățate de perete, când la trupul lui Kane.

Marea era tot liniștită, iar gerul începu să se înmoaie. Mama lui Isaku descusu cu grijă hainele, le tăie după înălțimea și lungimea mâinilor lui Kane, apoi potrivi bucățile tăiate pe trupul fetei și începu să le coasă.

Primăvara dădea semne că ar sosi mai devreme decât de obicei, iar zăpada care acoperise satul începu să se topească. Neaua de pe acoperiș cădea cu zgomot. Conducătorul satului porunci să se înceteze făcutul sării pe plajă.

În seara următoare, când se întoarse de la pescuit, Isaku află de la mama sa că fiica vărului Taikichi făcuse temperatură mare și era în stare gravă. Copila se născuse cu un an în urmă, la sfârșitul lunii ianuarie, și crescuse nespus de frumos, ca demnă urmașă a lui Kura, cea voinică. Nu se îmbolnăvise deloc și fusese văzută deseori pe lângă Kura, când aceasta strângea ce aduceau valurile pe plajă. Era de neînchipuit ca acea copilă să fie atât de grav bolnavă.

— Când se topește zăpada, se răspândește o răceală periculoasă. Chiar dacă frigul se înmoaie, trebuie să te îmbraci bine, spuse mama în timp ce gusta din fiertura de orez să vadă dacă era gata.

Se întâmpla adesea ca cei mici să moară subit, de aceea părinții nu-și găseau liniștea până ce nu-i vedeau împlinind

cinci ani. Cei mai mulți mureau iarna, briza rece fiind cauza multor boli. Probabil că fiica lui Taikichi răcise, pe când o însoțea pe Kura pe țărmul stâncos.

A doua zi, marea fu agitată. Isaku urcă pe munte și tăie crengi uscate, apoi sparse lemne pentru foc în pridvor. Isokichi îl ajuta, dar lăsa adesea toporul din mână, spunând că-și simte trupul vlăguit.

Vântul nu dădu semne că s-ar potoli, nici după ce se înnoptă, iar în case răsuna zgomotul valurilor ce se izbeau de țărm.

Isaku se trezi când mijeau zorile. Se întoarse pe partea cealaltă și se băgă mai adânc sub rogojină, dar observă că aceasta se clătina ușor. Își zise că vântul de afară ridicase colțul rogojinii, dar un fel de geamăt îi atrase atenția și își ridică capul din așternut.

La lumina flăcărilor din vatră, îl zări pe Isokichi, ce dormea cu fața-n sus. Avea ochii închiși, iar rogojina care îl acoperea se zgâlțâia cu putere și se auzea cum scrâșnește din dinți. Isaku înțelese în cele din urmă că rogojina lui se zgâlțâia de la rogojina lui Isokichi.

— Isokichi, ce-ai pățit? îl întrebă Isaku.

— Mi-e frig… răspunse Isokichi, deschizând ochii.

Vocea îi tremura și cuvintele nu i se auzeau deslușit.

— În noaptea asta n-a fost ger, ce-ai pățit? îl întrebă Isaku nedumerit, învelindu-l mai bine cu rogojina.

Îl atinse ușor peste umăr și băgă de seamă că era foarte fierbinte, apoi își întinse mâna spre fruntea lui.

— Ai febră!

— Îmi tremură tot corpul… și mă doare capul, spuse Isokichi cu chipul schimonosit.

Isaku se târî afară din așternutul de rogoz și mai puse câteva lemne peste foc.

— Ce e? întrebă mama sa, ridicându-se pe jumătate din așternut.

Isaku îi spuse că Isokichi are febră mare și-l doare capul.

— Parcă și eu am febră. Se pare că am răcit. Pune niște

apă la fiert, ca să fac o infuzie de plante.

Mama se ridică, își mai puse o haină pe ea și se apropie de Isokichi.

Isaku luă apă dintr-o găleată, ce prinsese o pojghiță de gheață, și o turnă într-o oală, pe care o puse pe foc. Mama în muie o cârpă în apă rece și o așeză pe fruntea lui Isokichi.

Apa de pe foc dădu în clocot, iar mama coborî în pridvor să ia câteva frunze uscate de susan sălbatic, agățate de peretele din pridvor, pentru a le pune în apa fiartă. Frunzele se desfăceau și se agitau în apa clocotind. Isaku potrivea flacăra, cu ochii pironiți la Isokichi.

După o vreme, mama sa puse într-un bol apa maronie, îl ridică pe Isokichi din așternut și îi dădu să bea. Isokichi era cât pe ce să o verse, pentru că-i tremura mâna, dar până la urmă reuși să o bea pe toată, schimonosindu-se, apoi se culcă la loc.

Mama desfăcu o prună murată și i-o puse lui Isokichi pe tâmple.

— Până dimineață o să-ți ia durerea de cap, îi spuse mama și bău și ea din infuzia de plante.

Isaku se îndepărtă de vatră și se băgă la loc în așternut. Îi era frig, își strânse picioarele la piept, dar nu se încălzi.

Privind focul din vatră, se cufundă în somn.

Un scâncet îl trezi.

O văzu pe mama sa care stătea cu spatele, așezată lângă Kane, care plângea înfundat, cu o voce uscată.

Lumina plăpândă a zorilor pătrundea în casă.

Rogojina nu se mai mișca. Isaku privi figura lui Isokichi. Probabil că infuzia își făcuse efectul și îi scăzuse temperatura, se gândi Isaku, dar Isokichi avea gura deschisă pe jumătate și respira greu. Isaku atinse cu mâna fruntea fratelui său. Era fierbinte. Isokichi avea ochii închiși, dar nu părea să doarmă. Isaku se ridică, se duse lângă vatră și își apropie mâinile de foc.

— Ce-a pățit Kane? o întrebă pe mama sa.

— Are o febră îngrozitoare. Plânge și spune că o doare capul, răspunse mama stând cu spatele la el.

Isaku se ridică în picioare și se uită la Kane peste umărul mamei. Avea fața roșie și plângea din toți rărunchii. Boala se răspândea la sfârșitul iernii de la o familie la alta, iar uneori toți cei din familie se molipseau. Dar, de cele mai multe ori, după două-trei zile de stat la pat și după ce beau infuzie de plante, se înzdrăveneau.

Isaku coborî în pridvor, luă o legătură de lemne și o duse lângă vatră. Apoi, cum făcea de obicei, ieși afară și privi marea și cerul. Vântul se potolise, stelele păleau, iar linia orizontului se deslușea vag. Valurile se domoliseră și se zărea spuma mării.

— Cum e marea? îl întreabă mama, în timp ce punea oala pe foc.

— Pare că s-a potolit, dar și Isokichi, și Kane au febră…

— Vrei să spui că nu ieși pe mare? Am eu grijă de ei. La ce bun un pescar care nu se duce la pescuit? spuse mama cu o voce aspră, necăjită că doi dintre copiii ei aveau temperatură.

Isaku începu să se pregătească pentru a ieși pe mare.

În ziua aceea, după multă vreme, pescui singur. Cu o mână vâslea și cu cealaltă mânuia undiţa. Încercă să-i imite pe ceilalți pescari, care mișcau vâsla cu picioarele, dar era un efort prea mare pentru trupul lui firav.

La prânz, mâncă o gălușcă mare de mei, învelită în foi de varec. Pe o parte a muntelui se vedeau ridicându-se vălătuci de zăpadă și înțelese imediat că se stârnise o avalanșă. Zăpada de pe acoperișurile caselor din sat căzuse aproape toată. Își zise că poate în acel an bancurile de sardine mari, care apăreau odată cu venirea primăverii, se vor apropia de țărm mai devreme decât de obicei.

Auzi o voce și se întoarse. Sahei se apropia cu barca de el. Isaku înfășură o altă gălușcă de mei într-o foaie de varec.

Sahei trase barca lângă el și-l întrebă:

— La tine în familie a făcut cineva febră?

— Da. Isokichi și Kane zac bolnavi, iar mama spune că și ea are friguri.

— Deci și la voi… spuse Sahei cu o privire întunecată.

— S-a întâmplat ceva? întrebă Isaku bănuitor.

— Am auzit că numărul celor care au febră este destul de mare. Și sora mea mai mică are. Nu ai observat ce puțini au ieșit azi la pescuit, pentru că ei sau cineva din familia lor s-a îmbolnăvit?

La auzul cuvintelor lui Sahei, Isaku privi de jur-împrejur pe mare. Crezuse că mulți nu ieșiseră la pescuit din pricina valurilor, dar tot te-ai fi așteptat la mai multe bărci.

— Într-adevăr, sunt puține. Ce molimă nesuferită! spuse Isaku în șoaptă.

— Tu ești bine? îl întrebă Sahei privind spre mare.

— Sunt bine.

— Ar trebui să avem grijă de noi. Briza e otravă pentru trup. După ce apune soarele, vântul se răcește. Ar fi bine să ne întoarcem devreme pe țărm.

Sahei apucă vâsla și se îndepărtă.

„Ce suflet bun are”, se gândi Isaku urmărind cu privirea barca lui Sahei. Avea și el părțile lui mai puțin bune, dar de când crescuse devenise mai liniștit, iar faţă de Isaku era foarte apropiat, ca doi oameni care munceau cot la cot, pe mare. Isaku își zise că mai are multe de învățat de la Sahei.

După ce mâncă de prânz, Isaku merse din nou la pescuit. Când soarele începu să apună, îndreptă barca spre mal. Ținea astfel seama de avertismentul lui Sahei, dar voia totodată să se întoarcă mai repede acasă, îngrijorat de starea alor săi. Pe țărm nu era nici urmă de om care să adune scoici și alge. Era o atmosferă sinistră, care întărea spusele lui Sahei că mulți oameni se îmbolnăviseră.

Ridică barca pe mal, puse vâsla pe un umăr, iar pe celălalt coșul de paie cu pește, și se îndreptă spre casă.

Propria-i umbră se întindea, lungă, de pe plajă înspre drumul din sat.

Din pridvor aruncă o privire în casă. Surprinzător, și mama dormea cu fața în sus.

— Ce-ai pățit? o întrebă Isaku, apropiindu-se de ea.

— Îmi arde corpul… tremur și nu mă pot ține pe picioare, spuse ea de-abia mișcându-și buzele uscate.

Isaku își zise că făcuse bine că se întorsese degrabă de pe mare. Trebuia să-i îngrijească și să facă ceva de mâncare. Ieși pe ușa din spatele casei, umplu o găleată cu apă de la pârâu și puse peste ea niște zăpadă. Se întoarse în casă, puse niște cârpe în apă, le stoarse și le întinse pe fruntea mamei, a lui Isokichi și a lui Kane. Făcu o infuzie de plante, puse niște orez la fiert. Auzise că orezul face bine când ești bolnav, așa că nu trebuia să se zgârcească.

Isokichi și Kane aveau dureri de cap, iar Kane plângea înfundat. Fâșiile de cârpă se încălzeau imediat, iar Isaku le băga pe rând în găleata cu apă rece.

Noaptea, Isaku se trezi în repetate rânduri ca să-i îngrijească pe mama și pe frații săi. Mama respira greu.

A doua zi, temperatura le crescu și mai mult, iar pe lângă durerea de cap, se plângeau și de dureri de mijloc. Pentru mamă, mai ales, durerea de mijloc era greu de suportat; se ținea cu mâinile de brâu și strângea din dinți. Isaku se hotărî să nu mai plece la pescuit, și rămase acasă să-i îngrijească.

După prânz, bătrânul care dăduse indicațiile apăru pe neașteptate, însoțit de doi bărbați. Se încruntă, văzându-i pe mama și pe frații lui Isaku culcați în așternuturile de rogoz.

Isaku coborî în pridvor și îngenunche.

— Și cei din familia ta au fost atinși de boală, nu? Când au făcut febră? întrebă bătrânul privind-o pe mama lui Isaku.

— Fratele și sora mai mică, ieri în zori, iar mama, ieri după prânz.

— Tu nu ai nimic?

Isaku răspunse că nu.

— E o molimă nesuferită. Și conducătorul satului are temperatură și zace culcat. Am făcut rugăciuni de îndepărtare a demonilor acestei boli. Să aprinzi și tu o candelă în fața tăbliei funerare a strămoșilor din casa voastră.

Bătrânul se plimba din casă-n casă și spunea același lucru, răspicat. Privindu-i încă o dată pe mama și frații lui Isaku, ieși afară împreună cu cei doi bărbați.

Isaku se întoarse în casă și aprinse o candelă în fața tăbliei funerare a familiei. Din spusele bătrânului, majoritatea oamenilor din sat se îmbolnăviseră, și până și conducătorul satului se molipsise.

Susurul pârâului din spatele casei se auzea parcă mai puternic în ultimele zile. Zăpada de pe munte se topea cu repeziciune, umflând apele. Primăvara se apropia, iar Isaku se gândi că molima avea să înceteze cât de curând.

Însă a doua zi, mama și frații lui făcură febră și mai mare. Până și mama sa ajunsese să geamă la fel ca Isokichi și Kane. Durerea de mijloc era și mai puternică și îl puse pe Isaku să o frecționeze. Faptul că ea, o femeie atât de puternică, ceruse așa ceva însemna că durerea devenise de nesuportat. Isaku îi schimbă cârpa de pe frunte și îi dădu să bea infuzie de plante.

Poate că infuzia își făcuse efectul, poate că trecuseră de faza critică a bolii, însă a doua zi, după Isokichi și Kane, și mamei îi scăzu temperatura.

Durerea de cap și cea de mijloc li se atenuaseră și nu mai gemeau. Arătau sfârșiți, dar se mai liniștiseră.

Isaku se bucură că boala lor era pe trecute, dar observă că se petrecea ceva ciudat – fețele lor se umflaseră, iar pe piele le apăruse un fel de iritație. Broboanele deveneau din ce în ce mai roșii, iar spre seară li se răspândiseră pe mâini, picioare, spate și piept.

A doua zi dimineață, Isaku înmărmuri când văzu fețele

mamei și fraților săi pline de erupții. Înțelegând că și fața ei arăta la fel ca a lui Isokichi și a lui Kane, mama și-o pipăi cu degetele și clătină din cap.

— Probabil că e o iritație de la temperatură, spuse ea privindu-i cu nedumerire pe Isokichi și Kane.

Era o dimineață cu vânt puternic, cum nu mai fusese de mult, iar vuietul valurilor răsuna grav.

Isaku nu înțelegea de ce apăruse acea erupție pe fețele lor. Probabil că boala mea avea diferite manifestări. Cum bubele apăruseră după ce le scăzuse temperatura, crezu că e ceva ce ține de vindecare.

Mama și frații lui Isaku răsuflară ușurați că febra le scăzuse; reușiră să se ridice în șezut și să mănânce prânzul pregătit de Isaku. Dar erau foarte slăbiți după zilele cu temperatură ridicată și simplul fapt de a sta așezați îi epuiza. După ce mâncară, se culcară la loc. Isaku privea figura mamei, care începuse să sforăie. Bășicile erau și mai umflate decât dimineața, iar în interior aveau un lichid transparent. Erupțiile de pe corpul lui Isokichi și al lui Kane se manifestau ca și cea a mamei.

Rogojina de la intrare se mișcă puțin. Isaku coborî în pridvor și dădu cu ochii de un trimis al conducătorului satului.

— Am auzit că și la tine în familie sunt bolnavi. Le-au apărut niște bășici pe față? spuse acesta cu o privire întrebătoare.

— Mai degrabă ceva ca o iritație de la căldură.

— Deci și la ei a apărut! Vino negreșit pe plajă. Onorabilul bătrân care ne îndrumă are ceva important să ne spună, zise trimisul și plecă grăbit spre casa vecină.

Isaku stinse focul din vatră. Înțelegea acum că erupția nu le apăruse doar mamei și fraților lui. Dacă multă lume din sat făcuse febră mare aproape în același timp și avuseseră simultan o erupție însemna că boala era molipsitoare. Mai mult ca sigur bătrânul îi aduna pe plajă pe cei care îi îngrijeau pe bolnavi pentru a le indica o

metodă potrivită de tratament.

Isaku își luă încălțările de zăpadă și ieși din casă. Vântul era puternic, dar nu simțea frigul. Din loc în loc, pe drumul acoperit de zăpadă se întrezărea pământul. Bărbați și femei așteptau așezați în apropiere de baraca unde se făcea sare, iar bătrânul stătea în picioare, în mijlocul lor. Isaku se așeză în genunchi și își plecă adânc capul în fața bătrânului.

În mod neașteptat, lângă bătrân stătea un om în vârstă sprijinit de un bărbat tânăr. Era Jinbei, pe care Isaku își aminti că-l văzuse mergând într-un toiag, cu câțiva ani în urmă. Se spunea că stătea în pat acasă, doborât de bătrânețe. O perioadă îndelungată fusese sfătuitorul de încredere al conducătorului satului, dar, din cauza vârstei înaintate, îi cedase locul actualului bătrân. Părul alb i se împuținase, iar gura fără dinți era întredeschisă. Sătenii încercau să ghicească de ce venise Jinbei acolo, pe plajă.

Simțeau că se petrecea ceva straniu și așteptau privind solemn.

— Se pare că a venit toată lumea. Am ceva important să vă spun, așa că ascultați cu atenție. În legătură cu boala celor din sat, bătrânul Jinbei spune că nu ar fi fierbințeli, ci o boală cumplită. Bătrânul Jinbei, deși e foarte slăbit, a venit special să vă vorbească, spuse bătrânul grav, plecându-și capul în fața lui Jinbei.

Jinbei dădu să se ridice și doi bărbați tineri îl sprijiniră de ambele părți. Ochii mari, adânciți în orbite, erau larg deschiși, iar trupul îi tremura.

— În tinerețe, când am mers în satul vecin, am înnoptat în același loc cu un străin bolnav. Avea niște cicatrici urâte pe față și când l-am întrebat despre ele mi-a spus că erau urme de vărsat. Este o boală contagioasă, cu febră chinuitoare, care face să-ți apară bubițe pe față, mâini și picioare, iar unii ajung la demență și mor. Chiar dacă nu mori, urmele bășicilor îți rămân pe față și pe corp ca niște semne urâte. Din câte spunea pare a fi o boală

îngrozitoare. N-am uitat povestea lui nici până în ziua de azi.

Spunând acestea, lui Jinbei i se tăie respirația.

Isaku se îngrozi, dar nu-și putea închipui așa ceva. Mamei și fraților lui le apăruseră bășici pe față, mâini și picioare, dar febra le scăzuse și păreau că depășiseră punctul critic al bolii. Cum ar fi putut ajunge la demență sau să moară, din moment ce dădeau semne de însănătoșire?

— Îngrozit peste măsură, l-am întrebat dacă nu sunt leacuri care să vindece această boală, dar bărbatul mi-a răspuns că nu. Spunea că rugăciunile către divinitate și hainele de culoare roșie ar fi întru câtva de ajutor. Când am aflat că leșurile de pe *o-fune-sama* fuseseră îmbrăcate în roșu, nu mi-am amintit de vărsat, dar când am auzit că era o mască roșie de maimuță, m-am gândit: nu cumva...? Vărsatul este o boală fatală, care se transmite de la om la om, iar pentru a o vesti se folosește o mască roșie de maimuță. Faptul că leșurile au fost îmbrăcate în haine roșii poate fi dovada că morții fuseseră bolnavi de vărsat. Sunt foarte îngrijorat, adăugă Jinbei, cu ultimele puteri, apoi se prăbuși pe nisip.

Sătenii stăteau jos, nemișcați. Isaku își aminti de masca de maimuță. Era normal ca o maimuță să aibă fața roșie, dar nu și capul și ochii tot roșii. Era probabil pentru a vesti boala, după cum spusese Jinbei.

Bătrânul rămase o vreme pe gânduri, apoi le vorbi cu un aer îngrijorat:

— Dacă neliniștea lui Jinbei e întemeiată înseamnă că acel vas nu a fost *o-fune-sama.* Probabil că într-un anume oraș sau sat a fost o epidemie de vărsat, iar cei infectați au fost urcați pe vas și izgoniți, ca epidemia să nu se mai răspândească. Bolnavii și-au dat sufletul în timp ce rătăceau pe mare, iar vasul a eșuat între stâncile din fața satului nostru. Fără să știm, am luat hainele și ne-am infectat. Conducătorul satului a întrebat dacă hainele

murdare de la bășici ar putea fi periculoase, dar eu i-am spus că nu e cazul să ne facem griji. Dacă boala nu este răceală, ci vărsat, nu voi putea niciodată să-mi spăl rușinea.

Bătrânul se schimbă la față.

Printre săteni se lăsă o tăcere adâncă.

— Ce e de făcut? întrebă în șoaptă unul dintre bărbați.

Atât Jinbei, cât și bătrânul tăcură, evitând privirea bărbatului.

Isaku urmărea evoluția bolii mamei și a fraților lui cu sufletul la gură. Și în acea zi, și în ziua următoare, temperatura le scăzuse, dar bășicile se înmulțiseră și le acoperiseră fața, mâinile, picioarele, gâtul, pieptul, până și spatele. Își simțeau corpul greoi și nu aveau poftă de mâncare. Mama nu-l mai punea să se ducă la pescuit în zilele când marea era calmă, iar Isaku se întreba dacă adevăratul motiv era că se baza pe el să-i îngrijească. Le făcea infuzie de plante și le ștergea sudoarea. La apusul soarelui, rogojina de la intrare se deschise ușor, iar trimisul conducătorului satului îi făcu semn cu mâna să se apropie. Isaku ieși afară.

Bătrânul care îi îndruma stătea în picioare, alături de alți doi bărbați, și îl întrebă îngrijorat despre starea bolnavilor din familie. Isaku îi răspunse că le scăzuse temperatura și s-ar fi zis că sunt pe cale să se vindece.

— Dar bășicile? întrebă bătrânul fixându-l cu privirea.

— S-au înmulțit. Pe față e cel mai rău. Le-au apărut în gură, în nas, chiar și în urechi.

Bătrânul dădea tăcut din cap, ascultând cuvintele lui Isaku. Din privirea lui întunecată, Isaku înțelese că și ceilalți bolnavi din sat aveau aceleași simptome.

— Aș vrea să vă întreb ceva. Dacă mama și frații mei au vărsat, care se ia, cum de nu m-am molipsit și eu, care-i îngrijesc? Le-a scăzut febra și nu par să aibă acea boală contagioasă îngrozitoare.

Lui Isaku i se părea neîntemeiată mâhnirea adâncă de pe chipul bătrânului.

— Jinbei spunea că, oricât de îngrozitoare ar fi o molimă, unul din trei oameni moare, unul se îmbolnăvește, dar nu moare, iar unul nici măcar nu se îmbolnăvește. Asta este îndurarea divină față de oameni, ca să nu piară cu toții de boală. Dacă este așa cum spune el, nu e ciudat că tu și noi nu ne-am îmbolnăvit, spuse bătrânul mai mult în șoaptă.

Ceilalți bărbați se îndepărtară, iar bătrânul o apucă și el pe drumul din sat, cu o figură sumbră.

Isaku intră în casă și se așeză pe marginea vetrei. Kane era agitată, dar mama sforăia în somn. Nu știa în ce stare se aflau ceilalți bolnavi, dar spera că cei din familia lui erau, în sfârșit, pe cale să se însănătoșească.

Coborî în pridvor ca să pregătească cina.

În următoarele două zile, mamei și fraților lui le scăzu temperatura, și Isaku deveni optimist. Însă în seara celei de-a treia zile îl cuprinse groaza la gândul că bătrânul și ceilalți avuseseră poate dreptate. Febra le crescu brusc, iar bășicile li se înmulțiră îngrozitor de mult.

Kane vomita și plângea, iar mama și Isokichi aveau dureri de cap, de mijloc și se văitau întruna. Când îi atinse pe frunte, Isaku se miră cât de fierbinte le era.

A doua zi de dimineață, Isaku se îngrozi când le văzu fețele luminate de razele soarelui. Lichidul se îngălbenise, toate bășicile se spărseseră, iar din ele se scurgea un lichid. Până și ochii le erau acoperiți de puroi. Respirau cu greu și nu aveau nici măcar puterea să-l îndepărteze cu mâna.

Isaku înțelese, în sfârșit, că boala lor nu era ceva trecător, precum răceala, ci putea fi vărsat, așa cum pomenise Jinbei. I se părea că au de-a face mai degrabă cu un blestem decât cu o boală. Cuvântului „vărsat” îi suna nemaipomenit de ciudat.

Mama și Isokichi gemeau ca niște animale, iar Kane plângea înfundat și din când în când avea convulsii.

Infuzia de plante nu avea niciun efect, iar Isaku nu mai știa ce să facă.

Cuprins de spaimă, ieși din casă și alergă spre plajă. Crezuse că sătenii se adunaseră acolo în jurul bătrânului, dar pe plajă nu era nici țipenie, așa că se îndreptă către casa conducătorului satului. Voia să găsească o cale de a-i salva pe ai săi.

Urcând panta care ducea acasă la conducătorul satului, văzu în jur de zece bărbați și femei așteptând în grădina acestuia cu fetele vinețiii.

— Puroiul li se scurge pe față, țipă Isaku, apropiindu-se în fugă de ei.

— Și alor mei la fel. Bolnavii din toate casele au fețele pline de puroi, spuse un bărbat între două vârste, cu vocea tremurândă.

Bătrânul ieși în fața casei. Figura lui, acoperită de o barbă albă, era trasă și avea ochii injectați.

Privindu-i pe cei adunați, spuse cu o voce fără vlagă:

— Boala este, fără îndoială, vărsat, așa cum a spus bătrânul Jinbei. Ochii conducătorului satului sunt și ei acoperiți de puroi.

— Ce putem face să le alinăm durerea? întrebă unul dintre bărbați cu vocea îndurerată.

— Nu putem decât să ne rugăm, îi răspunse bătrânul, privind în pământ în timp ce ieșea din grădină și cobora panta, împleticindu-se.

În sat domnea confuzia. Starea bolnavilor din fiecare casă era în mare aceeași, iar mulți aveau tulburări mintale. Kane dădea semne clare de nebunie: sărea prin casă scoțând niște sunete ciudate, între râs și plâns. De fiecare dată, Isaku o culca la loc în așternutul de rogoz.

În dimineața următoare, află că unii bolnavi muriseră în timpul nopții. În familia lui Isaku, starea lui Kane se înrăutăți, iar după ce avu niște convulsii îngrozitoare în jurul prânzului își dădu ultima suflare. Nici mama, nici Isokichi nu erau conștienți și nu știau de moartea lui Kane.

În acea zi, bătrânul plecă de acasă lăsând în urmă o scrisoare și se aruncă de pe o stâncă, din apropierea Promontoriului Ciorii. Corpul îi fu adus la țărm de valuri, iar capul i se zdrobise de stânci. Scrisoarea era adresată conducătorului satului și în ea le spunea că regreta amarnic faptul de a fi adus teribila molimă în sat, considerând că hainele roșii murdare de puroi nu sunt periculoase și împărțindu-le în fiecare casă. Plătise astfel cu propria viață.

Cadavrul bătrânului fu urcat într-o barcă de fiul acestuia, dus în larg și aruncat în mare. Sinuciderea era văzută ca un mare păcat, iar sinucigașii nu aveau parte de incinerare, ci erau lăsați în voia valurilor.

Moartea bătrânului spori și mai mult confuzia din sat. Numărul morților crescu brusc și, în lipsa indicațiilor despre cum ar trebui să procedeze cu ei, cei neatinși de boală aprindeau doar o candelă pe altarul familiei și se rugau. Cadavrele erau lăsate în case, pentru că nu aveau timp să pregătească coșciugele.

Într-un târziu, la indicațiile lui Jinbei, doi bărbați au mers din casă-n casă și le-au spus sătenilor ce să facă cu cadavrele. Cum erau prea puțini oameni disponibili, era imposibil să le ducă la cimitir, așa că li s-a transmis să le ardă pe plajă, iar la urmă să îngroape cenușa în cimitir.

Isaku înfășură trupul lui Kane într-o rogojină și îl scoase afară din casă. Nici mama și nici Isokichi nu erau conștienți, având temperatură mare.

Isaku făcu un rug funerar pe plajă și așeză trupul lui Kane pe el. Aprinse niște vreascuri și lemnele începură să ardă. Fața lui Kane, care se zărea din rogojină, fu cuprinsă de flăcări, dar lui Isaku nu-i curse nicio lacrimă. De jur-împrejur, sătenii făcuseră focuri ici și colo. Cu toții voiau să stârpească prin ardere răul ascuns în cadavre; s-ar fi zis că uitaseră să deplângă moartea celor din familie.

Printre cei morți erau mulți nou-născuți și copii, dar erau deopotrivă și bărbați și femei tinere sau în vârstă.

Isaku puse lemne pe foc și cu o nuia de bambus împunse cadavrul lui Kane, ca focul să-l cuprindă mai bine.

Seara adună cele câteva oase și le puse într-o găleată de lemn.

Se întoarse acasă, puse găleata în fața tăbliei funerare a familiei și fripse niște pește. Îi chemă pe mama și pe Isokichi să le dea de mâncare, dar ei respirau anevoie, fără să-i poată răspunde. Aveau și gura, și nările pline de puroi.

În acea noapte, plouă și bătu un vânt năprasnic. Ploaia se opri dimineața, dar vântul făcea casa să scrâșnească ușor.

Isaku aștepta liniștit, veghindu-i pe mama și pe Isokichi. Fețele, mâinile și picioarele li se umflaseră și mai mult, iar de sub puroiul uscat apărea altul nou. Nu li se mai vedea pielea, iar pe față puroiul li se întărise de parcă ar fi avut o mască.

Un trimis veni cu indicații de la Jinbei și îi transmise să nu le îndepărteze înainte de vreme coaja, când va cădea singură însemna că erau spre vindecare. Isaku se străduia să-i hrănească pe mama sa și pe Isokichi, strecurându-le fiertura de orez prin gura întredeschisă, plină de coji.

Pe plajă se aprindeau în fiecare zi focuri pentru a arde cadavrele. Cum nu-și găsea liniștea, Isaku coborî și el pe plajă și ajută la căratul lemnelor. Conducătorul satului încă trăia, dar era într-o stare destul de gravă.

Vremea se încălzi, iar peste marea calmă se ridica din ce în ce mai des ceața. Zăpada de pe muntele din spatele satului dispăruse, doar vârfurile îndepărtate străluceau încă albe.

Pe plajă erau peste tot lemne înnegrite, ce fuseseră folosite la arderea cadavrelor, iar câteva erau încă aprinse. Numărul celor morți scăzuse, iar cazurile de demență erau mai rare, semn că epidemia se stingea.

Într-o zi, pe la începutul lui martie, când se sculă de dimineață, Isaku observă că se uscase și căzuse coaja ce acoperise ochiul drept al mamei sale, iar ochiul îl privea.

Cojile care îi acopereau gura se mișcară, lăsând să treacă un murmur înfundat:

— Kane a murit, nu?

Isaku îi răspunse încuviințând din cap.

— Mulți săteni au murit.

Mama închise încet ochii.

Din noaptea aceea, mama și Isokichi începură să geamă de durere, de parcă și-ar fi pierdut mințile. Aveau mâncărimi groaznice, dar cum nu trebuiau să se scarpine, pentru a nu-și face mai rău, se apăsau doar cu mâna peste cojile uscate.

Mâncărimea îi chinui și ziua următoare, dar temperatura le scăzuse. Din loc în loc, cojile de pe picioare și de pe mâini începuseră să se desprindă.

Nici din cojile de pe față nu le mai ieșea puroi, iar ceva ca o făină uscată le acoperea acum fețele.

Pe plajă nu se mai ridica fum de la arderea cadavrelor. Mâncărimea de pe corpul mamei și al lui Isokichi nu mai era atât de intensă, iar cojile de pe față începură să li se desprindă. Isaku le spuse că ar fi bine să aștepte să cadă singure, dar mama nu suporta ca fața să-i fie acoperită de coji și încercă să le desprindă.

La scurt timp, mama și Isokichi începură să mănânce fără ajutor. În locul cojilor pielea era ciudat de albă, iar pe unde fuseseră bășici era roșie și umflată.

Isaku înțelese că mama și fratele lui se vindecaseră, în sfârșit, dar păli când îl auzi pe Isokichi spunând:

— Nu văd.

În mijlocul pupilelor lui se vedea o umflătură în formă de stea.

Mama și Isokichi se puteau ridica de-acum să se așeze pe marginea vetrei, dar în casă domnea o tăcere apăsătoare. Pe zi ce trecea, roșeața bășicilor se estompa, dar le rămăseseră cicatrici pe față, gât, umeri, mâini și picioare.

Isaku se gândi că nu trebuia să țină cenușa lui Kane în

casă și o puse într-un ulcior, urcă pe drumul de munte și o îngropă în cimitir. Lângă el, o femeie săpa cu lopata o groapă pentru oasele a două rude moarte.

La câteva zile, într-o dimineață, toți cei care nu fuseseră afectați de boală au fost înștiințați să se strângă pe plajă. Isaku merse și el.

Lângă baraca de pe țărm, stăteau în picioare cam treizeci de bărbați și femei. Văzând cât de mic era numărul celor care nu se îmbolnăviseră, Isaku înțelese cât de nimicitoare fusese boala.

Cerceta atent fețele celor din jur. Sahei, cel de-o seamă cu el, se afla printre ei, dar pe Tami nu o zărise.

Patru bărbați coborau pe plajă, cărând o targă pe care stătea conducătorul satului. Pe fața acestuia se vedeau cicatricile rămase de la bășici. Isaku și ceilalți i se închinară până la pământ, iar Manbei, fiul lui Jinbei, îngenunche în fața tărgii lăsate pe nisip. După ce schimbară câteva cuvinte în șoaptă, Manbei încuviință, se ridică în picioare și le vorbi.

— La porunca onorabilului nostru conducător, am preluat eu rolul de bătrân îndrumător. Am fost loviți de un dezastru îngrozitor, dar epidemia s-a stins. Vă voi înștiința ce hotărâre a luat conducătorul satului. Cei care țin în casă cenușa celor morți să o îngroape cât mai repede în cimitir. Cei sănătoși, care s-au ocupat până acum de îngrijirea celor bolnavi, să meargă la pescuit, la adunat de scoici pe țărm sau la săpat pământul. Acum, vom închina o rugăciune mării, împreună cu conducătorul satului, pentru cei morți.

Manbei se așeză lângă conducător, care își împreună mâinile în direcția mării, iar mulțimea îl urmă. Suspinele răsunau în jurul lui Isaku, care avea și el lacrimi în ochi. Tristețea pricinuită de moartea lui Kane, pe care nu o simțise până atunci, îl copleși. Sfârșitul ei, în convulsii teribile, ca un pește zbătându-se pe uscat, îl umplu de amărăciune.

În acea zi văzu oameni îndreptându-se spre cimitir, ducând în mâini traiste și cutii cu oseminte. Isaku îl zări pe tatăl lui Tami urcând poteca de munte, târâindu-și picioarele, și se gândi că în cutia pe care o ținea la piept s-ar fi putut afla cenușa lui Tami.

A doua zi marea fu agitată, dar în ziua următoare, după atâta timp, Isaku ieși la pescuit. Stelele din ochii lui Isokichi erau întunecate și nu păreau să dispară, cu toate că boala îi trecuse. Chiar dacă ar fi orbit, ar fi ajuns probabil să poată vâsli cumva, dar o vreme i-ar fi fost aproape imposibil să urce în barcă.

Sardinele începură să muște imediat ce Isaku lăsă firul undiței în apă, iar când trăgea aducea spre el pești cu solzi strălucitori. Celelalte bărci prindeau și ele destul de mult pește.

La cină fripse sardine mari, prinse în acea zi.

— Pe munte trebuie să fi înflorit piersicii, șopti mama ducând o bucată de pește la gură.

Isaku se uită la fața mamei sale. Nu mai era mult până când tatăl lui urma să se întoarcă în sat. În cei trei ani cât el fusese în robie, Teru și Kane se îmbolnăviseră și muriseră, iar Isokichi își pierduse vederea. Tatăl lui avea să fie răpus de amărăciune, iar mama era mai mult înfricoșată decât bucuroasă că avea să-l vadă. În plus, trebuia să-i fie foarte greu să-l întâmpine cu fața hidoasă de acum.

Isokichi își petrecea mare parte a timpului stând, dar mama începuse să se miște și să trebăluiască prin casă. Când ieșea afară încerca să-și ascundă cât de cât fața și își acoperea obrajii cu o bucată de pânză. Femeile pe care Isaku le întâlnea pe drumul din sat aveau fețele acoperite sau purtau pălării mari de paie.

Isaku văzu câteva femei pe țărmul stâncos, iar Tami era printre ele. Se însufleți la gândul că nu murise. Însă și Tami avea obrajii acoperiți și purta o pălărie mare.

Isaku află, rând pe rând, numele celor care muriseră. În

familia vărului său, Taikichi, fetița murise, iar el orbise. Îl văzuse mergând ținut de mână de Kura, care purta o pălărie de paie, trasă pe față. Mama puse niște sardine uscate într-un coș de bambus și se duse acasă la Taikichi.

Când luna începea să scadă, după lăsarea nopții, de la casa conducătorului satului se auzeau neîncetat bătăi de clopot și glasuri îngânând sutre. La început, Isaku se sperie, crezând că murise conducătorul satului sau cineva din familia acestuia și se duse degrabă împreună cu alți săteni într-acolo. Conducătorul satului citea sutre împreună cu îndrumătorul Manbei și cu alții. Îl zări și pe Jinbei, sprijinit cu spatele de niște rogojini, puse unele peste altele.

Apoi Isaku își zise că aduceau rugăciuni de mulțumire pentru înfrângerea demonilor bolii și când se întoarse acasă aprinse o candelă în fața tăbliei funerare a strămoșilor.

Citirea sutrelor nu se termină în acea seară, ci ținu mai multe zile, de la apusul soarelui până noaptea târziu. Bărbații importanți din sat, începând cu Jinbei și Manbei, păreau a înnopta în casa conducătorului satului, bătând clopotul și intonând sutre.

Isaku luă niște orez într-un bol și îl puse pe veranda casei conducătorului, apoi își împreună mâinile în direcția altarului. Atmosfera din casă era stranie. Conducătorul satului și ceilalți intonau sutre cu ochii înroșiți și băteau întruna clopotul, de parcă ar fi fost posedați. Răgușiseră.

Într-o noapte, când luna se subțiase și ajunsese doar un fir luminos, ca un cârlig, li se aduse la cunoștință să se strângă cu toții, în afara celor care nu puteau merge și a nou-născuților, în grădina casei conducătorului.

Isaku porni în grabă, cu o făclie în mână, luminând drumul pentru mama sa, care îl ducea de mână pe Isokichi. Din fiecare casă ieșeau făclii, care se întâlneau pe drum și urcau panta spre casa conducătorului, strângându-se în grădină. Acolo, sătenii stinseră făcliile și se așezară în

genunchi, la lumina câtorva torțe înfipte în pământ, în colțurile grădinii.

Isaku își zise că urma să se facă o rugăciune de mulțumire pentru restabilirea liniștii. Sătenii îngenuncheați așteptau cu un aer pios.

Conducătorul satului ieși din casă și se așeză în cerdac. Isaku și ceilalți i se închinară cu capetele până la pământ. Isaku își ridică privirea și la lumina torțelor văzu pe chipul conducătorului cicatrici urâte.

Jinbei coborî și el din cameră în pridvor, sprijinit de fiul său, Manbei, și de alți bărbați, apropiindu-se anevoie de locul unde stătea conducătorul satului. Sătenii își plecară capetele.

— Ascultați cu atenție ce vă spun. O molimă ca cea de vărsat trece doar cu izgonirea pe munte. Cei care au fost atinși de boală nu trebuie să mai rămână în sat. Chiar dacă s-au vindecat, poate reapărea oricând, iar cei sănătoși o pot lua.

Trupul lui Jinbei se zguduia de plâns, iar lacrimile îi străluceau pe obraz la lumina torțelor.

Isaku se încordă la auzul cuvintelor neașteptate ale lui Jinbei, dar nu le deslușì înțelesul.

Jinbei își aplecă puțin capul, apoi îl ridică din nou și spuse:

— Mi-e foarte greu să vă vorbesc despre izolarea pe munte și m-am frământat mult. Dar, dacă nu o facem, boala poate apărea din nou, oricând. Vor muri cu toții și satul va dispărea. Spre binele satului, i-am spus fără rezerve ce cred onorabilului nostru conducător. Am stat în cumpănă dacă să-i zic sau nu, căci el însuși a fost bolnav și are fața slută, dar dumnealui nu a șovăit.

Spunând acestea, Jinbei scoase un vaiet șuierător și se prăbuși la pământ.

Și lui Manbei îi curgeau lacrimi pe obraji. Ca și cum ar fi continuat cuvintele tatălui său, acesta începu să vorbească, poticnindu-se de mai multe ori:

— Conducătorul satului a spus că nu-și va putea spăla rușinea față de strămoșii noștri dacă va lăsa să moară toți oamenii din sat, așa că va pleca pe munte.

Isaku simți că-i îngheață sângele în vine. Înțelese că citirea sutrelor și bătutul clopotului acasă la conducătorul satului fuseseră rugăciuni de pregătire înainte de izolarea pe munte. Oare asta însemna că părăseau satul și pentru tot restul vieții aveau să trăiască pe munte? se întrebă Isaku.

Se puteau hrăni cu ierburi și păsări sălbatice, dar acestea erau puține și la scurt timp aveau să moară de foame. Izolarea pe munte însemna moarte.

Isaku încremeni. În familia lui, el era singurul care nu fusese atins de boală. Mama și Isokichi, care orbise, urmau să fie izgoniți pe munte.

Sătenii începură să se agite. Se uitau unii la alții, iar câțiva, fără a pricepe ce se întâmplă, se uitau încă la conducătorul satului și la Manbei.

Isaku nu îndrăzni să-i privească pe mama sa și pe Isokichi, care stăteau lângă el, temându-se de expresia de pe fețele lor.

Dintre săteni se auzi un suspin înfundat, care se intensifică și cuprinse întreaga mulțime.

„Ce nenorocire!”, „Va trebui să ne despărțim?” – voci tremurânde se auzeau în apropierea lui Isaku. Sătenii începuseră să se agite cuprinși de neliniște.

— Îndrumătorule! se auzi o voce îndurerată a unui tânăr.

Manbei își îndreptă încet capul în direcția lui.

— Cei care vor fi izolați pe munte nu se vor mai întoarce în sat toată viața?

Manbei încuviință.

Tânărul înghiți în sec și vorbi din nou:

— Dacă vor merge pe munte, o să moară de foame. Nu se pot duce în satul vecin sau în alte localități îndepărtate?

— Nu se poate! Dacă vor merge în alte sate, boala va ajunge și acolo. Sătenii noștri s-au îmbolnăvit și ei de la

hainele roșii ale cadavrelor de pe *o-fune-sama.* Nu putem să le aducem necazuri oamenilor din alte locuri, spuse Manbei cu fermitate, dar lacrimile îi curgeau necontenit.

Sătenii începură să plângă mocnit. Isaku simți și el o arsură în piept. Nu suporta să se despartă de mama sa și de Isokichi și ar fi vrut să se ducă cu ei pe munte.

Auzi din nou vocea tremurândă a lui Manbei:

— Onorabilul nostru conducător a citit sutrele înainte de plecarea pe munte. Acum, că este pregătit și nu are remușcări, pentru ca molima să nu se răspândească și să dispară cât mai repede, va pleca mâine în zori, la ceasul tigrului.

Manbei abia vorbea printre hohote de plâns.

— Veniți cu mine pe munte! răsună vocea firavă a conducătorului satului. Apoi, se ridică și intră în cameră, iar Isaku și ceilalți i se închinară cu fețele până la pământ, plângând.

— Întoarceți-vă la casele voastre și faceți-vă repede bagajele, iar până la ceasul tigrului luați-vă rămas-bun. Însă cei care rămâneți să nu ieșiți din casă, spuse Manbei cu voce tare.

Sătenii se ridicară fără vlagă și, cu capetele plecate, părăsiră grădina conducătorului satului, coborând de-a lungul pantei line.

Pe cerul nopții luna era subțire și stelele străluceau cât vedeai cu ochii. Marea era calmă și se zăreau doar crestele albe ale celor câteva valuri ce ajungeau la țărm.

Mama mergea înainte, ducându-l pe Isokichi de mână și intră prima în casă. Aprinse focul în vatră, îl ajută pe Isokichi să ia loc, apoi se așeză în fața tăbliei funerare a familiei și își împreună mâinile, rugându-se.

Isaku stătea jos și plângea. Ar fi vrut să se ducă cu mama și fratele său pe munte, dar asta ar fi fost împotriva legilor satului. Se gândea că mai bine ar muri decât să se despartă de ei.

— Isaku, nu plânge! auzi vocea limpede a mamei.

Isaku își înălță capul.

Mama sa coborî în pridvor, luă orez dintr-un sac și îl puse într-o cratiță.

— Faptul că mergem pe munte împreună cu conducătorul satului ne dă curaj. Teru și Kane au murit. Mi-ar fi fost greu să-l întâmpin pe tatăl vostru astfel. Așa cel puțin voi fi pe munte. Mi-e milă de Isokichi că e încă tânăr, dar, dacă s-a îmbolnăvit, trebuie să renunțe la tot, spuse mama în șoaptă în timp ce punea lemne pe foc.

Isaku se gândi că nu trebuia să fie trist. Nu mai era mult până la ceasul tigrului, iar plecarea mamei și a lui Isokichi era hotărâtă. Își spunea întruna că trebuia să-i susțină în timpul care-i mai rămăsese de petrecut alături de ei.

Se ridică și se așeză la marginea vetrei.

Îl apucă pe Isokichi de mână. Acesta tăcea, neclintit.

Boabele de orez începuseră să salte în apa fierbinte, dar în cele din urmă se lăsară la fund, semn că erau fierte.

— N-ar fi trebuit să fierb atât, dar dacă voi supraviețui cel puțin o lună, pe cât posibil aș vrea să am grijă și de conducătorul satului. Iar dacă n-avem de mâncare…

Mama făcu găluște de orez învelite în varec. Apoi înfășură niște scrumbie uscată în coji de bambus, iar într-o desagă de cârpă puse cam cinci măsuri de orez.

Isaku o urmărea cu privirea. Pe fața ei plină de cicatrici nu se vedea, în mod ciudat, nici urmă de tristețe. Avea ochii limpezi, ba în colțul gurii îi înflorise chiar un zâmbet.

Luă hainele roșii lăsate într-un colț din pridvor și ieși pe ușa din spate. Isaku o petrecu cu privirea. Dădu foc la niște vreascuri și puse hainele deasupra, care fură cuprinse imediat de flăcări.

Stelele își schimbaseră mult poziția, iar luna se ascunsese dincolo de vârfurile copacilor. Se apropia ceasul tigrului.

Mama se întoarse în casă, se așeză din nou în fața tăbliei funerare a familiei, cu mâinile împreunate, apoi începu pregătirile de plecare. Luă desaga cu orez în spinare, iar

găluștile înfășurate în varec și peștele uscat înfășurat în coji de bambus le legă cu sfoară și i le puse lui Isokichi în spate. Aprinse o făclie, îl luă pe Isokichi de mână și coborî în pridvor.

— Să-l ajuți pe tatăl tău, spuse mama și în ochii ei apăru pentru prima dată, licărind, o lacrimă.

Mama și Isokichi ieșiră din casă. Isaku rămase în prag, privindu-i cum se îndepărtau, cu făclia aprinsă. Făcliile coborau pe cărarea din sat, înșirându-se una după alta, îndreptându-se spre casa conducătorului satului și dispărură la umbra stâncii ce țâșnea deasupra drumului.

Isaku rămase nemișcat în picioare.

După o vreme, șirul de făclii reapăru la baza muntelui din spatele satului și începu să urce, legănându-se ușor.

Era un lanț lung de focuri, care devenea din ce în ce mai mic, pe măsură ce dispărea în pădure. Isaku se gândea că printre ei se aflau mama sa și Isokichi, Tami și Takichi.

Pe cerul înstelat se iveau, firavi, primii zori de zi.

O vreme Isaku fu de-a dreptul năuc.

După câteva zile, Manbei veni la el și îi spuse să meargă la pescuit. Manbei mergea din casă-n casă, știind că cei rămași în sat nu mai lucrau nimic.

Isaku ieși cu barca pentru prima dată la sfârșitul lui martie. Ploaia care ținuse două zile se oprise, cerul era senin, dar valurile erau mari, din pricina vântului. Sardinele se împuținaseră, dar lui nu-i mai păsa.

Întindea firul undiței în timp ce înainta cu barca. Sardinele cu solzi strălucitori, care se îngrămădeau cândva, de-abia se mai zăreau.

Isaku auzi o voce, și când se întoarse văzu un bărbat care se oprise din pescuit, arătând spre țărm și îngăimând ceva. Isaku se uită în direcția aceea. Încremeni. Pe cărarea de munte, dinspre piscuri cobora un bărbat care urma să intre în pădurea ce se întindea de o parte și de alta a drumului. După mers și statură, era negreșit tatăl lui.

Altcineva în afară de el nu avea cum să coboare pe cărarea de munte în perioada aceea.

Silueta bărbatului apăru din nou din pădure. Nu folosea niciun toiag și mergea hotărât. Ținea în mână o bocceluță, în care își ținea probabil mâncarea.

Pe Isaku îl înecă plânsul. Îi era milă de tatăl său, care se întorcea acasă, unde mama nu mai era. Uimirea și amărăciunea pe care avea să le simtă tatăl la aflarea veștii că dintre cei patru copii doar el mai trăia îi sfâșiau sufletul. Isaku nu voia să-i vadă disperarea. Ar fi vrut să îndrepte barca înspre larg și să se lase dus de valuri, undeva departe.

Puterile îl părăsiră, iar mintea i se întunecă. Scoase un urlet straniu.

Apucă vâsla și îndreptă barca spre mal.

Akira Yoshimura este unul dintre cei mai importanți prozatori niponi din a doua jumătate a secolului XX. Scris în virtutea unei fascinante tradiții literare, romanul *Naufragii* pune în scenă o dramă cu reverberații mitice, al cărei resort constă în suspendarea moralității.

Inspirat dintr-o veche legendă niponă, romanul al cărui erou este Isaku, un copil de nouă ani, ne poartă în mijlocul unei comunități izolate, încremenită în tradiții, al cărei ritm este dictat de succesiunea anotimpurilor.
Ni se înfățișează o lume a pauperității, unde oamenii de la marginea mării se îndeletnicesc cu pescuitul, fac sare, pentru a o vinde în alte sate în schimbul cerealelor, se îndrăgostesc și cad pradă geloziei, ducând o viață apăsătoare, peste care plutește mereu neliniștea așteptării. Însă tradiția de a atrage prin focurile întrebuințate la făcutul sării vapoarele comerciale, *o-fune-sama*, ne dezvăluie violența primitivă a comunității care, deși crede în perpetuarea sufletelor celor morți, este obligată să ucidă pentru a supraviețui.

„Yukio Mishima spunea adesea că Akira Yoshimura este cel mai bun scriitor dintre noi toți."

Setsuko Tsumura, *Télérama*

„Yoshimura evocă vechea tradiție japoneză a pescuitului într-o manieră extraordinar de minuțioasă, realizând un tablou de o verosimilitate remarcabilă. ***Naufragii*** este o lectură pe care n-o veți putea uita."

Los Angeles Times

„Un roman captivant, de o frumusețe austeră. Stilul sobru și profunzimea lui emoțională ne amintesc de filmele japoneze clasice."

The New York Times